

Jljü ... 100

ناوه‌ندی توییزینه‌وهی ئەمەبىي
عەبدولپەحمان زېبىحى

بەریوھبەری ۵۵زگا: سیروان حەممەسەعید

ناوى كتىب: ۱۰۰ ... نزار

ناوى نووسەر: نزار قبانى

لە عەرەبىيە وه: پشکۆ ناكام

ديزاينى بەرگ:

ديزاينى ناوه‌وهى: ئۇمىيىد مەممەد

زنجيرە ()

تىراڭ: ۱۰۰

نۆرەدى چاپ: ۲۰۱۸

نرخ: دينار

چاپ: چاپخانە تاران

لە بەریوھبەریتى گشتىي كتىبخانە كان ژمارەسى سپاردنى () ئى سالى ۲۰۱۸ ئى پىندرابوھ

Tel: 0533202936 07701549509

email: jamalerfan99@gmail.com

facebook: Jamal Erfan's Library

www.jamalerfan.com

ناونىشان: سلېمانى - شەقامى سام

بەرامبەر ماكسى مۆڭ

مافى ئەم كتىبە پارىزراوه بۇ دەزگاي رۆشنىبىرى جەمال عېرفان، ھىچ كەسىك مافى لە بەرگىنە وهى نىيە، جا گەر بەشىوهى ئەلىكتۇنى، كاغەزى، وېنەيى، دەنگى، يان ھەر شىوازىنى تربىت.

نزار قبانی

نزار ... 100

به کوردى كردى
پشکو ناکام

٢٠١٨

پیشکشه به:

"باوكم " سعید ناکام "

پیرست

۹.....	بوقچی «نزار قبانی»؟
۱۳.....	نزار قه بانی: شاعیریکی بتشکین
۲۱.....	«پشکوناکام» قله مینکی زمانه وان بوقهونه ری و هرگیزان!
۲۵.....	نزار قبانی له زمانی «پشکو ناکام» وه من و ئه وان
۲۷.....	بئ ووشه
۳۸.....	دادگای به دواگه پان
۴۰.....	تیمساح
۴۱.....	پروخسار
۴۲.....	فیر بیون
۴۳.....	جگه ره
۴۴.....	شانو
۴۵.....	سەفەر
۴۶.....	پاوه چۆلە کە
۴۷.....	دەرگا
۴۸.....	دوو سال
۴۹.....	پالتق
۵۰.....	پرو تۆکول
۵۱.....	پشووی جەنگا و هریک
۵۲.....	پیخاوس
۵۳.....	پەرسن
۵۴.....	تاقى كردنە و هكان
۵۵.....	بژارده
۵۶.....	جارانی شاعير!
۵۷.....	بوق بیر هینانه وه
۵۸.....	تۆ
۵۹.....	بمخوینە رەھوھ

۶۰	گلینه
۶۱	خور
۶۲	بۇنى نووسراوهكان
۶۳	بەرنامە
۶۴	بى پرسىار
۶۵	زەمەن
۶۶	ووشەيەك!
۶۷	ھەولىئىك
۶۹	بانگردن بۇ ئاھەنگى كوشتن
۷۱	جەنگى من و چاوهكانت
۷۳	پىنج دەقىقە
۷۵	پىناسەكان
۷۷	چادرەكەم
۷۹	پول
۸۱	حىزبى خەفەت
۸۳	دەفتەرە كۆنەكان
۸۵	دا بهشىردىن
۸۷	سوپاس
۸۹	لە پۇژ ژمیرى (سەگىك) اى رۆشنىبىر
۹۱	شەر
۹۳	لىپوردىن
۹۵	لە لىستى رەشا
۹۷	ياسا، خۇشەيىستەكەمە
۹۹	نامەكان
۱۰۱	ئاڭرى پۇما
۱۰۳	بىق
۱۰۵	ئەزانىم
۱۰۷	ووشە لە ناو دانىانا

۱۰۹.....	شۆرشى مرىشك
۱۱۱.....	مەندوبۇون
۱۱۳.....	دوا مەرگ.
۱۱۵.....	دایك.....
۱۱۷.....	دارستانى رەش.....
۱۱۹.....	دادگا.....
۱۲۱.....	ووللات و شۇوشەي «مەي».
۱۲۳.....	بائىنەكانى پايىز.....
۱۲۵.....	دركانى.....
۱۲۷.....	پۆز ژمیرى جەنەرال.
۱۲۹.....	دۆزىنەوە.
۱۳۲.....	سەفەر.....
۱۳۵.....	چونە ناو «ھېرۋاشىما» وە.
۱۳۸.....	چىم بۆت نەكىد!!!
۱۴۱.....	خالى سەر پىتەكان.
۱۴۳.....	بۇ ئەنۇوسم.!.
۱۴۷.....	رۇزانەي پىاويىكى دۇراو.
۱۴۹.....	پىاويىكى تەنبا.
۱۵۲.....	پاشاى مەغۇل.
۱۵۵.....	خۆشەویستم.
۱۵۸.....	دلىنەوايى.
۱۶۱.....	ماف.....
۱۶۳.....	نامەيەك لە ژىر ئاوه وە.
۱۶۵.....	شارەكەمان.
۱۶۹.....	نىشتىمان.
۱۷۱.....	ووللات وىتىنائەكەم.
۱۷۴.....	نەوت، وەك گورگ پەلامارى يايىن.
۱۷۸.....	درەخت.

خۆشەویستیت، بالندهیه کى سەوزە	١٨١
خۆشم ئەویت... و ئەوەش ئیمزاکەم	١٨٥
تۇرە بە.....	١٨٩
حىزىبى باران.....	١٩٣
تۆمارگائى دۆرانته کان.....	١٩٥
بەرھو كوى؟!.....	١٩٩
دونيا لۆمەم ئەكا.....	٢٠٤
سەرەگىتن.....	٢٠٩
پووبارى غەمەکان.....	٢١٣
كى فيرى كىرم.....	٢١٧
نەخشەى من، لەش ولارى تۆيە.....	٢٢٢
قەسىدەي غەم.....	٢٢٦
ووللات: شوقەيەکى بە كەل و پەلەوە.....	٢٣٣
ژىنېك لە ناخما هات و چۆ ئەكا.....	٢٤٠
دوو خۆشەویستى.....	٢٤٨
كەلەشىز.....	٢٥٨
نووسىنەكانى سەر دىوارەكانى مەنفا.....	٢٦٧
مردۇوھەكانى نىشىتمان بۇ كوى ئەچن...!!.....	٢٧٥
فایلى ئەتكى كىرىنەكى سىياسى.....	٢٨٣
كەى وەفاتى «مېللەت» رائەگەيەنن!.....	٢٩٣
سولطان.....	٣٠٥

بۆچى «نزار قبانى»...؟

هەلبژاردنى ھەر دەقىكى ئەدەبى بۆ وەركىپان يان بە كوردى كردن يان تەنها بۆ چاپ و بلاوكردنەوە ئەبى مەبەست و بەرچاو روونى خۆى ھەبى ، بەندەش دەمیكە خولىای ئەوەم بتوانم و جاروبار بە ئاسانى و جاروباريش بە ماندوو بوون و مەشهقةت «نزار قبانى» ئى شاعيرى پۆمانسى و بوركانى سۆزۈ دژە كۈنەپەرسىتى و دژە دەسەلاتى دىكتاتورى و خىلەكى لە پىيى بە كوردى كردنى شىعرەكانى بگەيەنم بە خويىنەرو ئەوەمى پىيى ئەوتىرىت «ئەھلى ئەدەب»، چونكە لە ئەجىنداد بۆچۈون و دەقەكانى ئەم شاعيرە مەزىنە جىڭ لەخاوهنىتى قوتابخانىيەكى تايىبەتى رۆمانسىت و عەشق و يەكسانى نىرۇ مى لەسەر ھەموو ئاست و بوارەكان، چەن كۆلەكەيەك ھەن كە شىعرەكانى لەسەر ھەلچىنیون و رايگرتۈون و وا بە باشىش رايگرتۈونكە نالەقىن، يەكمەن كۆلەكە بەلاى منەوە پۇون كردنەوەى پۇلى نىكەتىقى ئايىنە لەچەقبەستنى كۆمەلگاوا بەربەستىكى بەھىزى هيئانەدى يەكسانى كۆمەلايەتى و مىزۋوپىيەكان بەتايىبەتى يەسانى نىرۇمى، دووھەم كۆلەكەش مانەوەى كۆمەلگاوا مىللەتكانى ناوچەكە وەك تەماشاکەر لە ئاست ئەو ھەموو پېشکەوتتە ئىنسانى و تەكىنەلوجى و سىاسييانى بەسەر جىهانا هاتۇون و

یەن تا ئاستى پەرپىنه وە بۆ كەوکە بهكانى تر كە بۇنى
بىرى خىلەكى و ناديموكراسى لە سىستەمە كانى فەرمان
پەوايى ناوجەكە (بە كوردىستانىشە وە) كارىگە رىيەكى
گەورەو روختىنەر بىيان ھەيە، چونكە ھەردەم خىلە كايەتى
و بەرەو پېشچۇون دوو جەمسەرى پرۇسە يەكەن كە
يەكىكىان دايئەتەپىنى و ئەوى تريان گەشەى پى ئەيا،
كولەكەى سىتىم كە نابى بازى بەسەرا بەين ئەجىنداكانى
ئەم شاعيرەيە لە دژايەتىكىرىنى موتلەقى فەرمانپەوايى
دىكتاتورىي عەسکەرى و دەسەلاتى مىلىشىيا كە لاي
خۇمان بەدەقىقەو روژو ھەفتە لە گەلیا ئەژىن، لاي
«نزار» ووشەى ئازادو شىعىرى لە دايىكبووى جورئەت
و بەرگرى لەخەلک رۆلى رابەرو ئەستىرە ئاساي لە
ئاسمانى ئىنسانى ئازادو كۆمەلگەى ئىنسان پەرودەر
ھەيە... دەسەلات و ئايىن و خىلە كايەتى ھەردەم ھۆكارى
زېلاحن لەبەدەم نەھىتەنەدى كۆمەلگەى مەدەنى و
يەكسانى و دادپەرەوەرى لە سەرروو ھەموو يىشانە وە
يەكسانى نىرۇمى بىھىچ چەنۇچۇون و ئاخرو ئەبى و
نابىيەك.... ئەوەشمان لە بىر نەچى گەر بىر كەنە وە
ئەقلانىمان نەبى ھەزاران بۇينباخ و وەنەوشەو ئۇتىلى
شەش حەوت ئەستىرە قىسى قورىن و ناجنە گىرفانى
كەسەوە چونكە شەرى كۆنە پەرسى و دىكتاتورى و
پىاو سالارى بەپەيرەو كەنە ئەو بىرۇ ئايىيانە ئەكەرت كە

دژایه تییان ئەکات، بیرو باوەری ئینسانیش وەک ئینسان
 چۆن له دایک ئەبى ئاوا هیچ بەرگیکی تایبەت بە خۆی نییە،
 بەلام ئایا وەرگیزانیک کە تەنها ووشە بە ووشە بکری
 بەکوردى مەبەست و ئەستىرە نادىارەكانى شىعرەكانى
 «نزار» ئەکەونەرۇو..؟ بىڭۈمان نەخىر، بۇ ئەوهى ئەو
 تام و چىزە ئەدەبى و ئەو رىتم و مۇسىقايەى لە نىتو دېرە
 شىعرييەكانا ھەيە، ئەبىت بە فۇرمىكى وا بکرینە كوردى
 كە ئەي خويىنىتەوە وَا بىزانىت ئەو شىعرە لە سەرتاواه بە
 كوردى نۇو سراوە، كە من ويسىتۈومە شىعرييکى تایبەت
 بە كىشە خىلە كايدەتى عەرەب بکەم بەم كوردى و بە
 حۆكمى ئەوهى ئەو كىشە يە لای ئىمەش ھەيە، پىيم
 باشبووە فۇرمىكى كوردىيانە بە بەراكەم لە رووى
 زمان و جوگرافيا شەوە، تا ئەو كە سەش كە عەرەبى
 نازانى و بە «نزار» ئاشنا نىيە لە شىعرە كە تىيگا كە باس
 لە چى ئەكا.... ئەم پرۆسەى بە كوردى كردىش ھەروا
 ئاسان نىيە جگەلە وهى پىويىستى بە وهى زمانە رەسەندە كە
 واتا عەرەبى بىزانرىت، خودى زمانى عەرەبىش زمانىكى
 زۆر دەولەمەندۇچەرە، ھەندىكچار بۇ يەك ووشە لە
 بۇونى پىنج شەش (مراالف) ماندۇوبۇونىكى بە دواوەيە
 بۇ دەستىنىشان كەرنى ئەو مرداھەى كە پراوپر بەرامبەر
 ئەو وشەيە يە شاعير مەبەستىتى، يان رىئەكە وىت كە
 مەبەستى دېرىك، كۆپلەيەك لە كوردىا ھەبىت بە مەش

له و هرگیزانی ووشه به ووشه قوتار ئەبین و پیکان و
مەبەستى شاعیر به بەرابەره کوردىيەكەی شىعرەكە
ھەمان چىزى شىعرەكە به کوردى وەك وىنەو وەك
ناوەرۆك فۆرمى زمانى دووەم وەر ئەگرىت.

دیارە ھەموو بەرھەمەتىكى ئەدەبى ئەبى دەرگاي
خۆى والا بكا بق پەخنە، ئەم بەرھەمەى بەندەش كلىايى
ھەر نىيەو دەرگاكە لەسەر پىشە، بەمەرجى ئەوھى
بە جانتاي پەخنەو خۆى ئەكا بەمدىوا چەقۇو مشارو
پلايس و قەمەى پى نەبى بق سەرو پۆتەلەكى بەرھەمەكە
پىش خۆم، چونكە له و كاتەيا ناچارئەبم وەلامەكانم، تىزىن
وەك چەكەكانى ئەوان، گەر كەسىكىش له نەزانىنەو
پەخنەي فرى يا، وازى لى ئەھىتىم، چونكە كاتم نىيە
فېرىيەكەم پەخنە چىيە!!!

لەوانەشە ھەندىك ھەلەي زمانەوانى لىرە يان لەۋى
بەرچاۋ بکەۋى، جىڭ لەداوای ليتىوردىن ھىچ پاساوىكى
ترم نىيە، چونكە بەم بەرھەمەوە ماندووبۇوم و ھەموو
ماندووبۇونىكىش، كارىگەرى لەسەر سىحەتى ئەو كەسە
بە گشتى ئەبى، بەو ھيوايەي بە سىنگەراوانى و گەورەيى
دلتان بمانبەخشن.

پېشىنەكەم

تەممۇز / ٢٠١٨ / سليمانى

نزار قهبانی: شاعیریکی بتشکین

«بۆ هەمیشە خۆشەویستى و سۆزدارى نیوان «می و نیز» چەقى بىركرىنەوەي مرۆڤ بۇوه لە هەموو سەرددەمەكان و جوگرافيا جياوازەكان، بە تايىبەتىش پانتايىيەكى گەورەي لە دونيای ئەدەبیات و شىعىدا داگىر كردووه، ديارە لە كۈنە وە تاواھكۈ ئىستا شاعيرانى ئەويندارى كاريگەرلى خۆيان لەسە ملىونەها كەس داناوه، بۆ هەمیشە خودى ئەوين و شىعىرەكانى ئەويندارى بەردەبازىكىن كە لە جىهانى وشك و برىنگى واقىعى دەمانگوئىزەنە و بۆ ناو ئەفسۇون و جاويدانى شاشىنى خۆشەویستى و جوانى و هارمۇنيا و ئاشتىيەوانى كە تەنها لەويىدا دەگەينە وە بە كەمالى مروپىيانە خۆمان. لە راستىدا شىعىرى عەرەبى بە چەندىن ويسىتكەدا تىپەريوھ كە گۈزارشت بۇوه لە دژوارى و نالۇكىيەك كە پەيوەست بۇوه بە روانىنى كۆمەلگەي خۆرەللاتى بە گشتى و عەرەبى وئىسلامى بە تايىبەتى، ديارە سەبارەت بە شىعىرى ئەويندارى پىتر بۇوهتە جىڭەي مىشت و مى، گەر دان بەو راستىيەدا بىتىن كە دەگوتىرتىت خودى ژانرى شىعر «ديوانى عەرەب» بۇوه، واتا بۆتەي مىزۇو و هەر هەموو رووداۋ و ماجەرائى خەلکانى عەرەبستان بۇوه.

زور ئاسانیشه لهوه تېگەین که له شیعرى کلاسیکە وە تاوهکو شیعرى تازە کە دوا فۆرمى به شیعرى ئازاد يان پەخسانە شیعر ناسراوه، بە قەد مىژووی خۆى ھەلگرى گرفت و كىشە و ململانى و رەتكىرنە وە يان پېشوازىش بۇوه، چونكە پەيوەست بۇوه بەو گرى و ناكۆكى و پشىوپەيىھى کە له نیوان مى و نىردا ھەبۇوه، كولتۇورى كۆمەلگایەكى كۆنەپارىز لەم دەقەرەدا ھەرگىز وا تەندروست و ساغلەم نەبۇوه لە بەرامبەر پەيوەندى نیوان كچان و كورپان يان ژنان و پياواندا کە پەيوەست بۇوه بە ھەلۋىست و بەرخوردى كۆى كۆمەلگاي عەرەبى و ئىسلامى بەرامبەر چەمكى خۆشەويىستى و ئەويىندارى، گەرقى بە گشتى رۆزھەلات بە گشتى و مىژووی ئەدەبىياتى عەرەبى بىتىھىش نەبۇوه لە ئەدەبىيىكى ئىرۇتىكى كە سىخناخە لهو میراتەيى کە سەبارەت بە سىنكس و خۆشەويىستى ئەوهندە دەولەمەند بۇوه كە بىرىكى زور لە خەلکى ولاستانى «خۆرئاوا» ھەم پىيى سەرسام بۇون و ھەم سووديانلى بىينىوھ بۇ دەولەمەندىكى ئەدەبىيات و كولتۇورى خۆيان، بۇ نموونە: داستانى «ھەزار و يەك شەوه»، بىگە لاسايى كردۇتە وە، چ لە ناورقىكدا و چ لە هونەر و تەكニك و فۇرمدا.

ھەلبەته ئەوهشمان بىر نەچىت كە سەبارەت بە خۆشەويىستى وەك دوا خەونى مرۇقق بە مى و نىرەوە

رووباری خوین و بارانی فرمیسک و شکیان نه کردوتنه و،
نه له کون و نه له هننووکه دا، بگره ئه وهیان له
شیعره کانی ناو ستران و گورانییه کان بهشی شیری به ر
دهکه ویت. بگره له داستانه کانی ئه وینداری هه مان دابران
و بیبهشی و نائومیدی دلداره کان ده بینین، هاوکات له
سینه ما و شانق و دراما کاندا رهنگی داوه ته وه. ریک وه ک
ئه وه وايه که مه رجه چاره نووسی دلدار و دلخوازه کانیان
هه ر ده بیت مه رگ یان دابران بیت، وه ک ئه وهی خودی
خوشه ویستی گوناهیکی گهوره بیت. بگره داستانه کانی
ئه وینداری له خورئا شادا هه مان چاره نووسی رهشی
هه بوروه، به ئه ندازه یه ک که مرؤفی هوشمه ند گومانی
ئه وه بکات که به گشتی مرؤفایه تی دژ و درد ونگ
بو ویست ب هرامبه ر به خوشه ویستی، له راستی شدا
کول تووری کونه باو که فوییا له ب هرامبه ر تیکه لب وونی
می و نیز هه بیت، له و لاوهش نیسلامی سیاسی ب پروای
به ئه ندازه سازییه کی کومه لایه تی و دیزانیکی زیندان ئاسا
هه یه بؤ جیا کردن وهی ژنان و

پیاوان، گه ره کییه تی که هه ریمیک هی پیاوان و
کور گهل بیت و هه ریمیک هی ژنان و کچان، تله بند کراو
بن.. ئیدی خوشه ویستی وه ک دره ختیک له کویدا سه ورز
بیت که خور و هه تاوی ئازادی به ری نه که ویت؟
هه ر به راستی ئه وینداری یان عیشق ره گیکی واله ناو
شهیدایی و شیتبوندا، که پیاوانی سمیل بابر ده گرین و

شیوه‌ن دهکه‌ن بق گهیشتن به دیداری دلخوازه‌کانیان که له و دیو دیواره‌کان و په‌رده و ناو دهوار و کوشکه‌کاندا وهک مهلى ناو قهفه‌ز بهند کراون و گیریان خواردووه، به تاییه‌تی له سه‌ردنه‌م دیرینه‌کاندا که زورینه‌یان به مه‌رگه‌سات کوتایی هاتووه. هله‌بته کومه‌لگای خوره‌لاتی و عه‌رده‌بی بق همه‌میشه دوژمنی جوره‌ها شیواری عیشق و سوزداری و هوگربوون و نزیکبوونه‌وهی ژنان و کچان بوون له پیاوان و کورگه‌ل، هوکاره‌که‌شی ئاسانه بق تیگه‌یشتن، چونکه سه‌رۆک خیله‌کان و شیخه‌کان و مه‌لاکان و باوکه‌کان بپیار له‌سهر زه‌ماوه‌ند و شووکردن و ژنه‌ینان دهدن، دووه‌میان له و جوره کومه‌لگا کونه‌باوو و ترادیشنالانه نه کچه‌کان و نه کوره‌کانیش که‌سانی ئازاد بپیرو سه‌ربه‌خۆ و تاکره‌و نین، به‌لکو له دوختیکی مینگه‌لی و گارانیدا ده‌زین، وهک بزن و مه‌ر و شمه‌ک و کوتال و که‌لوبه‌ل مامه‌لیان له‌گه‌لدا کراوه و ده‌کریت، به تاییه‌تی کچه‌کان و ژنه‌کان، روانی‌نی باوک‌سالاری‌یانه که نیرینه‌کان تیایدا زال و سه‌ردارن به‌سهر کچه‌کان و ژنه‌کاندا وهک له‌که‌دارکردنی شهره‌ف و ئابرووچوون وئه‌تک کردنی هر هه‌موو بناماوه‌که و خیله‌کان سه‌یری خوش‌ویستی دهکه‌ن.

که ئه‌وینداری به‌ر له زه‌ماوه‌ند مايه‌ی نه‌نگی و شووره‌بی بیت، پیاوان و ژنان یان کچه‌کان و کوره‌کان

زور به دهگمن دهويرن له دهرهوهی دهگای خانه واده
 و هاوسه رگیری بچنه ناو پهيوهندی سۆزداریيەوھ. دياره
 که خوشە ويستى و عىشق له واقىعا حەرام و قەدەغە
 و تابوو بۇوه، ئىدى شاعيرى غەزەلخوان و عاشقىش
 له ناو خىلەكاندا كابرایيەكى يان خانمېكى سەنگىن و
 رىزدار نىيە، چونكە خوى له قەرهى حەرام دەدات، ھەر
 له پاي ئەو روائىنەيە كە (نزار قەبانى) وەك شاعيرىكى
 نەگريس و ژنانى چاوى لىدەكرا، نەك له چاوى پىاوانى
 ئايىندار و كونەپارىز و خىلەكى و دوژمن بە ژن و و
 ئەويىندارى، بەلكو له لايەن خودى شاعيرانى تازەي
 ناو «عەرەبستان». نموونەي: «ئەدونىس»، بگەرە كار
 گەيشتوتە قىز و بىزكردنەوە له خودى «نزار» وەك
 كەسايەتى و شاعيرىش، بە تايىبەتىش كە له قۇناغىكى
 درەنگتردا كە ھەجۇرى پىاوانى دەستەلاتدارى عەرەبى
 دەكتات، بە تايىبەتىش ولاٽانى دەولەمەند بە نەوت لەسەر
 ئاستى ھەموو عەرەبستان، ھەلبەته دەكريت وەك
 لەم شيعرانەش بەرجەستە بۇون كە «پېشكۇ ناكام»
 كورداندۇويەتى يان كردوونى بە كوردى بە ئاشكرا
 دياره كە جىهانى ئەم شاعيرە بەسەر دوو خانەدا دابەش
 بۇون: بازنهى عىشق بە رۆحىكى ئېرۇتىكى و بازنهى
 رامىارى بە ماناي داشۋىرىنى ئەو پىاواه بەتال و گەندەل
 و كىرچلىسانەي ناو كايەي سىياسى لە عەرەبستاندا، بە

تاییه‌تیش له ولاستانی «کهنداو» دا، هلهبته شیعره کانی به‌دهر نین له هیپش و په‌لاماردان به زمانیکی تال و هم کومیدی و سیخناخ له به‌زمگیری و لاقرتی و قهشمۀ‌ری پیکردن بهو که‌له‌گایانه‌ی که نوچمی ههوا و ههوهس و دزی تالانین، که‌چی دژی شیعره رومانسی و ئیروتیکیه‌کانی «نزار قه‌بانی» ن، نه‌وتدرز و لهش-په‌رسن به دیوه نامروقیه‌که‌ی و ههم لهش-کر و گه‌رۆک و گه‌شتیار به ناو هر حهوت کیشوده‌ردا بۆ کرینى «کۆیله‌ی سپی» به ماناى کرپىنى ئافره‌تە به‌دبه‌خته‌کانی سه‌رزه‌مین.

ئه و جۆره له شیعری سۆزداری که رووی له و هس‌فکردنی ژنان و کچان بوروه و هک ستایشی میتینه‌بی بۇون به دیوه ئیروتیکی و هم سیکسوالییه‌که‌ی له لایهن ژماره‌یه‌کی بى شوومار له شەيدایانی شیعر و ئەدھبیات رهت کراوه‌تەوه، تا ئاستى سه‌رزه‌نشتکردن و رهخنه‌کارى به نیازى سرپینه‌وهی شاعیره‌که و بگره بیزیزی و سووک کردنی شاعیره‌کانیش، که دیاره «نزار قه‌بانی» به‌شى شىرى بەر دەکه‌ویت، ئاسانیشە له و تىبگەین که خودى لهش يان جهسته تەنیکی پیس و و قىزهون كراوه و جووه‌تە ناو نائاگاھى و نهستى و ئاوه‌ز و عهقلی په‌نهانى پیاوانى

کونه‌پاریز و ئایینداری توندربق، بگره سه‌رچاوه و کانگاى چه‌پهلى و فسق و فجور و فه‌ساد و فاحیشە

و فیتنه‌یه، به تایبه‌تیش لەش و جەسته‌ی ژن، کە رەگ و ریشه‌ی ئەم قىزكىردنەوە و بە نەگریس كردنەی ژن وەک بۇونەوەرىيک دەگەپىتەوە بۇ چىرۇك و ئەفسانەی «ئادەم و حەوا» کە گوايىھ كەتتكەر و گوناھبارى يەكەمین خودى «حەوا» يە كە دايىھ گەورەي ھەموومانە، دىارە تاوانەكەش پەيوەستە بە خواردىنى مىيۇھى درەختى حەرامكراو كە يەزدان ھەپەشەي لە باوه ئادەم و دايىكە حەوا كردوووه كە نزىك و توخنى ئەو درەختە نەكەون كە بە «درەختى مەعرىفە» ناسراوە، واتا ئاگاهى و زانىارى و خۆ ناسىن و ئاشنا بۇون بە جەسته‌يەكى ھەۋەسباز و و شەھوھەتھىن كە دواى خواردىنى مىيۇھە ئادەم و حەوا وەك ھەۋەس بۇ يەكترى دەبزۆين، كە دىارە لە پاى «يەكەمین گوناھ»دا ئىمەش كە گوايىھ لە «ئادەم و حەوا» داخزاوين و كەوتۈۋىنەتەوە بەر نەفرەتى ئاسمان دەكەۋىن و بەھەشت دەدۇرپىنин و دەكەۋىنە سەر ئەم ئەستىرەيەي كە مەرۆڤ گوايىھ خەلیفەي خودايە لەسەر زەمین كە ئاو و ھەوا و خاڭى پىس كردوووه و ژىنگەپارىزەكان بىپوايان وايىھ كە ئەم ئەستىرە نازدارە بە دەستى ئىمە دەكۈزۈتەوە.

ئەفسوس كە لە لاي زۆرينه‌ي خەلکانى ئەم دەقەرە عىشق يان خۆشەويىسى كارىكە كە ليى دەترسىن، بىزى لى دەكەينەوە، سووکى دەكەين و بە كەم و نەنگى

دهزانین، گالته‌ی پیده‌کهین، جوک و نوکته و مه‌زاقی ئىمە
ه ناو بازنه‌ی «سېيکس»دا ده‌سورىتەوه، كەچى بەھەشت
وهك تىاترۇخانەيەكى گەورە و بەربەرین وىتنا دەكەين،
كەچى لە ژيانى خۆماندا وەك تووان و گوناھ سەيرى
دەكەين، گەر بۆمان بىكىت تىكى دەدەين، هەر هيچمان
بۇ نەكىيت خۆمانى لى گىل دەكەين و فەرامۇشى دەكەين
يان هەر كەسانىك باسى بکەن ئىمە دەمكوتىان دەكەين.
ھەر بە راست لە ناو ژيان و زىندىگى ئىمەشدا ھەم لە
ناو شىعريشدا راونىنمان بۇ خۆشەويسىتى و عىشق و
سېيکس زىدە قىزەون و ترسناكە كە جوانلىرىن پەيوەندى
نىوان دوو بۇونەوهرى ھۆشمەند و میراتگرى جوانى و
كۆى سەرزەميئە.. بەلام تا ھەنۇوكە نازانىت بىزى.

ھەر لە پاي ئەو روانيئە چەوت و چەویلەي كە لە
سەرەوە ئامازەمان پىداواه: شاعيرىكى وەك «نزار
قەبانى» خراوهەتە ناو دوو خانەي جياواز لە يەكترى كە
يەكىكىان وەك ياخى و رابەر و بىگە شۇرۇشكىز لە ناو كايمە
و و جىهانى شىعردا حىسابى بۇ كراوه، دووھەميان وەك
كەسيكى سنوربەزىن و بى ئابپۇو و لە رىيگا-لادەرۇ بى
پەرده و شۇورە و بانگخوازى عىشقى حەرام و تىيىدەرى
رەوشتى كچان و كورانى لاو. سەربارى ئەوهى كە
شاعير لە ناو عەرەبستاندا بە شىت و سەرگەردان و ويل
حىسابى بۇ كراوه وەك «مەجنۇون و لەيلا» يان «قەيس

و لهیلا». هه دوای ئەم دوو عاشقە به سەدەها شاعیرى عاشق بە «مەجنۇن» ناودىئر كراون. دەبۇو وا بوتريت چونكە له نىيۇ كولتوورىيکى كۆنەباودا خۆشەويىتى بېرىار و هەلبىزاردىنىكى تاڭرەوانەي دوو كەس بۇوه، كە دىيارە لە كۆمەلگايى ترادىشنان و كۆنەپارىز و خىلەكىدا كە ئەو جۆرە روانىنە كۆنە له شارە گەورەكانىشدا ماون كە پابەندى رۆحى «مېگەلىزم»ن. واتا كەسەكان بە مى و نىرەوە ناچارن گۈى له خانەوادە و بنەمالە و سەرۆك ھۆز و تىرە و خىلەكانى خۆيان بىگرن، شىعىرى عەرەبى پېرە لە نالە و سووتان و بىرژان و تلانەوە له تاو دوورى دلدارەكان له يەكترى، يان ترس له سىخور و چاودىئر و مىرەزەمە بەسەر ئەۋىنەوە.

«نزار قەبانى» پېشەنگ بۇوه لهوددا كە دلدارەكەي بە شازادە و ھاپىي و ھاودەم و گەورەم بانگ كردووه، لە هەمان ئەو كات و ساتەدا كە خانمان و كچۆلەكان لە پشت پەرده و دیوارەكانى كوشك و كەلاۋەكاندا زىندانى بۇون، بە واتا ئەم شاعيرە له وينەي كەنيزەك و كارەكەر و ھاوسەرين و بۇوكەشۈوشەمى سىكس و ئاشپېز و كەيىانووى دەستەرنىگىن بە گومانە كە وەك مروقق چاوى لىتىكەن، بۆيە له شىعەكانىدا پېگەيەكى بەرزىرى دەداتى، هەر ھەموو وەسفەكانىشى سەبارەت بە جوانى دلدارەكەي كە دەكريت لاي ھەندىك ھەۋەسىزۋىن بىت، لە بنەرەتدا

گه‌پاندنه‌وهی ئه‌و ریز و جوانبیه‌یه بۆ لەش که بەر
نەفرەتى ئاسمان و خەلکانى سەر زھوی کەوتۇو،
رەتكىرىدنه‌وهى ئه‌و ترس و توقىن و فۆبىايه کە ھەم
ئايىن و ھەم كولتوورى كۆنەپارىز بەرامبەر بە خودى
ئافرەت و جەستەي و ھەم ئەۋين و سىكىس ھەيانبۇوه.
ئەم شاعيرە توانى خويىنەرانىكى زۇر بە خۇيەوە سەرقاڭ
بکات، ئەم توانى ئه‌و شەرم و ترسە بېھەۋىننەوه کە
شىعرى عەرەبى پېۋەى دەتلەيەوه.

نزار قەبانى لەسەر ئاستى رامىارى و كۆمەلايەتى و
دىپلۆماتىكىش پېگە و ھەلۋىستى خۆى ھەبوو، يەكىك
بۇو لەو شاعيرە پېشەنگ و رابەرانەي کە توانى چەمك
و ماناي ناسىيونالىزمى عەرەبى و نىشتىنماپەروھرى بە
درۆ بخاتەوه، لەم ديوانەدا «پېشكۇ ناكام» ژمارەيەكى
دانسقەي لەو شىعرانە ھەلبازاردووه کە ئازايەتى و
فەرهەنگى ھەجۇوى ئەم شاعيرە بە ماناي ئەرينى
و پۆزەتىقەكەي بۆ ئىتمە كردۇوه بە نموونە و دىيارى.
ديارە بە ھۆى پەلامار و ھىرۋەكانى بۆ سەر رەمزە
ناودارەكانى عەرەب لە بوارى سىاسەت و ناو كايەي
ئايىن و سەرمایەگۈزارىدا لە ھەندىك ولاتى عەرەبىدا
شىعر و پەخشانەكانى سانسۇر و قەددەغە دەكىران،
ئەفسۇونى زمانى شاعيرانە دەگەيشتە ھەر ھەمۇو
چىن و توپۇزەكانى عەرەبستان، بە چاۋپۇشى لە پاشخانى

فیکری و ئابووری و کومه‌لایه‌تی، ئەم توانی دیوار و بهربەستى زمان لە نیوان شیعرەكانى و خەلکانى شەيدا بە ئەدەب و شیعر لاببات، سەربارى ئەو ھەموو ھېرىش و پەلامار و رەخنە توندەی بەشىك لە رۆشنېران و رەخنەگرانى عەرەب نزار ھەر بەردەوام بۇو و بگەرە بەرەنگارى ناحەزانى خۆى بۇويەوە بە بەردەوامبۇونى لە نۇوسىنى شیعردا. ژن لاي ئەم شاعيرە لە كوتال و بە شتبۇون و شەمەك و بۇوكەشۈوشەي گەمە پېتىكا و كەنیزەك گۈپا و بېبو بە مرۆڤ و بۇونەوەرىيکى هاوشاڭ بە پیاو بە مەرجى سەربەخۆيى بە بەلگەي ئەوهى ژن وەك مى و مرۆڤ گەورەترين پانتايى لەسەر نەخشە شیعرى عەرەبى داگىر كرد. شیعرە ئىرۇتىكىيەكانى نزار هاوشاڭ بۇو بە كىرىنەوهى دەروازەي ئازادى بە بەرچەستەكردى ئەوين و خۇشەویستى لە نیوان مى و نېرىيکى هاوشاندى.

شیعرەكانى «قەبانى» پیاوە ئايىندارهەكانىشى تۈورپە كرد لە سۆنگە ئەوهى كە شیعرەكانى ھېرىش و پەلاماردان و گومانىكىن بۇوە لە كۆى كولتوورى كۆنەپارىز و دىز بە رەگەزى مى و ئازادىيەكانى، كولتوورىيک كە جياوازى نیوان مى و نېر تۆخ دەكتەوە و سەردەستەي پیاوەكان بەسەر ژنان و كچاندا دەسەپېتىت و زالى دەكتات. گوايە نزار دلواي ئازادى لەش و سېكىس دەكتات، كە دىارە لاي

١٠٠ نزار

نزار قبانى

ئەم شاعيرە دووانەی يان دوالىزمى روح و لەش وەك دوو
بەشى جياواز و لەتبۇو درۆيەكى گەورەيە، بەو مانايمەي
كە مەرچە روح و لەش پىكەوه ئازاد بىرىن لە بەند و باو
و تەپكە و تەلە و فاقەي كولتوورىك كە ژنى كردووه بە
سەرچاوهى فيتنە و هاتن و نزىكبوونەوهى قيامەت.

بۇ يەكە مجارىش بۇو كە شاعيرىكى نىز وابكات كچان
و ژنانى خاموشىركەدۇوۇ عەرەبستان خۆيان بدوين و
گوزارشت لە ھەست و نەستى شاراوه و پەنگخواردۇوى
خۆيان بکەن، هاوكات ھەقايىتى ئەو سەتمە بىگىرنەوه
كە پىاوه سەتكارەكان بە ناوى سۆز و ئەۋىنەوه ژيانى
كچان و خانمانى پى ژەھراوى دەكەن.

شىعرەكانى ئەم تەم و مژاوى نىن كە ديارە
پانتايىكى زورى لە شىعرى عەرەبى داگىر كردووه، نزار
چونكە سەرەتا بە رەسم دەستى پىنكەدۇوە، بۇ ھەميشە
شىعرەكانى پېن لە نىڭار و تابلۇ و ئىماڻ و و وينەى
بەرجەستە و دوور لە تىكشىكاندى زمان و گەمەى
تەكىيىكى بازى و فۆرمى گران و زىهينياتىك كە خوينەارن و
شەيدايانى شىعەر

و يېل بکات. بە بى شىعرەكانى نزار ئاسان نەبۇوه
عاشقەكان لە نەينى و ماناكانى عىشق تىيگەن. نزار
واتەنى: خوشەويسىتى لە عەرەبستان بەندەوار و زىندانىيە
و من دەخوازم رزگارى بکەم.

ئەم دواى كۆست و نسکۇ و شكسىتى عەرەب لە حوزەيرانى / ۱۹۶۷ لە بەرامبەر «ئىسرائىل»دا توانى ستايىل و فەرھەنگى شىعىرى خۆى بگۈرۈت و دىسانەوە لە برى ستايىشى درۆزنانەى رۆحى نارسىستانەى سياسەتبازەكان و ژەنەرالەكان و سەرانى دەولەتى كارتونى عەرەبى بىرىندار كردەوە، كە لەم هەلبىزاردەيەى «پېشكۇ ناكام»دا نموونەيەكى بەرچاومان دەخاتە بەرددەست، كە دىيارە لەۋەشدا بە دانپىدانانى رەخنەگران و خويىنەرانى عەرەبستان رابەر و پېشەنگ بۇوه. هەر ھەمان ئەم وەرچەرخانەى نزار لە حوزەيرانى (۱۹۶۷) بۆ چەشىنېك لە ھەجۇوى سياسەتبازان و فەرمانىرەوا سەتكارەكان و پرۆسەى خەساندىنى نەوه دواى نەوهى عەرەبستان واي كەدووه ژمارەيەك لە رەخنەگران و پىسپۇرانى ناو جىهانى ئەدەبیيات شىعىرەكانى «قەبانى» بەسەر دوو خانەدا دابەش بىكەن: ئىرۇتىكى و رامىارى، گەرچى میراتى شاعيرانەى ئەم پىز رووى لە پەيوندى نارپىك و پىر گىر و جار و بارىش رۆمانتىك و ھارمۇنیادارى نىوان عاشقەكانە، واتا شىعىرە ئىرۇتىكىيەكان بەشى شىرييان بەر دەكەۋىت، بەلام سەبارەت بە كارىگەرلى شىعىرە رامىارىيەكانى ھەركىز كەمتر نەبووه لە نىوهندى ئەدەبیيات و بىگە سىاسى و كۆمەلايەتى، ھاوكاتىش كارداھەوھى خويىنەران و رەخنەگرانيش ھەرا و ھەنگامەي زورى لىكەوتەوە.

ئه‌وهیان راسته که ستایشی ژن و هک یار و دلخواز خولیای یه‌که‌می بوروه، به تایبەتی له سه‌رهاتای ئه‌زمونوی شیعریدا، رهخنەگران و بگرە ژماره‌یه‌کی به‌رقاو له شهیدایانی شیعر مه‌زهندیان وا بوروه که «نزار قه‌بانی» بایه‌خی بۆ خوشی و ناخوشی ولاته‌که‌ی نییه، به‌لام دواتر، به تایبەتی دواى نسکوی حوزه‌یرانی ۱۹۶۷/ خه‌می نیشتمان و کارهسات و ماجه‌راکانی ده‌بن به ره‌نگی زال و سیمای ئه‌زمونوی نزار، که به هۆی ئیش و ارى دیبلوماسى له «شام» دوور ده‌که‌ویتەوه و سۆز و نوستالتزیای بۆ نیشتمان له ناوئاخنی شیعره‌کانیدا ره‌نگ ده‌داته‌وه. گه‌رچی ئەم هەر له سه‌رهاتای تەمه‌نی گه‌نجی و ئه‌زمونوی خۆیه‌وه به خوشەویستییه‌وه به‌سەر جوانی نیشتمانه‌که‌یدا هەلدەلیت، به‌لام ھۆکاری رهخنە‌کردنی ئەم شاعیرە له‌وهوھ هات که له سالی (۱۹۴۴) دیوانیکی عاشقانه بلاو ده‌کاته‌وه به ناوی «رەش-ئەسمەر وائی پیگوت» که دیاره له هەمان سال «فرەنسا» ولاتی «شام» چۆل ده‌کات، که‌چی له دیوانه‌که‌یدا هیچ ئاماژه‌یه‌کی تیدا نابی سه‌باره‌ت به رزگاری و سربه‌خۆیی (سوریا)، که دبیتە مایه‌ی رهخنە و گله‌بی.

دواتر شیعر و چامه کانی ئەم شاعیره باوهش بۆ هەموو
خەمەکانی نیشتمان دەکاتەوە و ئاسوییەکی بەربەرین له
ئەزمۇونى ئەودا رۆشن دەکاتەوە، کیشەی فەلەستین و
تىكۈشانى خەلکەکەی و كۆي مەرگەساتەکانی پانتايىھەكى
فراوان لە شیعرەکانى داگىر دەكات، ئەم پتر گومانى له
وللاتانى عەرەببىش ھەبوو كە واى كرد نائومىدانە ئاماژە
بەوه بکات كە عەرەبستان ھەموو ململانى گەورە و
چارەنوس - سازەکانى دۆپاندۇوه، بەلام ھاوكاتىش
لەگەل سەرەلدىنى شۆرشى مندالانى بەرداھاوېزدا
لە «فەلەستین» ھیوايیەكى بۆ دەگەریتەوە كە له
شیعرەکانىدا رەنگ دەداتەوە، سەربارى ئاوردانەوە له
ھېرىش و پەلامارى سېقۇلى فەنسا و بريتانيا و ئىسرايل
بۆ سەر ميسىر له پاي خۆمالىكىرىنى «كەنالى سوپىس» له
سالى (1956)دا، وېرای ستايىشى پالەوانبارى و بەرگرى
«پۆرسەعىد» و شۆرشى جەزائىر.

لە هەمان كاتدا بى ھیوايى خۆى نەشاردەوە، بەلام
خەم و تۈورەيى نزار بە تەنها ھەلچۇون و داچۇون نەبوو،
بەلکو تواني له شیعرەکانىدا بەرجەستەي ھۆكارەکانى
شىكىت و نسکۇ و ھەرەس و مەرگەساتەكان بکات، كە
خۆ

بەستنەوە و بە پىرۇزكىرىنى رابردوو يەكىك لەو
ھۆكارانە بۇو، كېكەوتىن لەسەر میراتىكى كۈنە باو و

دواکه و توو، بپروا هینان به درقی سه‌رد هسته‌یی عه‌رهب
و ئیسلام به سهر نه‌ته‌وه‌کان و ئایینه‌کانی دیکه‌دا،
باوه‌شکردن به خورافتاتی سه‌ده تاریکه‌کان، بانگه‌شنه‌ی
خۆ به زلزان و سه‌رزه‌مینی پاکزادی په‌یام به‌ره‌کان و
روحی نارسیست و خۆویستانه که پرسیار و گومان
ره‌تکردن‌وه ببیت به یاسا و ریسای هر هه‌موو ده‌زگا
په‌روه‌رد هیبه‌کان، نو قمبون له ره‌هاگه‌ری و یه‌قینگه‌را‌ایی
که هر روحی ره‌خنه‌گرانه له هه‌موو تاکه‌کانی کومه‌لگا
بسه‌نیته‌وه، نزار شاعیریک بwoo که هه‌ستی ئه‌و
دسته‌لا‌تدار و سته‌مکارانه‌ی عه‌ره‌بستانی بريندار ده‌کرد
به ئه‌ندازه‌یه‌ک که چه‌ندین ولا‌تی عه‌ره‌بی بپیار بدەن
خۆی و دیوانه‌کان و کتیبه‌کانی بايكوت بکرین و قه‌ده‌غه
و قاچاغ بن و ریگریان لى بکریت و هاوردە نه‌کرین.
من وەک کاره‌کتە‌ریکی ناو ئه‌دەبیات ستایشی ئه‌و
ھه‌وله‌ی «پشکو ناکام»ی هاواریم ده‌کەم سه‌باره‌ت به
وھرگیپانی شیعره‌کانی ئەم شاعیره که تا دوا قوئناغی
ئه‌زمۇونى خۆی ياخى و هه‌لگه‌پراوه بwoo، ببرای بېر سازشى
له سهر په‌یام و پرنسيپه‌کانی خۆی نه‌کرد، هه‌لېزاردنى
ئه‌و شیعرانه‌ش تابلوییه‌کى رەنگىنمان پىددە‌بە‌خشتىت
سه‌باره‌ت به ئه‌زمۇونى ئەم شاعيره که ئىمەی كوردىش

وهک نهنه و هیه کی نیشته جن له رۆژهه لاتی ناوەر است
یان «پەشەھە لاتی ناوەر است»، کەم و زۆر تلاوەی
ھەمان کارەسات و دارپووخانی مۆرالی رامیاری و
بىددادى و ستهم و سىيگۈشەی حەرامى ئايىن و سىيكس و
رامیارى، سەربارى دران و ھەلۇوهشانە وەی كۆمە لایه تى
لەسەر ھەموو ئاستەكاندا، داخستنى ئاوهز بە ناوى
پېرۆزىيە كانە وە تا پادەی تەلاقدانى عەقل، باوهەشكىرىن بە
«تانا توس» كە خوداوهندى مەرگە و كوشتنى «ئيرۆس»
كە خوداوهندى خۆشەويىستى و جوانىيە.

من دەشزانم كە ئىيە «پېشەن ناكام» وەك فيگەر و
كارەكتەرييکى ناو دراما و شانق دەناسن، بەلام نابىت لە
يادمان بچىت كە شانق و شىعىر دووانەي ھەمان سکن،
ھەر لە سەردەمى سەرھەلدان و رابۇونى فيكىر و فەلسەفە
و ئەدەبیات لە «يۆنان» ھوھ تا سەردەمى تازە، دەكرييەت
ھەر كارىيکى ئەدەبى بۆ خۆى سەركىيىشى بىت لە لايەن
ھەر يەكىك لە ئىيمە، خودى و ھەرگىران بۆ خۆى دەچىتە
خانەي داهىنە وە، بەو مەرجەي كە رۆحى دەقەكە بە
ئىيمە بگات، گەرچى بۆ و ھەرگىرانى شىعىر ھەميشە و
مەزەندە كراوه كە كارىيکى گران و بگەرە مەحالە، چونكە
ھەر زمانىك خاوهنى مانا و ئاماژەي پەنهان و ئەفسۇون
و مۆسىقا و خوازە و هارمۇنياي خۆيەتى كە رەنگە

له کاتی و هرگیپاندا بدؤپین، هه ر له سونگهی ئەم بیر
بوقچونه وه ژماره یه ک له شاعیران و کارهکته ره کانی ناو
ئەدھبیات بروایان وايە كه و هرگیپانی شیعر بوق خۆی
«خیانەت» و جوریکە له ناپاکى، بهلام ژماره یه کى بى
شوماریش واى دھبینن كه ئەوهیان جوانترین خیانەتە.
ئىستاش ئىوھ و خیانەتە جوانەكەي «پشكۇ ناكام».

شىرزاد حەسەن

«پشکو ناکام» قەلەمیکى زمانرەوان بۇ ھونەرى وەرگىرەن!

پاش سالانىكى زۆر بەھۆى چۈونەوە دەرھوھى بۇ ئەورۇپا و ژيانىكىن لە تاراوجە «پشکو ناکام» و بەندە وەك ھەموو كەسيك و ھاۋرېيىكى تر بە دىدارى يەكتىر شادبۇوينەوە. ماوهىيەك پىش نۇوسىنى، بە رېتكەوت يەكمان بىنى و دونىايەك يادھوھىريم كەوتەوە ياد. پشکو ناکام، بە پووخسار و سەرسىمىمايدا گۇرابۇو، ھەستم كرد كە ٻۆزگار ھىچ لەگەل خواستەكانى ئەودا نەسۈپراوەتەوە ژيانى تاراوجە و خەباتى پىشىمەرگانەي سەربەرز ھەموو گىانى تەزاندۇوە. ژيان وايە مروقى لەو پووخسارە دادەمالى و بەرھو جۆرىك لە ژيان دەييات، ئەو سىماىي جوانەي كە ھەمېشە مروقىيى دەمبەخەندە بۇو نەگۇرابۇو! تەنبا شىوهىيەكى بە كامىل بۇونى پىيەد دىيار بۇو. ئەمەش مانايمەكى ترى دەبەخشى كە كورد و تەنى: قالبۇرى ژيان بۇوە. بەركەوتى بەندە و پشکو ناکام، بەركەوتىيىكى سادە و ساكار نىيە. بەلكو ھەر

له يه كه م بىينىنه و، دهستبه جى و به خىرايى ئەندىشىم پەلى
گرتموو منى گەراندەوە بۇ سەرهتاي سالانى حەفتاكان.
ئەو دەمانەي تىبى هونەرو ويىزەيى كوردى ئەو سەردەمە
كە كۆمەلېك كارى شانقىيى و درامى تىدا كراوهە تاكو
ئىستا له يادەوەرىيىمدا زىندۇون و هەرگىز بىر ناچنەوە.
بەتاپەتى: دراماى ژيان و ھەلەيى دكتور. كە دوو كارى
زۆر بەئەزمۇون بۇون و بپواناكەم جارەكى دىيى كارىكى
لەم جۆرە بکريتەوە. ھەر ئەو يەكىتەر بىينىنه دەنگى شاخ و
پىشىمەرگە و شۆرپشى ھىنایەوە يادم كە لەپادىۋى دەنگى
شۆرپشى ئىراق، گويم له پشكۇ ناكام دەگرت و بەدەنگە
بەسۆزەكەي چالاکىيەكانى پىشىمەرگە و ژيانى شەھيدانى
سەربەرزى دەخويىندەوە. و دەھەرودەها وتارە پر لە رەخنە و
تەئامىزەكانى كارىكى وايكردبۇو كە ھەمۇومان بە دلىكى
پر لە جۆشەوە گويمانلى دەگرت. لىرەوە بۆم ئاشكرا بۇو
پشكۇ ناكام، مەرۆقىيە دەبىت گوئىلى بىرگرىت و سوود لە
ئەزمۇونەكانى وەربگرىن. لەدواى يەكەم بىينىن و يەكەم
دانىشتىن، بۆم مەعلۇوم بۇو، كە ئەم ئەقلە جىڭە لە خەباتى
شاخ و هونەرى شانقۇ دراما، ئەزمۇونىكى ترى بىن وينەيى
لەگەل خۆيدا ھەلگرتۇوە، ئەويش ئەزمۇونى نۇوسىن و

و هرگیرانه. به تاییه‌تی و هرگیران، له زمانه‌کانی» عهربی
 و فارسی»دا ئیتر لیرهوه بۆم ئاشکرا بوو که پشکو
 ناکام، سهرقالی و هرگیرانی شیعره‌کانی شاعیری نیوداری
 عهرب و مرؤفایه‌تی» نزار قبانی«یه. له دلهوه پیروزباییم
 لیکردو زۆرم پیمخوش بوو قەلەم و هونه، جیگه‌یان بە^۱
 چەک چۆلکردووه! هەرچەندە ئەو هەروابوو، له بەرایی
 ژیانیدا هەمیشە فکر بونی هەبووهو بەردەوام له گەل ئەقلی
 خیلدا له جەنگدا بووه. له دوایدا هاوری ئازیزەکەی جاران و
 ئیستام داوای لیکردم چەند دیپریک بنووسم بو ئەم ھیشوه
 شیعرانه که بەرگیکی کوردییان بە بەردا کراوه. ئەویش
 له دلهوه خۆشحال بوو کە ئەم کوورته نووسینه بخاتە
 ناو کتیبه‌کەیه و. جاریکیتر پیروزبایی لە هاوریی ئازیزم
 پشکو ناکام دەکەم بو ئەم خزمەت جوانەی کە پیشکەش
 بو ئەدەب و زمان و کتیبخانەی کوردیی دەکات. ھیوادارم
 بو هەمیشە شادومان بیت و داوش لە هونه‌رمەندان و
 نووسه‌ران دەکەم ئەم کتیبه بخویننەوە تاکو سوود لە
 زمانه پاراوه‌کەی پشکو ناکام ببین. هەربژیت هاوری.

قادر جەلال

٢٠١٨/٩/١ سليماني

١٠٠ نزار

نزار قبانی

نزار قبانی له زمانی «پشکو ناکام»وه

گه ر به ووردى ئاوارىك له مىژزووی وەرگىران لە بوارى ئەدەبدا بەھىنەوە ئەو راستىيەمان بۇ دەردەكەۋىت كە لە بەرەبەيانى مىژزووی داهىنانى ئەدەبىيەوە نۇوسىەرانى كورد باسکى داهىنانىان لى ھەلمالىيە و خويىنەرى كوردىيان بە دەقە جىهانىيەكان ناساندوھ كە بەشىكى زۆريان خۆيان لە چوارچىوھى داهىنانەكان بە گشتى و ئەدەب بە تايىېتى بىنۇدەوە كە دەكىرىت بلىيەن شوينى ئەدەب لە پروى وەرگىرانەوە جى پەنجەى بە كىتىخانەي كوردىيەوە زۆر ديارە ، ھەر چەندە وەرگىرانى شىعر زمانزانى و سەليقەي زمانەوانى دەۋىت كە ئەمەش مەرجىكى گرنگى نىيو داهىنانى ئەدەبىيە ، نمونەش زۆرن ، لەدواھ خويىندەوە ديوانى (نزار قبانى) كە لە لايەن نۇوسىەر و وەرگىر (پشکو ناکام) وە كراوەتە كوردى بۇ خۇرى تام و چىزىكى تايىېتى زمانەوانى و ئىستاتىكى ھونەرى وەرگىرانى تىادا جىڭىر كردوھ ، ئەمەش پەيوهندى بە زمانە پاراوهكەي (پشکو ناکام) ھ وە ھەيە كە توانىيەتى لىزانانە زال بىت بەسەر ھەردوو زمانەكەدا كە ئەمەش مەرجى گرنگ و سەرەكى دونياي وەرگىرانه ... لە كاتى خويىندەوە دەقە شىعرييەكانى (نزار قبانى)دا ئەو فمان

بۆ ئاشكرا ده بیت که (پشکو ناکام) ده قه شیعرييەكانى بد
زمانىيکى پوخت و پاراو كورداندوه
هيوادارم چى دى خويىنەری كورد بى بهش نەكت
لەو زمانه دروست و ماندارەي که خويىنەری كورد و
كتىخانەي كوردى پېيوىستيان پېيەتى ، لە دوو خالى گرنگدا
(پشکو ناکام) و (نزار قبانى) يەك دەگرنەوه ، يەكەميان
ياخى بۇون لە عەقلى خىل و خىلەكايەتى و سىستەمى
حوكىميانى خىلەكى ، دووهەميان جوان كردىنى ژيان بە دىۋى
جوانىيەكەي سروشت و ژنانى ئازادى خواز و يەكسانى
ژن و پىباو و مرۇقايەتى كە هەردۈوكىيان تەواوکەری ئەو
رىيگا دوور و درىيەن كە دەيانەويت (شىعر) لە ناخى مى»
ژن «رەگ داكوتى و بگات بە لوتكە ...
لە دواينى ئەم پېشەكىيە كورتهدا لە ناخى دلەوه
سوپاسى نووسەر و ودرىگىز
«پشکو ناکام » دەكەم لەسەر ئەم ده قه شیعرييانه
بە كوردىيەكى تا ئاستىكى بەرز لەناو كتىخانەي كوردى
پۇوناكى خۆى دەداتەوه و دەدروشىتەوه...
سوپاس بۆ نزار ..سوپاس بۆ پشکو..سوپاس بۆ
خويىنەر...

د. چىا زەنگەنە

٢٠١٨/٩/١٥

من و ئەوان

لەبەر ئەوهى

من پىّلاۋى گەورەكان پاڭ ناكەمەوه

لەبەر ئەوهى

من بەرنگارى تاعون

لە شارە ئابلىقە دراوهەكەم ئەبەمەوه

لەبەر ئەوهى

ھەموو شىعرەكانم شەپە

دېرى مەغۇل و تەتەر

و

ھەموو شەمشىر بەددەستەكانەوه

قەزەم و قاچاخچىيەكان

خوويان گرتتوه بە جويىننان بە منەوه....

بٽ ووشه ..

لە بەر ئە وەدى قسەى فەرھەنگە کان

مردن،

قسەى پەرتوكخانە کان

مردن،

قسەى داستانە کان

مردن،

ئەمەوى شىوازە عەشقىيەك بىدۇزمە وە

تىيايا «بٽ ووشه» خۆشىم بويىيت

بە ھەموو ماناى خۆشويىستان

دادکای بەدۋاڭەرەن

كەس ناتوانى لە قەسىدە

بېرىتىتەوە :

لە كۆي بۇوي...؟

لەگەل كى بۇوي ..؟

كەى بۆ مالەوە، گەرايىتەوە..!

قەسىدە خۆى پرسىyar ئەكا

و

لىكۆلىتەوە لە لىكۆلەرەوەكەى ئەكا

تیمساح...

له ووْلَاتانی لای ئیمە

فه رمانزه وا

ھەزار سال ئەڑى

کاتى به ناچارى

ئەبىھن بۇ گۆرەكەي

تەعزى بارەكان

پىرۆز بايى له يەكتىر ئەكەن

و

گۈل و ئەسپەكان

له پشت جەنازەكەيَا

سەما ئەكەن

رووخسار...

رووخسارت و شیعزم

دوو پارچه ئالىتونن

و

دوو كۆتر....دوو وەنھوشە

لەبەر دەمتانا

سەرم سۈرمماوه

كامىتان لەوى ترتان، جوانىرن...!!

نزار ۱۰۰

نزار قبانى

فیر بون...

مامؤستایه ک نیم

فیرت که م، خوش ویستی

....چون بکه

ماسی پیویستی به مامؤستا نیه

تا فیری مهله بن

چوله که پیویستی به مامؤستا نیه

تا فیری فرین بن

به تنهها مهله بکه

به تنهها بفره

خوش ویستی هیج ده فته ریکی نیه

و

مه زنترین عاشقانی میزرو

خوینه وارییان نه بمو

جگه‌ه ...

پوژی سه‌د جگه‌ردم

نه کیشا

و

توانیم خوم راگرم

و

وازی لئ بینم

ئیستا به دهست کیشانی

«یه‌ک «ژنه‌وه

گیرم خواردوه

و

ناتوانم وازی لئ بینم!!

شانق..

ژن به سروشتنی خۆی
هەزى لە پیاویکە قسە بکا بى وەستان
درو بکا بى وەستان.....
بۆیە ئەو پیاوادەی ھونەرى دراما

و

پىتمى ووتنى شانقىي نازانى
ھەر ئەدۆپىن.....بى وەستان

سەھەر ...

ئەپرسىت

لە دوورىيتا، چىم كرد..؟

نە دوور بويىت ...

و

نە سەھەرىيىشت كرد.....

خۆت و جانتاكانى

ھەر لە سەھەر شۆستەي بىيرما

ما بۇون.....

پاسپۇرتەكەت لای خۆم

و

بلىتى تەيارەكەشت

لە ناو گىرفانما بۇو.....

لای خۆم!!..

راوو چۆلەکە..

شاعير

ئەيەوى بىن به چۆلەكە

بەلام چۆلەكە، نايەوى

بىن به شاعير

تا لە لايەن دەسەلاماتە وە

پاوا نە كرى.....

دەرگا...

گەر سولطان شمشىرى داپلۆسىنى

بەرزا كرده وە

خۆم ئەخەمە شۇوشە يەك

مەرەكە بە وە ...

يان گەر فەرمانى كوشتنى

بە ياساولە كەي دا

لە دەرگايىه كە وە

كە وا لەزىر كۆشكە وە

ئەچمە دەرە وە

بۇ دەرچۈن لە زەبر و زەنگى

فېرىعەون

ھەميشە دەرگايىه كە ھە يە

كە بە «شىعر»

ناوبراوه

د۹۹ سال.....

ئەو دوو سالەی
خۆشە و یستم بۇویت ...
گرنگترین دوو پەرەی
خۆشە و یستى ھاوا چەرخن
ھەموو پەرەکانى پىشىو تىرى، سېپىن
ھەموو پەرەکانى دواتر، سېپىن
ئەو دوو سالە
ھىلى « ئىستىيوا » يە
كە لە نىوانلىق ولىوتا
تىئەپەرى...
ئەو پىوانە زەممەنىيە يە
كە ھەموو كاتەكانى جىيەنلىق
لەسەر دائەنرى....

پالتو

که بپیارت یا
له گه ل که سیکی تر برؤیت
پالتوی بارانیه که ت
له بیر نه چیت
ئاسمان ته رزه ... و
باکه ه سارده
نه ترسم هاو رئ تازه که ت
له بیری بچیت
بتخاته گیرفانی پالتو که یه وه
وه ک نه وه دی من نه مکرد !!

نزار نزار

پروتوكول

ئەتوانى لە ھەج كوي بىتمەوى

دانىشىت.....

بەلام ووريا بە لە شوينى قەسىدە

دانەنىشىت.....

راستە زۆرم خۆشەۋىيەت

بەلام

لەسەر جىڭەسىز سۆزا

وورد كارى لەش و لارت لەبىر ئەكەم

و

لەش و لارى قەسىدە

ھەئەبىزىرم.....

پشووی جه‌نگاوه‌ریک

له شیعرا

شتیک نیه به ناوی

پشووی جه‌نگاوه‌ر...

نه پشووی هاوینه

و

نه پشووی نه خوشنی

و

نه پشووی کاری خانه‌واده‌یی

یان ئەبن له یارییه‌که بیتیه دەرهوھ

یان :

تا دوا دلۆپى خويىنت

تىيوه گلا بى...

پیّخاوس...

بى دەنگىت.....

ئەزانى كە هەردوو دەستە بى دەنگە كەت

دۇو كىيىبى. شىعرن...!!

پیّخاوسىيت.....

ئەزانى كە ژنىيىكى پیّخاوس

پىتمى مىيىزوو ئەگۆرى

و

نەخشەي دونيا هەلئەگىيېتە وە

و

تەمەنیش درېيىز ئەكاتە وە

په رستن.....

خوشه ويستيت، ئەى چاو قول

توندرە وييه

تەسە و فە

پە رستنە

خوشه ويستيت وەك. :

مەرگ و لەدایك بۇون

دووباره بۇونە وەي،

ئاستە مە

تاقی ڪردنهو ڪان

به گه ران،
به دواي تاقي ڪردن هوه کانى پابردووم
خوت هيلاك مه که، خوشە ويستم
ھەموو ئافره تانى دونيا
لە مستىك ... و
تؤش لە مستە كەي ترا

بِزْارَدَه....

یاری کردن به ووشە ناکرئ

شاعیر

ئەبن شەرەکانى ھەلبژىرى

يان

دانىشتن لە مائى مردووه کانى

پىن چاكتىر بى.....

نزار

قبانى

55

جارانی شاعیر..!

جاران شاعیر، له په‌ری گوئی ئەخوارد

و

له سه‌ر گەلا گەورەکانى

درەختەکانى كەنار دەريا

ئەنووست

سەرددەمیکى كوردى نوى

هاتوه كە شاعير تىايا

لەناو باودشى چەك بە دەستا

ئەنوى.....

بۇ بىر سىنالوو

بۇ وائىكەيت، بۇ..؟

ھزاران چۆلەكە

و

پەنگى ئاسامىت لى بىرم

و

ھەواى سىيەكانت لى گىرم

ئەمەوى كەمىك كاتم بەيتى

تا ئافرەتكانى تر

بىئىنه بىرم....

١٠٠ نزار

نزار قبانى

تۆ....

ئەمەوی گەنجىنەيەك

ووشەت بەمن

پىش تۆ پېشکەش بە هىچ

ژنيك نەكرا بىن

و

دواى تۆ پېشکەش بە هىچ

ژنيك نەكرى...

تۆ : ئە و خانمەي

كە پىش تۆ پېشتر

و

دواى تۆ، دواتر

بەرچاۋ ناكەۋى

بمخوینه رووه ...

هه ر جارييک له بيابان،
به دواي دلّوپييک ناوا گه رايت
...بمخوينه رووه
هه ر جارييک دهرگاي تكاييان
له سه ر عاشقان داختت،
...بمخوينه رووه
من غه مى ڙنييک به ته نيا
نانووسمه وه
من ميڙزووي ئاهرهت،
ئه نووسمه وه

نزار

نزار قبانی

١٠٠

گلینه....

له ژیانتا، دوا پیاو نابم

به لام دوا قه سیده م

به ئاوي ئالتون نووسرا بى

و

به دیوارى مەمكە کانتا هەنواسرا بى

و

دوا پەيام به رم

بپروا به خەلک بىيىنم

كە له پشت گلینه‌ي چاوه‌كانته وە

بەھەشىتىكى تر، ئەبىنرى

خۆر

شیعر و کەلەشیئر

تەووشى دەردى

خۆ بە زل زان بۇون

پىيىان وايە

خۆرى بەيانى

بىن قورپىگى ئەوان ، ھەئىنايە

بۆنى نووسراوه کان

ئەو ، ژنەى

خۆشم ئەۋى

دوو پىيى زۆر بچكۈلانەى

ھەمە.....

ھەر وەك بچوگى قىسەى منالان،“

و

لەش و لارى بۆنیيکى

زۆر نهىپنى ھەمە

وەك بۆنى :

نووسراوه قەددەغە كراوه کان

بەرنامە....

بەرنامەم نەبۇو

بچىمە عەشقەوە ،

مېڭۈسى ئافەرت لە ژيانما

قەزا و قەدەرە

چەن سەرم سوورىما

خۆشەویستى، ژىنلىك

لە بەردەوە.....

كىرمى بە گولىك

بۇ پرسىyar

مهپرسە من كىيم

بۇ بەرنگار بۇونەوەى

مهرگ و رۆزگار،

خەريكى چىم !!

ھەزاران

دەولەتم روخانوھ

تا دەولەتى ئىنسان

..... دروستكەم

زهمن....

پوخسارت

لەسەر سەعاتەکەم، ھەلکەنراوە

لەسەر پىلى دەقىقە

لەسەر پىلى سانىيە

لەسەر ھەفتە...

و

مانگ

و

ساللەكان، ھەلکەنراوە

زەمەنىيکى تايىبەت بە خۆمم نىيە

تۆ بۇويت بە زەمەن

ووشەيەك!...!

بۇچى ھەموو زەمەنەكان ئەسپىيەتە وە

و

جۇئەي سەرددەمە كان را ئەگرى

و

لە ناخما يەك بە يەك

ھەموو ئافرەتانى شار ئەكۈزى

بىن ئەوهى

ووشەيەك لە من بېبىستى...!!

هەولىك....

سەدان سالە :

لە كويىن..!

لە سەرداپاين

پىش دويىز

سەروھت نادىyar

چاومان بەندەرى مىش

هاورىييان :

هەولىك، دەرگاكان بشكىينن

كراسهەكان بشۇن

بىر و پاكان بشۇن

كتىب بخويىننه وه
كتىب بنوو سنە وه
پيت و هەنار و ترى
برۇيىنن.....
سەفەر كەن بۆ و ولاتى
بەھر و تەم
لەدەرە وەى سەردابە كە
كەس ناتانناسى
خەنگ بە جۆرييک لە گورگ
ئە تانۋىمىرى.....

بانگردن بۇ ئاهەنگى كوشتن

چاوكانت لەسەر ئەرزا

بىن جىئىگەرەوەن

جىگە لە خۆشەويسىتىم بۆت

ھەر خۆشەويسىتىھىكى تىر، مەحالە

خانمەكەم:

بۇچى وا سارد و سپىيت...!!

كە لە ئەسپ ئەترسىت

بۇ دەستى بۇ ئەبەيت...!!

زۆر گەرام

بەدواى تاقىيىردىنەوەيەكا

كە بەمکۈزىت

دوا جار ئەی مەرگە جوانە كەم

هاتىت.....

بە نۇوستويى يان بىيدارى

بمکۈزە.....

بە پىكەنین يان بەدەم گريانە وە

بمکۈزە.....

بە رووتى يان پۇشته يى

بمکۈزە.....

كوشتن وەك «والى» يەكان

گەورەم ئەكەت

ئەمكەت بە چلىكى سەوز

يان جۆگە يەك ئاو

يان كۇنرىيڭ

«<<<<<»

ئىيستا بمکۈزە

شەو درىيىز و دەيىجورە

بە بى مەرج بمکۈزە

كاتىيىك يارىيە كە دەست پى ئەكا

چ جىياوازى هەيە، خانمە كەم

لە نىيوان :

ئەوهى ئەكۈزى

و

ئەوهى ئەكۈزى...!!

جهنگی من و چاوه کانت

له گه لئنا

ھەموو چەکە کۆن

و

تازەکانم بە کار ھىتنا

تىر و كەوان

خەنچەر

پم

تا موشەکى كىشىور بېر

ھەموويانم بە کار ھىتنا

تەنانەت بۇ روخانى

لوت به رزیت

هەموو پەنجەکانم

بەکار ھینا

دواى لە دەست دانى

ئەسپ

و

سەرباز

و

خەلاتەکانم

بە گریانەوە ..

گەرامەوە بۇ لای بۇ تۆپەکانم

چونكە بۆم دەركەوت

هەموو نەخشەکانم

دزراوون

و

هەموو بروسکە نەینییەکان

ئاشکرا کراوون

و

هەموو پیاوە ئازاکانم

جىييان ھىشتووم..و

پەنا ھەندەى

چاوه رەشەکانتن ...

پینج دهقیقه..

پینج دهقیقه دانیشه

شیعر ته نیا

پینج دهقیقه‌ی نه وی

تا وک درویشه کان

حالی لئ بی

بو کون کردنی په ره کان

شیعر ته نیا

پینج دهقیقه‌ی نه وی

بو چه ند دهقیقه‌یه ک

عاشقم به

دوای چه ند ده قیقه یه ک
له به ر چاوم وون به
بو هه زاران ئاگر نانه وه
جگه له شقارته یه ک
ئه بى پیویستیم به چى بى...!!..
ھەموو شاکارى چىرۆکە کانى خۆشە ویستى
کە من ئەیزانم
بەردەواام نەبوه
زیاتر له :
پىنج ده قیقه
خانمە كەم، دانیشە

پیناسه‌کان..

من دژی هه موو پیناسه‌کانی

خوشە ویستیم ،

چوار چیوهن هه موویان

و

دژی وسیه‌تە کۆنە‌کان

دژی هه موو دەقە‌کان

و

دژی مەزھە بە‌کانم ...

بىئەزمۇون

خۆشەویستى دروست ناکرى

بىن رەشەبا و پاپۇر

دەريا پىك نايىه

تەنبا قەمەمەيە

ئەتوانى لە جەنگ بدوى

ئەوه منم خۆشەویستى ئەكەم

بەلام كە لەو بارەيەوه

پرسىياريان لىيىكىرم

پىيم باشتەرە

بىيىدەنگى ھەلبىزىرم

چادرەکەم،،

پیش تو،

خیلیک نافرەتم ھەبوو

کامیانم بویستایه، لەگەلى نەبووم

کامیانم بویستایه، ئازادم ئەکرد

چادرەکەم، بیستانىيکى

كل و بازن بwoo

و

ویژدانم گۆرستانى

مەمكە پىكراودەكان بwoo

بە پەرپووتى دەولەمەنیتى رۇژھەلاتى

ھەنس و كەوتىم ئەکرد

و

به ئەقلى سەرۆکى چەتە

خۆشە و يىستىم ئەكىد

دواى ئەوهى لەپىزىل

لە خۆشە و يىستىتا خۆم،

بىيىئە وە.....

ئاگر لە چادرەكەم بەربوو،

ھەموو نىنۇكە كانم كەوت،

ھەموو كەنىزەكان ئازادكىران،

و

سېيمى خودام

دۆزىيە وە.....

پول...

خانمە كەم
باش ئەزانم
ھەموو پىاوه كان
لاي تو،
وەك «پول» وان
كۆمەلىك پولى
سەير و سەمەرە و دەگەمن
كە به دىوارى دىتى
ھەلىان ئەواسى

و

نزار نزار

79

قبانى

که ماندوو بویت
له ده فته ری له بیر کردن
لییان ئەکەیتە وە...
ئەشزانم، کە من
تەنها» پول» يكى
ناو ئەو ھەموو پولانه
بۇوم.....

حیزبی خەفت

گەر نىشتمان دوور خرابىتەوە

وەکو من

و

بىرلە چەرچەفە سپى يەكەى

دايىكى بکاتەوە

وەکو من

و

بىر لە پشىلە رەشەكەى

مالەوە بکاتەوە

وەکو من

و

گەر قەدەغە بى نىشتمان

نۇوسىن بىگرىيەتە بەر

وەکو من

و

فەرەھەنگ و ئەقل بىگرىيەتە بەر

وەکو من

ئىتىر بۆ ناخرىيەت

ئەو خەستەخانە يەى

ھەمۆومانى تىايىن....!

بۆ نابىيەتە ئەندامى حىزبى خەفتەت

كە بە ھەزاران

كوردى لە خۆ گەرتۇوە

وەکو من!.....

دەفتەرە كۆنەكان ...

ئەى جوان پە روەردە كراوى

كۆنەپەرسەت

و

ئەى ئەو ژنەى ئەتكەۋى

بىكەويىتە نىيۇان ئەرز و ئاسمان

پەنگە بن ئەقلى بن

دەفتەرە كۆنەكان بىكەينەوه...و

سەعات بەرىيە دواوه.....

لەوانەشە دەبەنگى ولۇوت بەرزى بى

بلىيىن...:

ئەرز ناسورىيىتە وە

و

خۆشە ويىستى ناسورىيىتە وە

و

ژۇورە قەرە بالقە كانى ئاشقان

ناسورىيىتە وە

و

لەوانە يە بىن ئەقلى بىن

بەرامبەر سۈرانە وەرى وەرزە كان... و

لۇجىك بۇونى شتە كان

بۇھىسىتىنە وە

و

گۈلە سۈورە

لە زىستانا بەھىينىنە دەرى

و

لەوانە شەھەر بىن ئەقلى بىن

ئەرى جوان پەرەردە كراوى

كۆنە پەرسەت

دواى سى سال

گفت و گۆكان لە سەرەتاواه

دەست پىن بىكەينە وە

ئاخىر بالندەى زىرەك

گۆرانى

دووبارە نالىتە وە....

دابه‌شکردن

کاتن خودا ئافره‌تى به سەر

پیاوانا دابه‌شکرد

و

تۆي يا به من

ھەستم كرد به ئاشكرا

بەلای مەنا

دايشكانوه

و

سەرپىچى ھەموو كتىبە ئاسمانىيە كانى
كىدوه كە خۆى دايىناوون
گەنمى يا بەوان
مەى بۇ من
لۇكەى لەبەر ئەوان كرد
ئاوريشمىش بۇ من
چىلى پېشىكەش بەوان كرد
و
گۆنلى پېشىكەش
بە من كرد....

سوباس ..

کاتى خودا تۆى پى ناسانم

و

گەرایەوە مائى خۆى

بىرم كرددوھ كە لەسەر

كاغەزىيکى شىن

نامەيەكى بۆ بنووسم

و

بىخەمە زەرفىيکى شىن

و

بە فرمىسىكى شىن تەپى كەم

وا دهستنپن بکه م : هاو ریم ...
ئه مویست سوپاسی بکه م
که تؤی بؤ هه لبزاردم
چونکه خودا « ودک ئه ووتریت » :
ته نهاد نامه ای خوشەویستى وەرئەگرى
و
ھەر وەلامى نامه اى
خوشەویستى ، دەرئە بېرى

لە رۇڭزىمەرى (سەكىك) ئى رۇشنىيىر

گەورەم....

نە ئالىتون و نە ياقوتىم

لىيىت ئەوى....

نە بەرگى ئاورىيىش

و

نە كراسى بە زىپ دووراوم

لىيىت ئەوى

ھەموو تكايىھەكم ئەودىيە

که گویم لى بگرى
چونکه له شیعره کانما
دهنگى هه مهو کورد
دهنگى هه مهو زاراوهى
کورديت ئەگە يەنمى

««««««

گه وردم
که شیعر و دهنگى
بەرزت ناوى
بە تفهنج بە دەستە كەت بلۇ :
ئازادى (ودپىن) م باقى ...

شەر...

ھىچ سەير نىيە شەر بىدۇرىتىن
چونكە وەك ھەموو رۇژھەلاتىيەك
بە بەھەرى خوتېبەيان
چويىنەتە شەپەدەوە!..
بە ھەموو عەنەتەرياتىيەك
كە مىشىيکى نەكۈشتۈد
چونكە بە مەنتىقى
دەھۆل و زورنا
چويىنەتە شەپەدەوە

«««

نهیینی کاره ساته کانمان :

هاوارمان له ده نگمان

گه وره تره ...

خه نجه ره کانمان

له بالامان

دریز تره

<<<>>

ئىيّمه:

توبىكلى شارستانىيمان

لە بەر كردوه

و

پۇحى نە زانىيەمان

ھە لە كرتوه

لیبوردن....

بۇ رووخسارە غەمبارەكەت
کە وەک خۆر ئاوا بۇونە
داواى لیبوردن ئەكەم
لە نۇوسيينانەى بۆم
نۇوسييبویت.....
لە بن ئەقلىيەكانى كىرمەت
لە هەموو ئەو وېرانكارىيەى
لە لەش ولارە بن گەردەكەت كىرمەت

و

ئەو تەپ و تۆزەی چواردهورتى گرت
داواى لىبىردىن ئەكەم ...
لە نۇوسىنى ئەو ھەموو شىعرە شەرانگىزانە
لە ساتى رووخانم
هاورىكەم، شىعر :
مهنفا و حزور
پاكىتى و ئابىرووى منه،
ھەرگىز نامەۋى لە ئابىرووى منه و بىلىت
بۆيىه هاتووم
داواى لىبىردىن بىكەم
هاورىكەم.....

له لیستی رهشا...

له پاسپورتەکەم

لەسەر پىشەکەم

رسەتىيەكى بچوڭ

زۆر بچوڭ...ئەلى :

من نۇو سەر و شاعىرم ...!

سەرەتتا و امىزانى

ئەمە دەربىنېكى سىحراوىيە

دەروازىدى پىگا كانم بۇ ئەكانە وە

و

پاسەوانە كان وائىن ئەكا

نزار نزار

95

قبانى

سوجدهم بـو بهـرن ...»

و

ئـهـفـسـهـرـ وـ چـهـكـدارـهـكـانـ

پـيـيـ سـهـرـخـوـشـ ئـهـبـنـ

««««

دواـتـرـ زـانـيـمـ

ئـهـوـهـ ئـابـرـوـبـرـدـنـهـ گـهـوـرـهـكـهـ

و

تاـوانـهـ مـهـتـرـسـيـداـرـدـكـهـمـ

و

ئـهـوـ شـمـشـيـرـهـيـهـ،ـ كـهـيـ وـيـسـتـمـ

سـهـفـهـ رـكـهـمـ

واـ لـهـسـهـرـ سـهـرـمـ

یاسا، خوشه‌ی ستم‌کده

ئەی ئە و ژنەی بە دەنگى

زیو تىكەل بە مەی ئەبى

و

لە ئاوىنەی ئەژنۇكانيه وە

خۇرھەلدى

و

تەمەن بۆ سەفەرى

دەرياكان ئامادە ئەبى

ئەی ئە و ژنەی... بە چاوهەكانى

دەرييا تىكەل بە زەيتون، ئەبى

گولەكەم.....

ئەستىرەكەم.....

تاجى سەرم.....

لەوانە يە.

تىيىدەر بەم....يان ئەنارشىست

يان شىيت بەم!!....

گەر شىيت بەم،،،

« كە رېيى تى ئەچى »

تۆ، خانمەكەم

بەرپرسى لە شىيت بۇونم

يان گەر نەفرەت لىيکراوو بەم

« كە رېيى تى ئەچى ...»

چونكە لاي ئىيمە، هەچ كەس

بىن مۆلەت، خۆشەيسىتى بكا

خانمەكەم : نەفرەت لىيکراوه

تۆ بەرپرسى لە نەفرەت لىيکردنم

بۇ يەك جار لىيم ببورە

گەر لە پىشە بۇونى ياسا

چوبىتىمە دەرى

چى بکەم، گولەكەم

ھەر ژنىيكم خۆشبوى

ئەو

ئەبن بە ياسا

نامه‌کان

ئەو نامانەی بۆ تۆم

ناردوون

تۆئى تىپەرەنۋە

منى تىپەرەنۋە

چونكە :

پۇوناکى لە چرا

گۈنگۈرە...

قەسىدە لە دىوان

گۈنگۈرە...

ماچ لە ئىيۇ
گۈنگۈترە...
نامەكانم
لە من و لە تۆ
گۈنگۈترەن
تاکە بەئىگە نامەن
كە خەلّك جوانى تۆ
و
شىتىتى منى تىيا
بىدۇزىنەوە.....

ئاڭرى رۇما

زۇر بلىنى،

قسە كىردىن بەسە

هات و چۆ بەسەر مىشىكى داپوخاوم

بەسە.....

ھەموو ئەوانەيى كىردىت

چىيان ناو بنىيم..؟

سادى....؟

بەرژەوەندخوازى..؟

چەته گەريي...؟

ھىج و پووچى....؟

هەموو ئەوانەی کردت

چىيان ناو بنىم..

تۆيەك كە :

خۆشە ويستى بە بازركانى

پاكيتى بە پۇرنۇگرافى

تىيکەل كرد

هەموو ئەوانەی کردت

چىيان ناو بنىم

قسە يەكم نىيە...

بۇ ئەوهى جىگە رەيەك داگىرسىيىنى،

هەموو «رۇما» ت سووتان

رِق ...

له نووسینی شیعر

له سه رکه و تون بوقوی مه مکه کانم

رقم هستاوه ..

له سه رکه و تون بوقوی مه مکه کان

هر بهیانی و ئیواره یه ک

رقم هستاوه ..

ئه مه وی شیعر له ژیر پیی

هات و چوکه ره کان

دەرهیینم

نزار

قبانی

103

۱۰۰

نزار قبانی

ئەمەوی بچمە زمانىكەوه
بى زمان بى
باوهشىكەم ئەوی : بى ووشە
سىكىسيكەم ئەوی : بى ووشە
مەركىيكم ئەوی : بى ووشە
ئەمەوی وەك رووخسارى نويىز
رووخسارى «بى تاوانى» م بگىرمەوه
ئەمەوی بۆ سەر سىنگى دايىكم
بگەرىيەوه
ژيانم ئەوی ..

ئەزانم...

ئەزانم،،

لەسەر شۆستەی وىستگە كە

چاوهەرىي

.....پياوييکى ترى

جانتكانت ھەئەگرم

و

ئەزانم لەگەل پياوييکى دىكە

بە نيازى سەفەرى

و

ئەزانم :

من، جگە لە پانکە يەكى چىنى
كە گەرمائى هاوينى بۆ فىنك كردى و
دواى هاوين فرىت يا،
چى تر نەبوون..!!

ئەشزانم :

ئەو شىعرانەي بۆم نۇوسىبۈيت
جگە لە ئاوىنە يەك، بۆ خۆ بىنىن
چى تر نەبوون..!!
بەلام جانتاكانت

و

جانتكانى خۆشە ويستە كەت، هەئەگرم
چونكە :
شەرم ئەمگرى
زىللە لە زىنیك بەم
لە جانتاي دەستە سپىيەكەي
خۆشترين رۆژانى تەمەنمى
ھەلگرتىنى

ووشە له ناو دانیانا..

دوا جار

رایانگەیان، لیئرە بۇون

بۆچى رایانگەیان

و

بۆچى لیئرە بۇون..؟

من بە سەلیقە

دهنگى پۆستاڭ ئەناسىمەوه

ھەر بە سەلیقە

شیوه و قهواره و ناوی
خنهنجه رئه زانم
سوپایه کی خه یالاًو بیان دروست کرد
تا هه لکوتنه سه‌ر، شاعیریک
«بروم» یان جیهیشت
تا

دژ به په‌پی بالنده‌یه ک
جه نگ راگه‌یه ن
له و سه‌ری ده‌نیاوه هاتن
تا

چه‌ن ده‌فته‌ریک بدزن
ثای نه‌وانه چه‌ن ده‌به‌نگ
که وايانزانی، به کوشتنی من
شیعر رئه کورزن
گه‌وره‌یی و بچوکی خوّمم نه‌نه‌زانی
تا نه‌و شه‌وه‌ی
هیرشیان کرده سه‌رم
.....

دلنیا بووم
له‌وه‌ی شاعیریکم
ده‌سه‌لاتی هه‌ریمیک
نه‌ترسینم

شۆرۈشى مريشك

ئىيەمە مريشكى قەيسەرين

گەنمى ترس ئەخۆين

و

بارانى خوى ئەخۆينىنەوە

ھەموو رۆژىك

پىش نويىزى شەبەق

پۆلىس يەنە لامان

١٠٠ نزار

109

نزار قبانى

پرسیارمان لى ئەکەن

و

ھەر دەشەمان لى ئەکەن

و

لە نیوان شمشیر و رما

ھەلەمانئەواسن

«————»

ئىيەمە مريشكى قەيسەرين

ھاوینان : تۆۋمان ئەيياتنى

و

جەڭىنى قوربان : سەرمان ئەبپىرى

ماندو بوون ...

له سه‌ر ئەسپىئۇ ئازادى

ماندو بوویت

ئەسپى ئازادى، فېرىي يايىت

له دارستانەكانى سنگم

و

سيمۇنىيای شەوانەى

سيىركەكان

ماندو بوویت

له نووستن بە رووتى

له سه‌ر چەرچەفى مانگ

ماندو بوویت

دارستانت جن هیشت.....

تا گورگ بتخوا.....

و

گهوره‌ی خیل

له‌سهر سونه‌تى خوا

و پيغمه‌بر

په‌لامارت با

دوا مەرك

چى تر ناتوانم
زياترم خۆش بوييت
ئەمە دوا سنورى
«شىتى» تىمە....
چى تر ناتوانم
باوهشت بۆ بکەمەوه
چونكە قۆلەكانم
لەوه زياتر ناكرىنهوه
ئەمە دوا به رزايى
دابۇشراوى به فر و ئاڭتونى

نزار ١٠٠

نزار قبانى

مه مکه کانته

که بتوانم بیگه من

و

چی تر ناتوانم به سه ریا

سه رکه و م...

بو گه یشنن به تا فگه کانی قه ندیل

ئه مه دوا جه نگمه،

چی تر توانای شه رکردنم نیه

.....

له گه ل ژنیکا

و

له پیناو ژنیکا

ئه مه دوا مه رگمه

و

چی تر ناتوانم

له مه زیاتر... بمرم

دایك

به مه رگی دایکم

دوا کراسی خوریم لە بەر نەما

کە خۆم پى دائئەپۆشى

دوا کراسى مىھەربانى

دوا چەترى باران

زستانەكانى داھاتوو، بەسەر جادەكان

پیاسە ئەكەم بە رووتى

«««««««»»

١٠٠ نزار

نزار قبانى

115

هەموو ئەو ئاھرەتانەی
ناسىومن
بە ئاگاوه خۆشيان ويستوم
تهنیا دايكم نەبى
بەسەرخۆشى
خۆشى ويستوم
خۆشەويىتى راستەقىنە ئەوهىيە
كە سەرخۆش بى
و
نه زانى بۇ سەرخۆشى...!!!

دارستانی رهش

چاوه کانت ،
دوو نه ناسراوی ناو عه بايه کي
نه ناسراوه.....

و

دارستانیکی داخراوه ،
کهس نازانی
له ناویا، چی ئەگوزه رئ
ئە ووتریت :
نه ته وھی لە بىركرابوی تىایە ..!

ئەشۇوو تۈرىت :

لە قۇلایيھەكانى، جنۇكەيەكى لىيىھ..!

و

ھەندىيەك ئەلىن : دىيۇي تىايىھ

كەس نازانى

چى سەير و سەمەرە

لە دارستانە، ئەگۈزەرى!..

كەس ناوايىرە هىچ بلىن

شەوى تىيا وونە.....

و گورگ تىيا بىرسىيە

و

پياوه سېيىھەش بەسەر رەمەكەيە وە

بە كۈزراوى

بەدە ئەكىرى.....

دادگا...

پۆژهەلات باودش

بەشیعرە کانمَا ئەکا

و

نه فرەتىيىشى لىن ئەکا!!!

سوپاس بۇ ئەودى چەپلەي بۇ لېيىا

و

ئەودش كە بىرىدى بە نەفرەتى

ھەموو سەربراويىك

بەرگرى لە خۆى ئەکا

وولاتیکم پیشکهش به هه ر

ترسنؤکیک کرد

و

پشتگیری شورشی هه ر

خواگریکم کرد

و

سلم له باجه کهی نه کرد

چونکه من له گه ل خوش ویستیام

ته نانه ت کاتن که نه مکوژئ

گه ر من وازم له « عه شق » م هینا

دیاره نه وه من، من نیم.....

وولات و شووشمی «مە»...

کاتىك بىرى وولات ئەكەم

بۇ مەيىخانە ئىشار

لەگەلى خۆم ئەبىھەم

و

لەسەر مىزەكەم دايئەنېيم

لەگەلىا ئەخۆمە وە

تا بەرە بەيانى...

لەگەلىا قىسە ئەكەم

تا بەرە بەيانى...

له ناو شووشه به قاڭە كە يى
بە سەر سوور ماڭە وە دائە نىشىن
تا بەرە بە يانى ...

و

كاتىك ووللات درەنگانى
ئە ويش سەرخۇش ئە بىن

و

باس لە بىن ووللاتى خۆى ئە كا
دە سە سېرىكەم دەرئەھىيىنم

و

فرميسىكە كانى ئە سېرم ...

بالتنده کانی پایز

حه ز نه که م،
و دک بالنده دی پایز
جار و بار، وون بم
ئه مه وی به دوای و ولاتیکی
تازدیا بگه ریم
که سی تیا نه بن
به دوای خودایه کا بگه ریم
راوم نه ننی..
به دوای خاکیکا بگه ریم
دژایه تیم نه کا ..
ئه مه وی له پیستم
و
له ده نگم
و

له زمانم، هه لبیم

و

ودک بونی ره زه کان

ئاواره بەم

ئەمەوی له سىبەرى خۆم، را بکەم

و

له ئادرەسە کانم، هه لبیم

«————»

ئەمەوی له پۇزەھە لاتى

خورافات و مار، هه لبیم

له خەلیفە کان..

له شازادە کان..

له هەموو سولطانە کان، هه لبیم

ئەمەوی ودک بالىندە کانى پايىز

خۆشە ويستى بکەم

له پۇزەھە لاتى سىدارە

و

چە قۆ

له شازادە کان

له هەموو سولطانە کان، هه لبیم

ئەي پۇزەھە لاتى سىدارە و

چە قۆ

ئەمەوی ودک بالىندە کانى پايىز

خۆشە ويستى بکەم

در کان... ...

که پیم و ویتیت :
خوش نه ویت
نه مزانی که درندہ کان
به رم و تیر و کهوانی زهراوییه و
دوم نه کهون

و

وینه که شم به همه مهو دیواره کان
همه نه و اسریت ..
په نجه مؤرده که شم
نه گاته همه مهو مه خفه ره کان

و

خه لاتیکی گه و ره ش
نه دری به و که سه

« سه‌ر « م و هک هه‌ناریکی شاره‌بان
له دهروازه‌ی شارا
هه‌لبواسیت..

که « ناو « تم له‌سه‌ر په‌ردی گول نووسی
زانیم، هه‌موو نه‌خوینه‌واره‌کان
دزم ئه‌بن

و

هه‌موو « ئالی عوسمان »
دزم ئه‌بن

و

هه‌موو ده‌رویش و « بییری « به‌سه‌ره‌کان
دزم ئه‌بن

و

هه‌موو ئه‌وانه‌ی به میرات ناتوان
خوش‌هه‌ویستی بکه‌ن
دزم ئه‌بن

و

هه‌موو نه‌خوش‌هه‌کانی سیکس، دزم ئه‌بن
کاتن بپیاری کوشتنی دوا خه‌لیفه

و

ده‌وله‌تی « خوش‌هه‌ویستی « م راگه‌یان
که تیایا تو ببیته شاژن
ئه‌مزانی ته‌نیا چو‌لە‌کە‌کان
لە کە‌لما...

دژی ئه‌و شوّرشه نابن

رۆژ ژمیّری جەنۇرال ...

بە دان شەرم كرد
تا ئاوا بۆ شارەكەم بىيىنم

و
شاخ بکەم
بە بىيىستانى رەنگەكان

و
قسە بکەم بە وەنەوشە
پىيکەننى ژن بە وەنەوشە

و
مەمكەكان بە لوتىكەي پاكىتى
بە شەمشىر و قەسىيدە شەرم كرد
.... تا خۆشە ويستى
... بىيىن بۆ شارەكەم ...

و
ناشىينى لە سىما و دىوارەكان
بىرىمەوه،،،،

و
سەرددەم لە زەبر و زەنگ
كەم بکەمەوه

و
لە شىنايى دەرييا كەم بکەمەوه و

واله خه لک بکه م
له سه ر چه رچه فی نارامی
خه و بیان باته وه

«««

بؤ ئه وهی ئاگر به رده مه
بیره وه ریم

و

پاشماوهی جل به رگی
پا بردووم

و

پیاوه کان له دا پلسوین بوهستینم

و

ئافره تان له گومه زه کانی سولطان
پر زگار بکه م،
«گه ورهی» ووشەم پاراست و
بؤ يەك جاریش
بؤ ستایش کردنی ئەم
خه لیقەيان ئە و
سە فەرم نە کرد

««««

پەنجا ساڭ
بؤ دەولەتى ئىنسان، شەرم کرد
بە لام بۆم دەركەوت
ئەوانەی نۇوسييون
جگە لە يەك چال
له شاخىيکى بەرد
چى تر.....نە بۇو

دۆزىنەوە....

رۆژیک، پیاویک

ئەتدۆزىتەوە..

بتوانى بست بە بستت

بكا بە شىعر

و

بتهۇنىتەوە..

ھەر تالە مۇوييەكت

بكا بە قەسىدە..

رۆژیک، پیاویک

ئەتدۆزىتەوە..

« هه روهک من کردم » :
وا بکا به شیعر خوت بشوی
به شیعر چاوت پهشکهی
به شیعر قز داهیتني
نکات لئن ئەکەم
بیرمه کەرده، بى دوو دلى
لەگە لىيا بىرۇف..
گرنگ نىيە بۆ من بى
گرنگىش نىيە بۆ ئە و بى
گرنگە :
بۆ شیعر بى

<<<<>>

ئارەزوویەك پە لە مەترسى
کە :
دەربارەي تو
بۆ زنان بدويەم..
چىزىكى گەورەيە
لە چاوى زنانا
لە سەرەپۋىيانا
لە سەرسام بۇونىيانا
بىتچىنەم...
.....

چیز به دوای چیز
 که ئاگر به رئه یەمه کراسى
 شوخ و شەنگەكان
 به خۆشىيەكى شەيتانيانەوه
 تەماشاي ئاگرەكەى
 تىييان بەربوھ، بکەم
 چاوى ژنان،
 ئەو ئاوىيەنە سەرسامكارەن
 دلنىه وايم ئەيەنى،
 كە خۆشە ويستىمان بەوانى تر
 بەراورد ناكرى..
 و

توش ژنيكى دووباره نابىتەوه
 بمبورە كە وا پەفتار ئەكەم
 من بەرگەى ئازار دانى
 خەلکانى تر ناگرم،
 بەلام ويستم
 لە كوبى ژنانا
 ويناتكەم، تا بزانم
 چەن گەورەتر
 ئەتبىنم..

سەھەر ...

جگە لە ناو سنوورە کانى دلما

بۆت نىيە سەفەر كەرى...
لە دەرەوەي نەخشەي ھەست

و

بۆچۈنە کانما

بۆت نىيە سەفەر كەرى...
منايىكىت،

ناقوانى بە تەنبا، سەفەر كا

ناقوانى بە تەنبا

لەسەر شۆستەكانى

شارەكانى خۆشەویستى

پیاسە بکا..

ناتوانى

لە ئوتىلى خەوهان

بە تەنیا دابەزى

بى من، سەفەرت پى ناكىرى

لە گەلما نان نەخۆى

و

لە شەقامە قەرەبالغەكانا

لەسەر شانم نەبى

ھەر وون و برسى ئەبى...

«—————»

نامەكەت لە گىرفاڭما

دۇورگەيەكى ياقۇوته

و

تىيايا پرسىيارى « سليمانى » ئەكەمى

شەقامەكانى

فولكەكانى

چاخانەكانى

كۆللانەكانى

هەموو يان ئەرژىيەنە چاوهەكانت
كە چاو دائەخەى
سلیمانى، وون ئەبى
لەو بروايە نەبووم
ژنىك، ئاوهدانى شاريک بى
شاريک داهىينى
خۆر و شارستانى
بېھەخشىتە شارى
بۇ باسى شار و ووللاتكەم
تۆ : ووللاتمى
پروخسارت : ووللاتمە
دەنگەت : ووللاتمە
لەپى دەستە بچوکەكانت ووللاتمە
و
لەم ووللاتمە يا لە دايىك بۇوم
و
ئەممەوىي ھەر لەم
ووللاتمە يا، بىرم

چونه ناو «ھيرۋشىما» و...و

تەپ...تەپ

ودك دستەسپرى سەفەر

ودك بالىنده يەكى،

وون بوي چەن سەددەي

ئىزىز باران

شووشەيەك، شەپۆلەكان

لە دەريايى قەدەر

يارى پى ئەكەن..

پاپۇرىكى كون تى بولو

نزار نزار

135

قبانى

بۇ رېزگار بۇونى،“

خۆى ئەگەرئى

بۇ ئەو كەنارانەي

چاودەرۇانيان، نىيە

ئەگەرئى

«<<<<<<>>>

هاورىيم. :

دەلم شارىيکى داخراوه

پۇشنىيى مانگ

ئەترىسىن بچىتە ناوى

بىتاقەتى تىيايا،

بىتاقەتە لە خۆى

عەمودى شكاو ...

شۆستەي چۆلكراؤ ...

داپۇشراو بە بهەفر

و

گەلاي دار

پىش تۆ، هاورىيم

له‌شکری فارس و سوپای ته‌تهر

و

دهیان سه‌ره رقی تر

هاتنه شاره‌که م

و

خویان کوشت،

ووریا به، دهست نه‌یه‌ی

له دیواره‌کانی

نزيک نه‌بیته‌وه

له بته‌کانی

نه‌وهی دهستی لئی یابی

بوه به برد

!!...<<<<<<>>>>>

چیت یاوه له شاره‌که م

فولکه‌کانی

پره له میش و چالایی

نه‌نیا یه ک هاوپی هه‌یه

نه‌ویش :

...بیتاقه‌تی

۱۰۰ نزار

نزار قبانی

چىم بۇت نەكىد..!!

منالانى دونيام فيرگىرد

ناوت بلېنەوه

دهميان بۇو بە رەزى شاتتوو

خۆشە ويستم ...

چويته كتىبى خويىن

و

تۈرەكە ئىشىرىنى ئىستا و داھاتتوو

لە ناو، ووتەئى پەيام بەران

و

شەرابى عەمامە بەسەران

و

دەسەسپى مال ئاوايى

شاردىميتە وە ...

لەسەر پەنجەرە مىزگە و تەكان

و

ئاواينى خە و

و

تەختەي پاپۇرە كانى سەفەر

وينەم كېشاي ...

ئادرەسى چاوه كانتم ياخىدا

بە ماسىيە كانى دەريا

ھەرچى ئادرەسى كۆنە

لە يادىيان كرد

باسى گەنجىنهى لەش و لارتم

بۇ بازرگانە رۇزىھەلاتىيە كان كرد

كاراواانە كانى « هيىندىستان »

كەونتە بازرگانى

لە بازارى مەمكە كانت ...

بە « با » م ووت :

قىزە خەلۇز ئاساكەت،

دابیتنی
داوای لیبوردنی کرد
که ئە و کاتى كەمە
و
قۇزى تۆش درېئە
ھریا ناكەۋى

خالی سمر پیتمکان...

توره مه به
به و ووشه به ربه ریانه
کارم لئن ناکهی
گفت و گوم له گه قل بکه
به کراوهی و هیمنانه
بن ئه قل :

کاممان بن ئه قل بووین..!؟
جله کانی شانو داکه نه

و

ود لامم به رهوده
کاممان ده به نگ بووین..!
کن به رپرسیاره له مه رگی
خوشە ویستیمان...!؟

کاممان کوشکی قاقھ زی فرۆشت به وی تر...!؟
کن بکوژه و کن قوربانی...!!

کاممان لە شەو و رۆژیکا
پاڭلەوانى لى دەرچۇو ... !!

««««««

زۆر
دوو رۇو بويت
زۆر
بەزەبر بۇويت
و

ئاگىرت نا بە ھەمەوو
پىرە ئائىتونىيە كانەوه
خانىمەكەم :

تۆ ھەر لەسەرەتاتوھ
بۇ يەك رۆژىش، بۇ خۆشەويسىتى
وەك مەسىھەلەيەك نەزىياوېت..
ھەرددەم لە پەراوىزىيا بۇويت
خالىيىكى سەرلىيىشىۋاوى
پىيىتە كان بۇويت
پوشىيىكى سەر ئاۋ كەوتۇوو
پۇخ بۇويت...
وەك ئەوهى
نە ناسىتامە،
نە مىيىزۈو مان ھەبۇو بىيىت..
تۈرە مەبە
تەنھا ئەمەوى بېرىسىم :
کاممان بىن ئەقل بۇوين
بىن ئەقل....

بۇ ئەنۋوسم..!

ئەنۋوسم

تا شتەكان بىتەقىنەوه و

نووسىن تەقىنەوه يە

ئەنۋوسم

تا رووناكى لە تارىكى بىاتەوه و

نووسىن سەركەوتىنە

ئەنۋوسم

تا گولە گەنم و

درەختەكان بىمھۇيىنەوه

تا گول .. و ئەستىيە .. و چۆلەكە

پشیله .. و ماسی .. و نه هنه نگه کان

لیم تیبگه ن

«««««««»»

ئەنوسىم

تا دونيا لە كەلپەي ھۆلاکو تازە کان

و

حوكىمى مىلىشىيا

و

شىتىتى سەرۆكە شەلاتىيە کان

پزگار بکەم....

ئەنوسىم

تا ئافرەت

لە گومەزى زۆردارە کان

لە باخچە كانى مەرگ

لە فره ۋىنى

لە لەيەك چوونى پۇزە کان

لە سەھۆل گرتىن و

وەرس بۇون

پزگار بکەم....

ئەنوسىم

تا ووشە لە دادگاكانى بەدوا چوونا

و

مشهمشی بونکردنی سهگ

و

له لەسیدارهی چاودییری کردن

رژگار بکەم...

««««««««

ئەنوسىم

تا ئەو كەسەھى خۆشم ئەھۋى

له :

شارى نا شىعىرى

و نا خۆشەۋىستى

و پووخان

ئۇمىد لەددىست يان

رژگار بکەم....

ئەنوسىم تا بىكەم

بە پەيامبەر

بە نووسىنى پېرۋۇز

بە ھەور...

««««««

جىڭە له ڙن و نووسىن

ھىچى تر لەمەرگ نامانپارىزى

جىڭە له ڙن و نووسىن

.....نامانپارىزى.....

رۆژانه‌ی پیاویکی دۆراو..

قەت رووی نەیاوه

بەم قوْلاییه

خۆشەویستیم کرد بى

پرووی نەیاوه .. قەت پرووی نەیاوه

لەگەل ژنیکا

سەفەری ووللاتى تامەزروييم

کردىن

و

وەك بروسكە

وەک ھەورە تریشقەی توپە

لە مەمکە کانىم دابىن ...

من لە پا بىردووا عەشقىم نە كىردوه

تەنها رۆلى عاشقىم دىيواه ..

قەت رووى نە يياوه

خۆشە ويستى ژىيېك

تا «پەتكە» «ى گە يانبىم

پىش تۆ كەسم نەناسىيواه

بىمبە زىيىنى

و... چەكە كانم بەرى

لەناو و ولاتەكەي خۆما

لىيەم بىباتەوه

دەمامكە كانى، دەم و چاوم

لىيېكەتەوه

خانمە كەم

قەت رووى نە يياوه

ئاوا تامى ئاگەر ئاسىنم

كىردىقى.....

دلىنيابە خانمە كەم

بى لە من

ھەزارانى تر خۆشيان ئە وييت

و

نامه‌ی بیر کردن وهر ئه‌گریت

به‌لام دواى من

پیاویک نابینى

قهت نابینى

نه لەم لا

نه لەو لا

بەم راستگۆيىھە

تۆى بۆئى

تۆى خۆش بۇئى

پیاویکی تهنيا...

گەر بمزانيايە

چىم ئەوپىت

ودك پشىلەيەكى ترساوا

پەنام بۆ نەئەھىتنايت...

گەر بمزانيايە

چىم ئەوپىت

گەر بمزانيايە

لە كوى شەوم

به سه ر به رم

گه ر ب م زانیا يه

له کوئ پشتی سه نگه رم بگرم

به ره و لای تو م

هه تنه ئه بزارد،»

لیم مه پرسه له کویوه هاتووم

چون هاتووم

و

چیم ئه ویت.....

ودلامی ئه و پرسیاره

هیج و پوچانه م نیه،»

جگه ره و چه رخت لایه ؟

هیج روزنامه يه کت هه يه ؟

میز و دکه ی گرنگ نیه

هه مو و روزنامه کان

هیچی تازه یان پن نیه

«««««««

خانمه که م.....

جیگه يه کی زیایه ت هه يه !....

من هه میشه پیاویکی ته نیام
 تو برو بنوو“
 من خۆم قاوه کەم دروست ئەکەم
 چونکە من هه میشه ته نیام
 پیگاکان ئەمکوژن..
 نەخشە و سنورە کان قبولم ناکەن
 چەن سەددەیە کە
 پۆستیشم بۆ نایە
 جگە رەکانم بەرئ و وون بە
 هەر ئەوەم پیویستە
 ئەوە بۆ من هه موو شتىكە
 کە پیاوی ته نیا پیویستى بى...
 دواى خوت دەرگاکان دامەخە
 میشکم بە فر گرتۇويەتى
 هىچ شوينىك
 دامەخە
 سېكىس، دوا شتە
 کە ئەمە ويىت
 دوا شتە....

۱۰۰ نزار
 نزار قبانى
 151

پاشای مه غۆل ..

پاشای مه غۆل

میراتگری جزمە و قامچى

لە « ئەرتغۇل » ئى باپىر،

تۆ كە ھەمووان بە ئەسپ

ئەبىنى...

لە پەنجەرە كانى كۆشكە وە

جىاوازى نىوان خەلّك و ئەسپ

نابىنى...

پاشای مه غۆل

ئەی تۈورە لە ئەسپەكان،

ئەی تىرسنۆك بەرامبەر

چەکەرەكىدىنى بىستانەكان

پىش ئەوهى دلى خۆشىنى

ياساولەكان،

و

بىمكۈزى...

و

پىش ئەوهى شايىتە علوجەكان بىن،

ئەممەوى.

بە زىنە سك پىرەكانەم

و

ھەموو ھاۋپىكانەم

و

گەلە زىير دەستەكانەم، دوو ووشە بلېيم

ئەممەوى بلېيم :

من شاعيرىكم

لە قورىڭما، چۆلەكانە يىم ھەڭىرتۇۋە

نايىرۇشىم.....

و

تۆش ئەتەوى

چۆلەکە لە قورگما، دوور خەيتە وە
پاشای مەغۇل.

كەللە پەقى بەزىنەرى لەشکرەكان
تىيىدەرى دەرياكان
دروستكەرى ھەویرى ئاسن
تىيىك شكىنەرى بەرد
مناڭ خۆر

ئەتكەرى «كچىنى» يەكان
عەتر خۆر
چەن سەرنجى راکىشام

تۆ

و

پۆلىس

و

سوپا

و.....يەك چۆلەکە

خۆشەویستم ...

خۆشەویستم، گەر رۆژىك

دەربارەي من پرسىارييان لىت كرد

زۆر بىر مەركەرەوە

بە هەموو گەورەيىھەك

وەلاميان بەرەوە : p

« خۆشى ئەويئە... زۆرى خۆش ئەويئە...»

گەر رۆژىك گلەييان لىت كرد :

بۇ ئە و قېزە ئاوريشمييەت بېرىوە

و

چون دوای چهن مانگ گه وره کردن

ئه و گولدانهت شکان

که وەک هاوینى ووڭلات

بۇنى خوش و سىيّبهرى بلاو ئەكردەوە...!

پىييان بلنى :

من قىرم بېرى

ئەوهى خۆشم ئەۋى

خۆشى ئەۋى به كورتى

شازادەكەم.....

گەر لەسەر مۆم

بە ئاوازەكەى ھەردۈكمان

دانىمان كرد

و

بۇ چەن سانىيەك پىيانۆكە،

كىدىنى بە پۇوناكى و پۇشنايى

و

ھەموو وايان زانى

تۆ لە ناو قۆلما .. وەك پەپولەيەك

ئەتهوى بېرى

لە دانىسەكەت، بەرددەوام بە

بە ھیمنى

قۆلەم بکە بە جىيگەي نووستن

زۆر بە گەورەيىھە، پىيان بلنى:

« خوش ئەۋىم... زۆرى خوش ئەۋىم..»

: خوشەويىتەكەم.....

گەر پىيان ووتىت،

من كۆيلە و كۆشكىم نىيە

و

لە دىستىما ئەلماسىتكى نىيە

گەردىنتى پىن بىرازىيئەمەوە

ئەرىيەكەم و دوا خوشەويىتىم ..

: پىيان بلنى :

« ئىتىر بەسە... ئە و زۆرى خوش ئەۋىم..»

ھەزاران جار خوشەويىتەكەم،..

خوشەويىتىم بۇ چاوهەكانىت

گەورىيە.....

و

ھەرددەم بە گەورەيى

لىيى ئەدويم....

دلنەوايى... كەر يەكىيک دلنەوايم باقى

گەر يەكىيک دلنەوايم باقى

كە بتوانم سولطان

ببىنم جارى

ئەلىم گەورەم سولطان

سەگە هارەكانت

جلەكانىميان دران

و

سيخورەكانت، ھەردەم

بە دوامه ودن،

چاویان..

لوقتیان..

قاچیان ..

به دوامه ودهیه !

وهک قمه‌دهری ناواچه وان

وهک دادگا

له ژنه‌که م ئه کۆنله وه

و

ناوی هاورپیکانم ئه نووسن

گهه وردم سولطان....

چونکه ويستم له په رژينه که ره کانست

نزیک ببمه وه

چونکه ويستم دهدزی دل

و

نه هامه تییه کانم بلئیمه وه

پاسه وانه کانت ناچاریان کردم

پیلاوه کانم بخوم

««««

گهه وردم سولطان...

چونکه نیوهی گهه ل بى زمانه

دوو جار شهپرت دوپران

ئەو گەلەی زمانى نەبن

ئەبن ج نرخىكى ھەبى...؟

چونكە نىوهى گەلەكەمان

ودك مشك و مىرروولە

لە ناو ديوارا

چواردهورى گىراوه

بۆيە شەرت دۆران

گەرييەكىك بەرامبەر

پاسەوانەكانى سولطان

دلىنەوايم باقى، ئەلىم. :

دوو جار شەرت دۆران

چونكە جىابۇويتەوه

لە مەسىھەلەي « ئىنسان »

ماف ...

پیش ئهودى ،

فه رمانىكى فاشيستانه دەرچىت

ئەمەوى خۆشم بويىت

و

ئەمەوى كوبىن قاوهت لەگەلا

بخۇمەوه

و

ئەمەوى دوو دەقىقە

دانىشىم لەگەلتى

پیش ئهودى پۆلىسى نەھىنى

كورسييەكان لە زېرمانا

راكىشى... .

و

ئەمەوى پیش ئهودى

دەم و قۆلم بىرىن ،

باوهشت پىاكەم ...

و

ئەمەوى پیش ئهودى

گومرگ بخنه سه ر فرمیسکه کانم

له ناو دسته کانتا... بگریم

ئەمه وئ خانمه کەم

خۆشم بوییت

و

پۆز زمیر بگۆرم

و

ناوی مانگ و پۆزه کان بگىرمه وە

ئەمه وئ لە سەر رىتمى هەنگاوه کانت

و

بۇنى عەترە كەت

كە پىش خوت ئەگاتە قاوه خانە كە

سەعاتە کانى دونيا رىيک بخەم

بۇ داكۆكى لە مافى ئەسپ سوارىي

خۆشم ئەوييٽ، خانمه کەم

و

بۇ مافى ژن كە « سوارە كەي » خۆى

بە دەلى خۆى هەلبىزىرى

و

بۇ مافى درەخت

كە گەلاڭانى بگۆرى

و

بۇ مافى گەل كەي ويستى

فەرمانىدەوا كان بگۆرى

خۆشم ئەوييٽ... خانمه کەم

نامهيمك له ژير ئاوجوو

فيّرم كه چون بيرت نه كەم...!

فيّرم كه.....

چون پەگى عەشقىت بن بېركەم

فيّرم كه

چون « فرمىسک » له « پىك » يېكا

ئەمرى

و..... فيّرم كه

چون خۆشە ويستى له ناو ئەچى

و

چون « بير گردن » خۆى

ئەكۈزۈي!..

دونيات وەك تابلویەكى شىعري

ھىنایە پىش چاوم

و

ئازارى خۆشە ويستىت

له ناو دلما چاند

و

له «ئارام گرتن» يش بىن بهشت
كىرم.....
گەر منت خش ئەۋى
دەستم بىگرە...
دەستم بىگرە، من سەرتاپا گىرۇدەي
خۆشە ويستى تۆم
گەر خۆشە ويستى منى
يارمەتىيم بە ئىيت دوور بىم
گەر تىماركەرى منى
يارمەتىيم بە
له دەردى «ئالودە» بۇونم پىت
پىزگار بىم...
گەر دەرددە سەرىيەكانى
خۆشە ويستىيم بىزانىيا
خۆشم نە ئە ويستى
گەر قۇلایى
دەريام بىزانىيا
ھەرگىز مەلەم نە ئە كىرد
گەر عاقىبەتى
خۆم بىزانىيا
ئەم پىشكەيەم
دەست پى نە ئە كىرد
.....
فېرم كە
چۆن بىرەت نە كەم!....

شاره‌که‌مان...

سەرەرای چى تىيا ھە يە،

شاره‌کەم ھەر خۆشەویستە

ھاوارى بە قالە کانم

خۆشئە وى

كۆلانە کانى ..

گۆرانىيە کانى ...

مەنارە کانى ..

كلىيە کانى ..

سەرخۆشەکانى..

نويىزكەرەكانى..

لىيپوردىي و توندەرەويىيەكەي

پەرسىتنى راپردوھەكەي

شارەكەمان « خۆشىبەختانە »

قايلە : بەوهى ھەيە

و

بەوهى تىايىھ

لە ھەزاران مىردوو

كە چاخانەكانى

نەخۆشى خستۇون

لەگەل پۇزگارا

بۇون بە بەشىك لە كورسييەكان

بۇون بە سىيسارەكەي

ووشك بۇو..

تىيشكى خۆر كويىرى كردوون

شارەكەمان

بە دواى رۇزىنامەيەكى تەمەلەوە

و

لەپشتى تاولەوه

شەوهەكانى سەرفئەكا

...چى ئەبىن با بىن...

نە رووداوهكان ئەيجولىنى

و

نە مىزۇوېي يە بهخەيالا،

شارەكەمان

بىن « خۆشەويىسى » يەكە، كە

پروخسارە تۈزاوو يەكە ئەر كا

يان

دەشتايىيەكانى ئاو با

شارەكەمان بىن « ژن » يەكە

سەھۆل بەنگانى گۆشەگىرييەكە ئى

بتوينىتەوه

و

مانا جوانەكانى

« سلىمانى »

بىگىپىتەوه

نیشتمان ...

کاتیک نیشتمانه کەم
ئەگەر بىم
جىگە لە دەفتەرىيىك
چى ترم پى نىيە
ئەم بازگە يە ئەمنىرىيەتە
ئەو بازگە يە
لەم سەربازگە يە

بۇ ئەوهى ئەوبەر ...!

منىش جگە لە چۆلەكەيەك

چى ترم

لە گىرھانا نىيە ..

بەلام «ئەفسەر» رام ئەگرى

و

داواى پاسپورتى

چۆلەكەم لى ئەكا...!!

لەم نىشتمانە

«..ووشە»

پىيۆىستى بە مۆلەقى

تىيېر بۇونە ..

لە چاودەرىي فەرمانى

كار بەدەست

فرې ئەدرىيە

سەر ئەرز

سەيرى ئە و ھەممو

فەردە «لم «ھ ئەكەم

و

فرمىيىسىكى چاوم

ودك دەرييا وايە

.. و ..

لەبەر دەمما لافىتەيەك

لە يەك

«نىشتمان»ى ئەدوى

لە يەك

«مېللەت»ى ئەدوى....!!

منىش وەك «مشك» يېكى

بى دەستە لات

ھەر دانىشتۇوم

ھىئىنجى غەمە كانم، ئەيمەم..

و

ھەموو دروشەكان

ئەسپەمە وە

و

لەبەر دەم دەروازەى

نىشتمانم

وەك پەرداخىكى شكاو

ھەر... فرىز دراوم !!!

وولات وینا ئەکەم

یەکەم پىك
کە يەکەم پىك ئەخۆمە وە
وولات وەك فرمىسىكىتى سەوز
وینا ئەکەم
خۆم دائەکەنم.... و
تىيايا مەلە ئەکەم

«««««

دۇوەم پىك
کە دۇوەم پىك ئەخۆمە وە
وولات وەك ژنېكى جوان
وینا ئەکەم

و

له نیوان مەمکە کانیا

خۆم ھەئىه واسم

«««««

سېيىھم پىك

کە پىكى سېيىھم ئەخۆمە وە

ووللات وەك بەندىخانە يك

ويننا ئەكەم

سزاي ھەتا ھەتايى بۆ شىعر

تىيا بەسەر ئەبەم

«««««

چواردەم پىك

کە شۇوشە مەمە كەم

تۇوشى لە بىر چونە وە ئەبى

ووللات وەك سى داردىيەك

ويننا ئەكەم

بە ئامادە بۇونى

فەرماندەي گەورە

و

سەگە پاوجىيە كەى

و

پاویزکاره پاوجیه که

و

به پیوه به ری فه رمانگه که ناشتنی مردو و هکان

و

وه زیری خویندنی بالا

و

سه روکی نووسه ران

و

ئه مینداری ئه و قاف

و

گه و رهی هه مو و قازیه کان

و

هه مو و ئه و وزیرانه کی

بے بپیاریکی (بے پهله) دامه زرا وون

لہ ئاهه نگیکی شکوداری

خویننه و هی شیعريا

بۆ ئه و هی شاعیر بکوژن

و

لہ گه ق جه نازه که یا

بپون بے پی یا.....

نەوت، وەك گۈرگۈزى پەلامارى يايىن

لە دەرىياكانى خويىن تكانە وە

هاتە لاتان

دۆلى لە سەر لە پى دەستى

خەنچەرى ئابىروو بىردىن و شىعىرى

لىن ھە لە كىشىا بۇو

ئاڭىرى گۈرانكاري لە

چاوابىا بۇو،

پالنتۇرى كوردايىھەتى

ودلا نابۇو

له ویژدانیا بکوژی
دایک و باوکی بوو،
کافر به هه موو ده قه کان
پرسیاری لئ مه کهن
که چون میژرو
له گلینه کانیا مرد...!!
سلیمانی ودک گولانیک شکانی
بؤییه به سه ر پیلۆ کانیا هات .. و
هه موو نه خشنه کان وون بوون.....
بو کوئ بچن...?
له کوئ لا با.....?
له هه موو گه ره کا
کاسپیک نیه،
خوا دهستی له کاسب
پاککردؤته وه
نهوت، ودک گورگ په لاماری یاین
به کوژراوی که وقین به سه ر نه عله کانیا
نویژمان ببری و بروامان هیتنا که :
شانازی دهوله ت له گونیایه تی،
دهره وه مان، قامچیمان له سه ر
تاقی ئه که نه وه

گویی گه وره کانمان رائه کیشن ..

دهره و همان خوایه که و

هه زاران ده به نگ له ناومانا

له سه رئه ژنو دانیشتوه ...

له ویرانه‌ی ویرانیا

هاته لاتان

مه رگی خوی له سه ر شان بwoo

که هیشتا بزمار واله مه چه کیا

ئاخو کام شیعرتان لئه ئه وئی ...؟

ئه‌ی وولاٽیک بن میللەت

به ئاگا به ره و

و

زوردار له قاچه وه را کیشه

ئه‌ی وولاٽیک

تام ئه‌یا به داپلوسین

تا ئه‌قلی ئینسان چوه قاچه کانیه وه ..

««««««»»

به پریزان .. :

دوای ئه‌وهی ده میان دوورییه وه

گورانی بیش چون گورانی بلن !!...!!

گەر شاعيرىيکى كورد ئەمپۇ مرد
 كەسيك ھەيە
 بەسەريكا تەوه بەنويىزى...!!
 لە بەشەكانى سليمانىيە وە
 هاتە لاتان

و

چەقۇ سنگى بېرىۋە
 ئالاڭى ئازادى و خۇشە ويستى
 بەرز كردۇتە وە
 شەمشىرى جەللادىش
 پۇزانە يە لەسەرى
 درېزى ھەمۇو سىدارە كان
 وەك يەكى ليھاتوھ

و

شىوهى ھەمۇو زىندانە كان
 لاي ئە و وەك يەكە.....
 دەستە كان، شىعزم ماج ناكەن

باشتىرە :

سولطانە كان دەستى
 ئە و ماج بکەن

درهخت...

ژنیکی ترسناک به،“

تا کاتیک باوهشت پیا نه کمه

دلنیا بهم

که : پاشماوهی دره ختیک نیت...

شتهیک بلن

شتهیک بگیپره ره وه

گورانی بلن

بگری..بژی...بمره

تاوا باس نه کریم

که : خوش ویسته که م دره ختیکه ...!

««««««««««

ببه به مار... ببه به ژه هر

ببه به جاده گه ره کان

ببه به سیحر

خوت به چوارده و رما بئالینه

تا هست به گه رمی له ش

و

عه تری پیست بکه م

هه ستکه م که :

لقة کانت ته خته نین

په گه کانت دار نین

ئاردق بر پیزه ...

خوت نقووم که ...

تارپوزیک له پوژان

وا باس نه کری

که دلداری دره ختیک بووم

«—————»

خانمه که م :

ببه به سواریک

ببه به شمشیریکی هار

ببه به کوتایی روودا و کان

ببه به لیویک

قەت تىر نەخوات

هاوينىكى گەرميان بە

بىيستانىكى پېرىپۇن و بەرام بە

ئازارىكى گەورە بە

من بە ئازار گەورەتر ئەبم

گۆرانى بلنى

بىگرى..بىزى..بىمرە

قا :

وا باس نەكىرى

كە باودشم كردىبوو بە درەختىكى

«««««««»»

ببە بە ژىنلە خانە كەم

ببە بە خاك

و

ببە بە بەر و بۈووم

قا :

رۆژىك لە رۆژان

وا باس نەكىرى

كە لە گەڭ دەرەختىكى

ئەنۇوستم.....

خۆشەویستیت، بالتندەیەکى سەوزە

خۆشەویستیت بالندەیەکى سەوزە
بالتندەیەکى سەیرى، سەوزە
وهك چۈن بالندە
گەورە ئەبنى.....
ئەويش خۆشەویستەكەم،
گەورە ئەبنى
لە پەنجەكانم قوتار ئەبنى و
لە پىئلىڭەكانم دەرباز ئەبنى،“

چۆن هات..؟

بائندە جوانە سەوزەکە، چۆن هات..!

زۆر بىرم لىتە كردۇتە وە

ئەوهى خۆشە ويستى بىكا

بىر ناكاتە وە،،

خۆشە ويستىت مانلىكى قىز زەرددە

ھەرچى يە تە رېي، ئەيشكىنى

كە ئاسمان باراناوىيە

سەردانم ئە كا....

يارى بە ھەستم ئە كا و

سەبر ئە گرم

خۆشە ويستىت مانلىكى بە ئەركە..

ھەموو خەلک ئەنۇون

گيانە كەم، ھەر ئە و نە بىن

مانلىك كە بە رگەي

فرميسىكە كانى ناگرم.....

«««««

خۆشە ويستىت، خۆى گەورە ئە بىن

ودك چۆن بىستانە كان گول ئە گىرن

يان لە سەر دەرگا كانمان

گوللاڭ سوورە ئە پروى

یان له بناره کان

به پرو و سنو به رئه پرو

وهک شه کر که به ناو دلی قوخا

يهت و ئه چى....

خوشەویستیت :

وهک ههوا گیانه کەم

بن ئه وەپىيى بزام

یان هەستى پى بکەم

واله چوارددورما

دوروگەی خوشەویستیت

نایه تە به ر چاو.....

خەويىكى خەوه کانه

نه ئەگىرېتەوه

نه شى ئەگىرېتەوه

««««««»»

خوشەویستیت، چىھ.....!!

گولە

یان خەنجه ر؟

یان مۆمىكى رۇشىنکەر...!!

یان

پهشه بایه کی ویرانکه ر...!!

««««««««

من هه رئه و دنه له هه ستم

که تو :

خوشه ویستی منی

ئه و دش که خوشه ویستی ئه کا

بیر ناکاته وہ

ئه ی خوشه ویستم

خۆشم ئەوییت.. و ئەوەش ئىمزاڭىم

هېج گومانت ھەيە كە تۆ جوانترىن و
گرنگىرىن ژنى لە دونيا ...!
هېج گومانت ھەيە كاتىن تۆم دۆزىيە و
بۇوم بە خاودەنى كلىلەكانى دونيا...!
هېج گومانت ھەيە كاتىن دەستم يالە دەستت
پىكەتەى دونيا گۆرا...!
هېج گومانت ھەيە هاىنت بۆ ناو دەلم
مەزنىرىن پۆزى مىزۇو
و
خۆشتىرىن ھەوالە لە دونيا...!

«<<<<<<>>>>>>

هیچ گومانت هه یه که تو کییت..!

تؤیه ک که به چاوه کانت

هه موو پارچه کانی زهمه نت

داگیر کردوه...!

تو، ئه و زنه یت کاتى تىپه ربوبونت

دیواره کانی ده نگ ئه شکى...

نازانم... چى ئه گوزه رى...

وهک تو یه کەم خۆشە ويستم بىت

و

پېش تو کەسم خۆش نه ويستىنى

وهك :

خۆشە ويستىم نه كردىنى

و

نه ماج كرابىم

و

نه ماچم كرد بىن.....

«««««

تو، لە دايىك بۇونمىت

و

بىرم نايىه پش تو هە بۇوبىم

و

پیش میهره بانیت

بیرم نایه ژیابیتیم

ئه‌ی شازنه که :

وک ئه‌وه‌ی چۆلە کا ئاسا

له ناخی تۇوه هاتبیتیم ده‌ری..

«««««««

هیج گومانت هه‌یه که تو

بېشىكى له خۆم

و

له چاوه‌کانته وه ئاگرم برد

و

مه‌ترسیدارترین شۆرشه‌کانم

بەرپا كردى...

تو ئه‌ی گول... ياقوت

پیحانه..... سولطان

متمانه پیکراوی هه‌مو و شازنه کان

تو ماسیيەکى مەلە

له دەريای ژيانما ئه‌کەي....

تو ئه‌و مانگەي

له پەنجھەرهى ووشەکانه وه

هه‌مو و ئىوارەيەك هەلدى ي

ئەی مەزىتىرىنى ھەمۇ سەرگەوتىنەكانم

ئەی دوا ووڭلات

تىيايا لەدايىك بىم

و

نۇوسىنەكانمى تىيا بلاو بىگەمەوه

و

تىيايا بنىيڭرىم.....

توره به

توره به ...

چونت ئەۋىٰ و توره به

چونت ئەۋىٰ

ھەستم بريندار كە

گۈلدان و ئاويئەكان بشكىيە

ھەر دىشە به خۆشويىستنى ژىيىك، كۆنە

ھەر چىيەك بىكەي

ھەر وەك يەكە....

ھەر چىيەك بىلىي

ھەر وەك يەكە....

خانمەكەم :

تۆ وەك ئە و مناڭانە بىت
كە چەن لە گالىمان باش نە بن
ھەر خۇشمان ئە وىين....
تۈرە بە ..
تەنانەت بە تۈرە يىش،
ناياپىت
تۈرە بە
گەر شەپقۇل نە بوايىه
دەرىيا دروست نە ئە بۇو...
پەشە با بە
باران ببارىئە
من ھەمېشە سنگ فراوانم
تۈرە بە ..
وە لامىت دەستت ناكە وى
مناڭىكى سەرلىنى شىيواويت
غەرقى لە خۇ بايى بۇونىت
چۈن بالىندە
تۆلە لە بىيچۈھە كانى
ئە كاتە وە!...
ئە و رۆزەي تاقەتتلىيەم چوو
بىرۇ.....

من و قەدەرەكان

تاوانبار كە

منيش :

بە فرمىسىك و غەمەكانم

رازىم،

بى دەنگى گەورەبىيە

غەم خۆى گەورەبىيە

گەر بە مانەوەت وەرسىت

بىرۇ.....

دونيا پېرە لە عەتر و ئافرەت

پېرە لە چاوى سەوز و پەش

كاتىيىك ويستت بمبىنېت

و

وەك مەتالل پىيوىستىت

بە مىھەربانى من بۇو

بىگەرىئەرە بۇ ناو دەم

من بە تو ھەناسە ئەيەم

تو ئەرز و

ئاسمانى منىت

چۆنت ئەۋى

وا تورە بە

چۆنت ئەۋى، بېرۇ

ھەر رۆزىك

ماناى « وەفا » ت زانى

ئەگەرىيىتەوە بۇ لام

ئەگەرىيىتەوە

..... بۇ لام

حیزبی باران..

من له هیج شوینیک
جیئنشنین نیم،“
ئەوهى چاوهەرۋان نەكراو بى
بوه به ناو و نیشانم،“
وەك ماسیيەكى درېندە
لەم ناواھىدا
...خەریکى هات و چۆم
ئاگر لە خويىنمايم
چاوشىم توند و تىزىمى
وئىلى ئازادى « با «م
كە هەموو قەرەجىك شارەزايىھەتى
بەدواى مىزەرېكى سەوزەدە
رەپەتكەم
ھەزاران ويئنە لە چاومايمە
تا دوا كۆتاپى سەفەرە كانىش
ھەر لە رۆشتىنام
مەلە بۇ ھەسارەيەكى تر

ئەکەم

تۆزاويم

ناوى خۆم

و

ناوى پرووه کەكان

و

مېزۇوي «درەخت» م

لەبىر چووه...

لەدەست ئەم خۆرهى

بە هاوار هاوار و گەرەلاۋىزىيى

پىسىتى دادرىيوم

رەئەکەم

لە دەست ئەم شارانەى

چەن سەددىيەكە لە ژىر پىيى «مانگ» نوستۇون

رەئەکەم

لە دواى خۆم

چاوىيك لە شۇوشە

و

ئاسمانىيىك لە بەرد

جىئەھىلەم،...

پىيم مەلىن :

بىگەرېرەوە بۇ خۆر

من ئىيستا

لە حىزبى «باران» م...

تۆمارکای دۆرئانەكان ...

نه شەپمان شەپه

و

نه ئاشتىش، ئاشتى

لە زيانمانا ھەموو شتىك

وەك فيلمى سينەمايى

ئەگۈزەرى.....

خۆشە ويستىمان بىن بەرنامە

هاوسەرگىريمان بىن بەرنامە

خۆشە ويستىمان ھەر وەك خۆشە ويستى

سەرەتاي فيلمەكان

و

١٠٠ نزار

195

نزار قبانى

بپیاریش له مه رگمان دراوه
هه رووهک مه رگى
کوتایی فیلمه کان
هه ر باز رگانی خه ياله
دهنا هیچ رؤژیک
مشکیکیشمان نه به زانوه
فه رمانده و سه رانمان
هه موویان خراونه ته قووتوی
فیلمه کان...

««««

دۆرانن
به دواى دۆرانن،
چون شەریک ببەینه وە
کاتى، ئەكتەر
و
وينه گر
و
دەرهىينه ر
هه موویان :
له وەزارەتى راگەيانن و رۇشنبىرىيە وە
خۆيان فيرى

شەر كردن كردۇدۇ !!

«<<<<>>

ھەر چەن سال جارىك

فەرمانپەوايەك

« يەك رىزى « لەناو جىيگايانا

سەر ئەبرى

و

خەوهەكان لەبار ئەبا

ھەر چەن سال جارىك

فەرمانپەوايەك

فەرمان ئەكا

و

خۆر بەرەو سەكۆى

لەسىيدارەدان ئەبرى

«<<<<>>

ھەر چەن سال جارىك

عاشقىيکى خۆ لە خۆ رازى

يەتە لامان

و

خۆى بە حەزىزەتى مەھدى

و

پزگارکه و نه مر

و

زان و پیروز و لیزان

نه ناسیین

«««««

هه چهن سال جاريک

پیاویکي قومار چى

يەتە لامان، تا :

وولات و خەلک و فەرھەنگ

و

پۆژە لاتن و پۆژ ئاوابوون

و

نېر و من

شەپۇل و دەريا

لەسەر مىزى قومارەكەى

بە بارمته، دائەنى

«««««

لە خويىنە وەرى مىزۇو

درو ئەكەين...

لە خويىنە وەرى هەواڭە كان

بۇ سەركە وتن

درو ئەكەين...

بەرەو كوي؟!.

چى تر نازانم
روو لە كوى بىھم
ھەموو رۆژىك.....
ھەست ئەكەم
نزيكتىر ئەبىتلىم
ھەموو رۆژىك
پوخسارت ئەبىتە بەشىك
لە ژيانم

و

تەمەن بە بەرەكت تر...

ئەبىت

و

شىوه كان جوانتر ئەبن

و

شت و مەكەكانىش

جوان و بەتامىر ئەبن

++++++

وەك دۆپەكانى ئاورنگ

بە هەموو لەشما

بن دەنگ

چويته تە خوارى....

خۇ راھىيىنان

لەسەر دوورىت، قورسە

و

خۇ راھىيىنان..

لەسەر ئامادە بۇونت

قورستىر...

++++++

ئاى چەنم خۆش ئەوییت

ئەوەنم خۆش ئەوییت

کە تەنانەت خۆم

سەرم لەخۆم سورماوه !!

شىعر لە باغچەي چاوهكانتا

نىشتە جى بوه..

بۇيە بن چاوهكانت

شىعر نانووسرىيتهوه

بن چاوهكانت....

++++++

لەوەتى خۆشم ويستويت

ئەستىرەكان

پۈويان وەرگىپراوه....

و

ئاسمانيش

پاك تر

پۈون تر

كراوه تره....

++++++

له وەتى خۆشم ويستويت

ھەموو دەرياكان

له چاوه کانته وە

ئاو ئەخۆنە وە.....

ئەم خۆشە ويستييە

بن بەزىيە

له خۆم گەورە ترە

ئىتىر بۆچى

بە قۆلە کانتا

له خاج بىرىم

بۆچى..?

++++++

خۆشە ويستىم

ھەلە بۇوم كە وام زانى

پاشايىھەكم

تۈوشى دۆرەن نابىم

وەك مىتلىيکى بچوڭ

پەفتارم كرد

مۇتلىيکى كە بىيەۋى

دۇورقىر لە ئەستىيەكەن

ھەنگاۋ بىنى.....

++++++

حه ز نه که م

ببیت به « بیل بیله‌ی » چاوم

پیت وایه

داوایه‌کم کردوه

که نابن داوا بکری..؟!

پیم بلن،

تو کیتیت!

هه ستم ودک هه ستنی

که سیکه

که که رویشک

....راو نه نتی

تو له ژیانما

جوانترین خه رافاتی

نه و که سه ش

که دوای خه رافات نه که وئی

نه بتن تامی

ماندوو بوون بچیزی...

++++++

مارس / ۲۰۱۸

۱۰۰ نزار

نزار قبانی

203

دونيا لۆمەم ئەكا...

گەر خۆشمویست

دونيا لۆمەم ئەكا،

وەك ئەوهى من خۆشەویستىم

دروست كردىنى

و

دامەيىنابى

و

وەک ئەوهى من تەسەر رۇومەتى گۆل

وينەيم كېشا بى

و

بۇ فېرىن لە ئاسمانى

من فيرم كرد بى

و

بۇ ئەوهى لە كېلىڭەمى گەنما

بپروى

و

لە ئاواي دەريا

توانبىتىمەودە،

وەک ئەوهى من

مانگى جوان ئاسا

لە ئاسمانى ھەلمواسىيىن

گەر ناوم ھىينا

يان باسم كرد

دونيا لۆممە ئەكا

ئەم خۆشە ويستىيەى

كە چاودەپىم نە ئەكەرد

جىاوازتر لە ھەموو ئەوانەرى ئەمزانى

جىاوازتر لە ھەموو ئەوانەرى

خوینومنه ته وه ..

و

هه مو و آنه گویم لیبوه

<<<<>>

گه ر آه مزانی

جوریکه له ئالوده بون

ئالوده نه آه بوم ...

گه ر آه مزانی

دەرگایكە « با » ئى له دوايە

نەم آه كرە وە ...

گه ر آه مزانی

دەنكە شقارتە يە كە

دام نەه گىرسان ...

ئەم خۆشە ويستىيە

بە ئازارلىرىن

خۆشە ويستى ژيانمە،

خۆزگە پىش آه وە

دەستى خۆيم بۇ بىنى

قىولم نە كردايە ...

خۆزگە پىش آه وە بىمكۈزى

بىمكۈشتايە ...

ئەم خۆشەویستىيە كە :

شەو لەسەر پەردەكانم

لە جله كانما، لە عەترەكە ما

لە بازنه كانما

لەناو لەپى دەستم، ئەيىبىنم

ئەيىبىنم لە ناو ھەستما

ۋېئەرى كىشراوه ...

گەر بىان ووتايە :

منالىكى عەجولە و داناسكىنى

نەم ئەكىرەت ژۇورى

گەر بىان ووتايە :

ئاڭىر ئەكاتەوه بە خىرایى

شت ئە يىا بەسەر يەكا بە خىرایى

و

ديوار بە شىن و سوور بؤىيە ئەكا بە خىرایى

دەرم ئەكىرەت ...

ئەي ئە و كەسە پې بەھايدى

كە خۆشم ویستىيت

خودام لە خۆم را زى كرد

ئەم خۆشەویستىيە

جوانتىرين خۆشەویستى ژيانمە

پر « چیز » ترین

خۆشەویستى ژيانمە

خۆزگە كاتى به مىوانى

هاته لام

بە گولەوه، باوهشم پىا بكردایه

و

خۆزگە كاتى به گريانەوه

هاته لام

دەرگاكانم بۆ بكردایه تەوه

و

ماچم بكردایه ...

سمره‌گرتن.....

داوای تؤزیک
گه رمایی خۆرم کرد
پۆلیسەکان ووتیان :
ودک ئەوانى تر
سەرە بگەرە !!..
داوای تؤزیک
مه رەکە بم کرد
تا ناوی خۆمى
پى بنووسىم
ووتیان :
مه رەکە ب زۆر نەماوه....!!
داوام کرد
كام كتىب بخويىنمه وە ؟
جل خاكييە لە به رەكە
هاوارى كرد :

ئه‌وهی داواي زانست ئه‌كا

با به‌يانه‌كانى حيزب

و

برپگه‌كانى دهستور ده‌رخ كا

داواي مۆلەتم كرد

تا زنه‌كەم ببىنەم

ووتىيان :

دیدارى ژن قورسە...!

پياوى عاشق نابى

له دوور و درېئىزى

سەره‌گرتن

بى تاقھەت بى

داوى مۆلەتم كرد

تا كورىيكمان بىن

ئه‌فسەر به قاقاوه ووتى :

منال بۇون گرنگە

بۆيە ئەبىن

سالىيکى تر سەره بگرى

و

چاوه‌روان بى

«<<<<<<<

داوام كرد

روخسارى خودا ببىنەم

یه کیک له وه کیله کانی خودا
 هاواری کرد :
 بۆچیته خودا،؟
 ووتم :
 چونکه من کەسیکی لیقە و مامۆ
 به پەنجە ئىشارەتى کرد
 تىيگە يشتم
 كە لیقە و ماما نىش
 سەرەت تايىبەت بە خۆيان ھە يە !!!
 خودايە، ئەمە وى بتېبىنەم،
 وەك سەگى بەرە للا
 لە سەرەتيا جىئە مەھىلە
 لە وەتەنەتە دونيا
 لە سەرەتيا چىنراوە
 قاچە كانم تەزىيون
 خۆشم وەك گەللىپەرش و بلاوم
 چاودەرىيى و ولاقىتكەم
 كە نايەت
 چاودەرىيى كەنارى گەرم و باڭندەم
 نازانم چۆن شىعر بلىيم...
 بۇ ھەر كوى بچەم
 تەور وا لەدواى ھەنگاودەكەنام
 ھەمۇو پەرەكان : بۆمب رىيىز كراوون

هەموو قەلەمەكان : بۆمب ریز کراوون
هەموو مەمکەكان : بۆمب ریز کراوون
ناو جىيگەي خۆشە ويستيش
پاسپۇرتى ئەھۋى !....
ئەم ھەریمەي لە نىيوان
ئاويك و ئاويكى ترا
لەنگەرى گرتوه
خەمبارە وەك شەمشىرى شكاو
گەر مال ئاواييمان
لە سولتان « كافور » يك كرد
دەيانى تر يەنە پەيمان
خودايە :
ئاسمان خۆلەمېشىيە ..
گەر ئەتەھۋى بگەيتە فريام
بمكە به چۆلەكەيەك
چونكە پەرۋشم
پەرۋشى (رووناك) يم
گەر ئەتەھۋى بگەيت به فريام
خودايە ...
بمكە به چۆلەكەيەك
بە.....
چۆلەكەيەك ...

رووباری غەممەكان ...

چاوه کانت دوو رووبارى غەمن

دوو رووبارى مۆسیقا،“

کە گېپايانمەوه

بۇ دىئر زەمان...“

دوو رووبارى مۆسیقا کە ونبۇون

و

ئەنجا خانمەکەم

منىشان وون كرد...“

«««««»»

نزار ۱۰۰

نزار قبانى

213

فرمیسکی پهشی چاوه کانت
ئوازى درکاندن ئەبارىنین
چاوه کانت و جگەره و «مهى» يەكەم
و
دەيەم پىك و نابىنایان كردم
و
لەسەر كورسييەكەم سووتاوم
ئاگرەكانم يەكترى ئەخۇن
پېت بلېم :
خۆشم ئەۋىيىت... مانگەكەم!!..
ئاخ خۆزگە ئەمتوانى بىلىم..
من لە دونيا
جگە لە چاوه کانت و غەمه كانم
چى تر شك نابەم.....

«<<<<<

پاپورەكانم لە بهندەرەكە يَا ئەگرین
لەسەر دوورگە كان
تىيك ئەشكىن
و
چارەنوسى زەرد ھەلگەراوم
پوخانمى...
باودە بوونمى وىران كرد..
ئەمى سىيەرى خودا

لەسەر پىلۇرى چاوهەكانم
 بىن تو چۆن سەھەركەم!!...
 هاوينى سەوزم...خۇرى من
 ئەي جوانلىرىن لە رەنگە جوانەكانم
 چۆن جىيت هىلىم
 كە چىرۇكە كەمان
 لە گەراانەوهى بەهار جوانلىرى
 لە نېرگۈزى ناو تارىيکايى قىزى
 كىيىتىكى سلىيمانى،
 جوانلىرى.....
 تاكە خۆشە ويستم، مەگرى
 فرمىسىكە كانت ناخم ھەلئەكەنى
 من لە دونيا
 جىگە لە چاوهەكانت و غەمەكانم
 چى تر..شك نابەم

««««»

ئاخ خۆزگە ئەمتوانى پىتت بلېم :
 خۆشم ئەوييit..ئەي رۇشنىكەرى شەوانم
 چونكە من ئىنسانىكى وونم
 پىيىگەي خۆم بىن نازانم
 پىيىگەي خۆم بىن نازانم
 ناوم وونى كردم
 ئەدرىسم وونى كردم

میڙووم...!
میڙووم نیه....

من له بيرچونه وهی له بيرکراوم
له نگه ریکم له نگهه ناگری
زاميکم له شيوهی ئينسان...
خوشە ويستە كەم :

چيت پن به خشم...!!..
نيگه رانيم...!
خودا نه ناسيم...!
ھيلنجه کانم...!

چيت پن به خشم جگه له
قهدرىيک،

له ناو له پى دهستى شەيتانا
سەما ئەكا..

««««

ھەزاران جار خوشم ئە وييت
لىم دووركە رەوه
له ئاگر و دوكە لم
دووركە رەوه
من له دونيا

جگه له چاوه کانت و غەمه کانم
چى تر شک نابەم
چى تر.....شک نابەم

کن فیئری کردم...

کن فیئری کردم

قسه یه ک بکه م له بونی گه نم بچن

یان

قسه یه ک بکه م

له پدنگی نان بچن

کن فیئری کردم

ئه م گه له بیئنم

و

هیچ هاوشه رگیرییه ک
به دهسه لات و گری بهستی
ئه لمس و مهرجان نه که م
کن فییری کردم
به گوّل و شیعر
به رامبه ر دار حه یزه رانی
دهستی پولیس بوهستم
کن فییری کردم
نه بم به مهیته ری لای والی
یان
به که نیزه یه کن سه ماکه ر
له دیوه خانه کانی دوربار
کن فییری کردم
قههت بالای شیعزم
نه چه مینمه وه
ئه بم به کویله ای
تا ئه مرم...

«—————»

کن فییری کردم
له شته کان هه لگه ریمه وه

و

ئالآي ياخى بۇون ھەلکەم
كى فيرى كىرم
چۇن دژى شەپقۇل و دژى پەشە با
سەفەر كەم
و
ئاگر بەردەمە دەريا

كى فيرى كىرم
چۇن ووشە، لە پۈۋى سولطانا
ئەبى بە شەمشىرى
كى « حەوالەي » شۆرپشى يامى
ئەبىم بە كۆپىلەي
تا ئەمرىم ...

«<<<<<<<<>>>>>>>>

كى فيرى كىرم
چۇن گۈرانكارى بىكەم
و
چۇن وېرانكارىش كەم
چۇن.

ناشرينەكانى خاك گىسك بەم

و

پیحانه بچینم

کى فيرى كردم
چون ئەم پاپۇرە
لە شەستە بارانى دەريا

و

دانى» جرج «رزگاركەم
کى دەنكە شقارتەيەكى يامى
تاھەممو درۆكانى
مېڙۇو بسووتىئىنەم
ئەبم بە كۆيلەى
تا ئەمرم...
«<<<<<<<<>>>>>>

کى فيرى كردم
لەسەر پەرەكائىم
بۇ سەركەوتىنى ئىنسان

...بىرم

کى فيرى كردم
دۆم وەك نان بېيچەمەوه
تا

بىبە خشمە ئىنسان

کن فییری کردم

به خۆرایی بن ، نیوانی دیوانی شیعر

و

دهمی ههژاران...

کن فییری کردم

وهک گیا، وهک ئاو ساکار بهم

کن فییری کردم

زمانیک ئارهزوهدکانی منالان

و

هەستى خەلکى « ئاسايى « تىا بن

کن فییری کردم

شیعر، نامەيەكى خۆشە ويستىيە

بۇ خەلک ئەنۇوسرى

و

ئەوه شیعر نىيە

پۈوى لە ئىنسان نەبن

ئەوهى ئەم حىكمەتەي

لە پىناسەت شیعر فېر کردم

ئەبم بە كۆپلەتى

تا ئەمرم...

نهخشی من، لهش ولاری تۆیه

عەشقم زیاتر بەری، زیاتر

ئەی خۆشترين ساتەکانى «شىتى» قىم

ئەی سەفەرى خەنچەر

لە نەخشەى من

ئەی دەمى چەقۇ

ئەی خانمەكەم

زیاتر بىخە ژىر ئاو

دەرىيا باڭگم ئەكا

زیاتر بىمکۈزە..زیاتر

بەڭكۈ گەر مەرگ كوشتمى

زىيندوم كاتەوه

باڭم بە نەخشەى جىيەن نىيە

نه خشەی من :لەش و لارى تۆيە..

من كۆنترین پايتەختى غەمم

و

زامم: نەقشىكى فيرۇعەونىيە

ئازارم: وەك پەلە زەيتىك

لە سليمانىيەوە تا ووللاٽى چىن ئەكشن

ئازارم كاروانىيکە

لە دىير زەمانەوە

باو و باپىران ناردۇو يانە

بۇ زۆر دوور لە سنوورەوە

و

لە دەمى نىرگزا وون بون..

چۈلەكەى دەم، خۇشى من

هاورىيى دەرييا و

بىستانى زەيتون

ئەى تامى بهەفر و

چىزى ئاگر

ئەى چىزى گومانم

ئەى چىزى كىر

ترسم لە رووداوى نەزانراو ھەيە

بىمگەرە خۆت....

ترسم له تاریکی هه یه

بمخده باوهشت....

سەرمامە.. دامپوشە

چىرۆكى منالانم بۇ بگىرەوە

له نزىكم بە.....

لەيلايەم بۇ بکە...

من له دىئر زمانەوە

بۇ وولاٽىك، بۇ ناوجەوانم

ئەگەرىيەم..

بۇ شىعري ژنىك

ئەگەرىيەم ..

لە سەر ديواركانا بمنووسى

و

بمکۈژىنېتەوھ..

بۇ خۇشە ويستى ژنىك

ئەگەرىيەم

تا سنوورى خۆر بمبات

و

فرىيەم باتەوە

.....

پۇشىكەرى عومرم

مايهى پەوت و جولەم

چراكەم

بون و بهرامی بیستانه کانم
 له بونی لیمو، پر دیکم بو دروستکه
 وه ک شانه یه کی له نیسقان دروستکراو
 بمخه تاریکی قزنه وه
 و
 له یادم که ...

.....
 من دلّوبیکی سه رگه ردانی ئاوم
 له ده فته ری پایزا ماومەتە وه
 عەشقم زیاتر به ری، زیاتر
 ئەی خۆشترين
 ساتە کانی «شیتى» تیم
 بۆ تو دوای خانمە کانم. کە ووتم
 و
 میژووم له دوای خۆمە وه
 جن ھیشت....
 به لگەی له «دایک بوونم» م
 کوژانه وه..... و
 جومگە خوین به رە کانی «له شم» م
 برپییه وه ...
 توش :
 عەشقم زیاتر به ری... زیاتر

قەسیدەی غەم

خۆشەویستیت فیری کردم

غەمبار بەم

و

منیش لە دىئر زەمانە وە

پیویستم بە ژنیکە

غەمبارم بکا

ژنیک لە باوهشىا

ودك چۆلەكە بگەريم

ژنیک :

غەمەكانم وەك پارچەكانى

چراییه کی شکاو، کۆبکانه وە

««««««»»

خۆشە ویستیت، خانمە کەم

گەلینک رەفتارى نا بە جىئى فيركردم

فيئرى كردم شەوانە

ھەزاران جار كۆپى قاوه كەم

بخويىنمه وە

و

دەرمانى عە تارەكان

تاقى بىكەمە وە

و

بچەمە سەر شە خسە كان

فيئرى كردم

شەوانە بۆ گەپان

بەدوای پوخسارتا

رېڭاكان بېرم

لە بارانا بگەریم

لە رووناکى ئۆتۈمبىلەكانا

تەنانەت

لە پەپەي رېكلاامەكانا

بۆ سىبەرت ئەگەپریم

خوشه ویستیت فیری کردم
چه ندین سه عات
بو گه ران به دوای قژیکی قه ره جانه
که هه مهو قه ره جه کان
به غیلی پن ئه به ن
خوم له ددم و چاوما
بشارمه وه
گه ران به دوای رو خساریکا
به دوای ده نگیکا
که هه مهو رو خسار
و هه مهو ده نگه کانن...

««««««

خوشه ویستیت خانمه که م
فیری کردم
بچمه شاره کانی غه م
که پیش تو
نه چوبو ومه ئه و شارانه
و
هه رگیز نه مئه زانی
فرمیسک : ئینسانه
ئینسان بى غه م

نه‌نها یادی ئینسانه

««««««»»

خۆشەویستیت فیری کردم

وهک هەرزەکار

رەفتار بکەم

بە تەباشیر روخسارەت

لەسەر دیوارەکان

و

بە لەمی پاوجىيكان

و

لە خاج و لەسەر مەنارەکان

دروست بکەم

خۆشەویستیت فیری کردم

کە چۆن خۆشەویستى نەخشە

زەمەنەکان ئەگۇرى

فیری کردم : كاتى

کە من لە خۆشەویستىيا ئەبىم

زەوى لە سورانە وە ئەوهستى

خۆشەویستیت شتى واى فيركىردم

لە بىركىدنە وە ما نەبۈون

چىرۆكى منالانم خويىنە وە

چومه کۆشکی پاشاکان

و

خەوم دى كە كچى سولطان

شۇوم پىن ئەكا

ئەو چاوانەي لە ئاوى كانى

پاك ترن

ئەو لېوانەي لە گۈلە ھەنار بە قام ترن

و

خەوم دى كە وەك سوارىك

ئەيرپىينم

و

خەوم دى كە تاقمى ئەلماس و مەرجانى

پىشكەش ئەكەم

خۆشويستىت، خانمەكەم

فېرى كردم

كە قسە ھەلبىزركاندىن چىيە...

فېرى كردم

چۆن تەمەن ئەرووا

و

كچى سولطان ھەر نايە...

«<<<<<»

خۆشەویستیت فیری کردم
 لە هەموو شتیکا خۆشم بويیت
 لەداری رووتا
 لە گەلای ووشکى زەردەھە لگەراو
 لە باراندا...لە رەشە با
 لە بچوکترين قاوه خانە يا
 كە ئیواران قاوه مان تىا ئەخواردەوە
 خۆشەویستیت فیری کردم
 بچمە ئوتیلى بىن ناو
 مزگەوتى بىن ناو
 كەنيسەي بىن ناو

و

چاخانەي بىن ناو
 خۆشەویستیت فیری کردم
 چۆن شەو: غەمى بىن لانە كان
 گەورە ئەكا
 فیری کردم چۆن «سلیمانى»
 بە ژنیکى دل رەقى وروژىنەر
 ببىن
 ژنیک هەموو ئیواردەيەك
 جوانترین كراس لە بهر بىكا

۱۰۰ نزار
نزار قبانى

بۇ شازاده وگەشتىاركان

عەتر بېرىزى بە مەمكەكانيا

و

خۆشە ويستيت فيئرى كردم

بى گرييان، بىگريم

فيئرى كردم چۆن غەم

وهك گەنجىكى قاچ بىراو

لە جادەكانى تۈۋى مەلىك

و

سەرچنار

خەوى لى ئەكەوى...

وولات: شوقه‌یمه‌کی به کمل و پهله‌وه

نهم وولات‌هی نیمه

شوقه‌یمه‌که به کمل و پهله‌وه

«عه‌ناته‌ره «ناویک، خاوه‌ذیتی

هه‌مو و شه‌ویک له دهروازه‌که‌ی

سه‌رخوش نه‌بی

و

کری له خه‌لکه‌که‌ی و درئه‌گری

و

داوای هینانی کچه‌کانیتی

و

تهقه به سه ر دار.. و منال... و
 چاو .. و مه مک ... و نینوکی عه تراویا ئه کا
 ئه م و ولاته : هه مووی
 کیلگه یه کی خویه تی
 ئاسمانی... هه واي ... ئافره ته کانی
 بیستانه پیگه یشتوه کانی
 لیرہ : عه نته ره
 له هه موو بینایه کانا ئه ژی
 هه ر په نجه ره یه ک وینه ی
 عه نته ره دی پیوه یه
 هه ر مه یدان و فولکه یه ک
 به ناوی عه نته ره دی
 ئه و : له بوینباخه کانمانا
 له کراسه کانمانا
 له شوشه کو لا
 له خه وه کانمانا کاتی گیانه لا
 نیشته جی یه

«««««««

شاریکی جیهیلراوی چو لکراو
 هیچی تیا نه ماوه.. مشک... میروله
 دره خت..... جو گه له

هیج شتیک نه ماوه که گه شتیاران سه رسورمان کا
 جگه له وینه‌ی
 پیگه پیدراوی
 جهنه را ل عه نته ره...
 له سه ر عه ره بانه‌ی کاله‌ک و کاهو
 له پا صا...له شه مه نه فه را..
 له سه ر پوستی حه واله...له فرۆکه خانه کان
له یاریگا کانی دو و گوئی..له چیشت خانه کان..
 له ژووری نوستن..له حه مام...و
WC

له پوژی به خته و هریی له دایک بوونی
 له شانازی خه ته نه کردنه که‌ی
 له کوشکه هه لچوو ..و هایلا یضه که‌ی

«««««»

لهم شاره دهست به سه ر گیرا و دیا
 هیج شتیکی تازه‌ی نیه..
 غه ممان دو و باره‌یه
 مه رگمان دو و باره‌یه
 تامی چاکه‌ی ده ممان دو و باره‌یه
له دایک بوونمانه وه
 له شو و شه‌ی نه و فه ره نگه‌ی نه سو پیتله وه

۱۰۰ نزار

نزار قبانی

.....دیلین

له چونمانه وه بُو قوتا باخانه
ته نها دهرباره‌ی يه ک سه رگوزه شته ئه خوييinin
كه باس له ماسولکه‌کانى عهنته‌ره

و

خىر و بهره‌كاتى عهنته‌ره

و

موعجيزه‌کانى عهنته‌ره ئه‌كات...!!

له ته لە فزىون ھەر به‌رnamەي

بى تاقه‌تكەر ئە‌بنىن

كه تىايا عهنته‌ره خۆى نىشان ئە‌يات

به‌rnamەi به‌يانىانى هىچ گرنگى پى نارى

يە‌كم ھە‌والل ته سەر عهنته‌ره

و

دوا ھە‌واللىش : ھە‌واللىكى عهنته‌ره

به‌rnamەi دووھم هىچ نيه جگە لە :

ژە‌نىنېك ته سەر « قانون »

له‌دانانى عهنته‌ره...!!

و

تابلوىيەكى زەيتى له تابلو نەچۈوو عهنته‌ره

و

چەن کۆپلەيەك لە خراپترین شیعر
بەدەنگى عەننەرە

«««««»»

لەم ووڭاتە. :

پۆشنبىرەكان دەنگى خۇان ئەيەن بە :
ئاغايى پۆشنبىرەكان : عەننەرە
ناشىرىينىيەكانى جوان ئەكەن
سەرددەمەكەي بە « مىيژووپىي » ئەكەن

و

بىر و پاكانى بلاو ئەكەن نەوه

و

لە شەرە بەمەرام گەيشتۇھەكانى
دەھۆل ئەكوتىن

لە شاشە ئەلەفزىيۇنەكانەوه
يەك ئەستىرە ھەيە : عەننەرە
بە باڭا عەرۇھەرىيەكەي،

يان پېيکەنинە بە شوشەكەي...!

ھەر رۆزە بە بەرگىكەوه

رۆزىك بە بەرگى خاكى و جىتنىشىن و بە ميراتى گرتىن
رۆزىك لەناو ھىلىكۆپتەرا

پۆژیک بە میزه‌ری سەروومن
پۆژیک لەسەر زریپوشی ناوه‌ندەوە
پۆژیک لە خزمەت ئەم دیومان
پۆژیک لەسەر قۆلە تىك شكاوه‌كانمان
کەس جورئەتى نىيە
بە جەنە راڭ عەنەنەرە بلىن : نا
کەس ناویرى لە شارا
دەربارە حوكىمەنی عەنەنەرە
لە «ئەھلى عىلەم» پرسىياركا

«««««««

بزاردەكان لىرىھ
لە نىيوان چۈونە زىندان... و
چۈونە قەبرەوە
دەست نىشان كراوە
لە ووللاٽى چوار و كسور مليون تابوت
چىگە لە قورئان خويىن

و

چادرى گەورە تەعزى
و
جەنازەى چاوه‌پوانكراو

....چى تر نىھ

جىگە لە پىاۋىك، لە جانتاڭە يىا

بىتاقەمى چوونە قەبرەوە

.....ئەفروشقىنى

عەنتەرەي غەزەب گرتۇو

بۇ يەك دەقىقە

وازمان لىن ناھىيىنلىق

جارىيەك خواردىنما ئەخوا

و

جارىيەك ئاو

و

جارىيەك خۆي ئەخزىيىتىه

جىيىگە كانمانە وە

و

جارىيەك بە چەكە وە

سەرداڭما ئەكا

بۇ ئەوهى كرىيى

ووللاتە بە كىرى دراودكە مان

وەربىگرى.....

ژنیک له ناخما هات و چو ئەکا...

کەس نىيە كوبەكەمى نەخويىنبىتە وە

و

نه يزانى بن كە تو

خۆشە ويستى منى

کەس نىيە دەستىمى نەگرتېتە وە

و

چوار پىتەكەى

ناوهكەتى نەدۆزىبىتە وە ..

ههموو شتیک به درو ئەخرييتهوه
 جگە لە بونى
 ژنيك... خۆشت بوئى
 ههموو شتیک ئەشاردرىيتهوه
 جگە لە هەنگاوهكانى
 ژنيك
 لە ناخمانا ئەجولى
 ههموو شتیک
 مايهى گفت و گويه
 جگە لەو سىحرەى
 پى ي ئەوترييت « من » ..
«<<<<<<>>>>>>

خۆشەويسىتم : لە كوى بىتشارمهوه..؟
 ئىيمە دوو دارستانىن
 كە ئەسووتىين
و
 ههموو كامىرای تەلە فزىونە كانمان
 لە سەرە
 خۆشەويسىتم :
 لە كوى. بىتشارمهوه..؟
 ههموو پۆزىنامە نووسە كان

ئەيانه‌وي بتكەن
بە بەرگى يەكەمى
گۆشەرەكان...

و

منيش بە ئابپروو چونىكى
چاپكراو
بکەن بە:
پالەوانىكى يۇنانى..

««««««»»

بۇ كويىت بەرم...!
بۇ كويىم ئەبەيت...!
ھەموو گازىنۇكان
دەم و چاوى ئىيمەيان
لەبەر چاوه....

و

ھەموو ئوتىلەكان
ناوى ھەردووكمانيان
لەبەر كردوه...
و

ھەموو شۆستەكان
مۆسىقاي پى يەكانمانيان

دەرخ كردۇدە....

ئىمە وەك بالەكۆنیتىكى

سەر دەريا

بۇ دونيا ناسراوين

و

وەك دوو ماسى ئالىتونى

لە حەوزىيەكى

لەبەر چاوين

««««««««»»

كەس نىيە شىعرەكائىمى

دەربارەدى تۆن نەخويىنىتە وە

و

سەرچاوهكائى « زمان » مى نەزانى بى

كەس نىيە لە ناو كتىبەكائىما

سەفەرى نەكىرىدىن

و

بە سەلامەتى نەگەشتېتە

كەنارى چاوهكائىت..

كەس نىيە ئادرييسى

مالەكەمم نەيابىتى

و

یه کسەر پوھو ژیوه کانت

نه چوبى

و

کەس نیه ژوورە کەمی نە كردىتە وە

و

یه کسەر وەك پەپولە يەكى نۇوستو

تۆى نەدى بى

کەس پەپە كانمى ھەلنى يا وەتە وە

بى ئە وەي، مىزۇوى ژيانى تۆى

نە زانى بى ...

««««««»»

پىگە يەكم فيرىكە

تىيايا بهندت كەم

پىگە دەرچوونت نە يەم

فيىرم كە

بە قەلّە مىيىكى بە نەفسە جى بازنه يەك

بە چوارده دورى مەمكە كانتا

دروست كەم

و

پىگە فېرىنيان كەم

فيىرم كە

و هک نوقته‌ی کۆتاوی دیز
 دهستت به سه را بگرم
 پیگه‌یه کم فیر که
 له ژیر بارانی چاوه کانتا بپرم...
 ته رنه بم

و

بۇنى لەش و لارتى
 تىكەلّ بە بۇنى كورده‌واي بکەم

و

گىز نه بم.....

و

له بە رزايىه کانى مەمكە کانتا گل بىمه وە

و

تىك نەشكىم

«««««««»

دهست لە سەر خوه بچوکە کانم
 لە شتومەكە و ورده کانم
 هەلگرە،،،
 له و قەلەمەي پىي ئەنوسىم

و

پەرە کانم
 كلىلە کانم

قاوه له بير چوهکه م

و

بۆينباخه کانم

و

دەست لەسەر نووسینە کانم

ھەلگرە....

پىي تى ناچى بە پەنجە کانى تو

بنووسىم

و

بە «سى» يەکانى تو ھەناسە بەم

پىي تى ناچى بە لىيۇھە کانى تو

پى بکەنم

و

تو بە چاوهکانى «من « بىگرىت...»

«<<<<<<<<>>>>>>

دانىشە تا بزانىن

سنۇورى چاوهکانىت كامەيە

و

سنۇورى غەمە کانم کامەيە..؟

دەرياچە کانى دەدور و پېشتى تو

لە كويۇھە دەست پى ئەكەت

و

خوینی من له کوئی یا، کوتایی یه ت
 دانیشه، با له یه کتر بگهین
 بزانین داگیرکردنە کانت
 له کوئی ی لەشما کوتایی یه ت

و

لە کام سەعاتى سفرى شەوا
 دەست پىن ئەکات.....

«<<<<<<<<>>>>>>

تۆزىك لام دانیشه
 با لەسەر شىۋوه يەكى خۇشە ويسىتى
 بگەينە ئەنجامىن....
 كە تو تىيايا

كەنيزەي من من نەبى
 منىش داگيركراوييکى
 لىستى» ژىر دەستە کانت « نەبم
 ئەو ژىر دەستانەي
 زۆر دەمېيىكە
 داواي رزگار بۇون
 لە مەمكە کانت ئەكەن
 بى ئەوهى :

گوئى يانلى بگىرى
 هەرگىز
 گوئى يانلى ناگىرى

دۇو خۆشەویستى. ..

لە نىيوان دوو خۆشەویستىا

«تۆ» م خۆش ئەھۋى

لە نىيوان يەكىك

ماڭ ئاوايى لىيىكىدەم

و

يەكىك بىرپارە بىت

لىيەرە و لەھۋى

بۆ «تۆ» ئەگەپىيم

وەك ئەھۋى ھەمە سەرددەمەكان

سەرددەمى تۆ بن....

وەك ئەوهى هەموو گۇتەكان

بېرىيەنە چاوهەكانىھە وە

ئەم ھەستە

كە شەو و بۆز لە گەلمايمە

چۆن بۆت روون بکەمەمە وە

كە كانىيەك مىوانى

جوانتىرىن ئافرەتمە

چۆن وەك كۆتۈرىك

يەيتە خەيالّم

و

لە نىيوان دوو ژوانا

و

لە نىيوان دوو ژنا

و

لە نىيوان شەمەنە فەرىيەك

كە دىيت و

شەمەنە فەرىيەك كە ئەروات

پىش سەفەر كردىن

تەنها پىنج دەقىقەم ھەيە

بانگتەكم بۆ كوبىيەك چا

ته‌نها پینج ده قیقه‌م هه‌یه

که میک

له ئه حوالت بپرسم

باسیکی خه‌مه کانمت

بو بکه‌م....که میک

ته‌نها پینج ده قیقه‌م هه‌یه..

ژیانمی تیا بگوئیت

که میک.....!!

ئه‌م پارچه پارچه بوونه

ئه‌م تیکشکانه

ئه‌م ئازاره دوور و دریزه

به چى ناو ئه‌بەيت

و

خیانه‌ت چون ئه‌بى

به چاره‌سەریک؟

و

چون دوو روویی ئه‌بى

به کرداریکی جوان...!

له نیوان ووتەی سۆزداریبا

له هه مۇو زمنانه کانا

ووتەیەک هه‌یه

بۆ «تو» ووتراوه

و

لە نیوان کاتى رابواردن

و

کاتى نووسينا

کاتىك هەيە

کە تىيايا دەريا

پر ئەبن لە گوللە

لە نیوان دوو

دلىپ مەركەبا

کاتىكمان ئەبن کە تىيايا

لە نیو وەرزەكانا بنووين

و

لە نیوان پايىز و زستانا

وەرزىك هەيە

کە ناوى ئەنیم :

وەرزى گريان ..

کە روح (نفس) تىيايا

لە هەموو کات زياتر

لە ئاسمان نزىكتە

و

وەك لە يەك چونى پىتەكانى

تايپ و

ھەموو ئافرەته كان لە يەك ئەچن

و

لە و ساتانەي

ھەلۇيىستى تىيا نىيە ..

عەشق رق

بروسكە شىعر

پەخشان هىيج شتىكى تىيا نىيە

و

لە پىشىدە وە ئەرۆم

ئەچمە ھەموو فرۆكەخانەكان

لە ھەموو ئوتىيلەكانا

بۆت ئەگەرىم و

لە ساتانەكانى

بىزازى دابەزىن

پوخاران....

به تالى.....

بۆشایی.....

و

لە ساتە کانی خۆکوشتنی

ئومىدە کان

و

مەرگى تکا و نزا....

و

لە ساتە دژ بە يەكە کانا

و کاتىك خۆشە ويستى

و خۆشە ويستە کان.....

ئەبنە دژم

و

ھۇنراوە کان ئەبنە دژم

لە و ساتانە خۆم بە تەنبا

لەسەر رىيگاي غەمباري

بۆ چەن چركە يەك...

ژيانم ئەبىن بە باغچە يەك

پپ لە گول..

لە ساتە وەختىكى كەم

که بن چاوه‌پروانی

شیعرم بتو دی.....

و

دهقیقه‌کان پر ئەبن له تەقیننەوە،

ھەر ئەو ساتانەی

نۇوسىن
ئەبن بە کۆتاپى.....و..

خۆ كوشتن،،،

له نیوان دوو پەنجە و دەفتەردەکانا

وەك پەپولە، ئەفرېت

ئىتىر چۆن لەدوو بهرىدا

بجهنگم!!.

چۆن بەسەر دوو كىشودرا

خۆم دابەشكەم!!!

چۆن خەلکانى تر بدوينم

و

چۆن لەگەل كەسانى تر دانىشىم !

كە تو لە جومگەي ھەردۇو

ددستما

سەفەر ئەكەيت....و

له نیوان جوانەكانى

ھەموو رەگەز و پەنگەكانا

و

لە ناو سەدان پوخسار

کە باودرم پییان کرد و نە کرد

و

لە نیوان « زام » يىكا

کە بۆی ئەگەریم ...

و بۇم ئەگەرپىت

بىر لە سەرددەمە ئالىتونىيەكەت

ئەكمەمە وە

سەرددەمى مۇممە كان ..

سەرددەمى بغوردەكان

و

بىر لە سەرددەمەكەى

تو ئەكمەمە وە

کە مەزنترىن سەرددەم بۇوو ...

ئەم ھەستە بهچى ناو ئەبەيت ... ?

چۆن ئەم ئامادە بۇون و نەبونە

شى بکەمە وە ... ?

چۆن ليىرە و لە ويىش بەم ... !

چۆن ئەيانەۋى بىانبىينم

که جگه له تو
له سه رئه رز
ئافره تیکی تر
نابینم....

کاتیک ئەبەھ خۆشەویستى يەكىيکى تر

«تو» م خۆش ئەۋى
کە بۇ ئىوارە خواردىنىك

يەكىيکى ترم له گەلايە

«پىك» ئ تو ئەخۆمەوه

کاتیک ناوى ئەبەم

زمانم تەتەلە ئەكا و

ناوى ئۆئەھىنم

له نان خواردنە كەشا

بە بەراورد كردنى

پەنجەكانى تو و ئەو

خۆم خەريک ئەكەم!..

کاتیک كە لەچكە ئاورىشمىيە كەي

ئەخەم سەر شانى،

ھەست ئەكەم

بۇوم بە «موھەریج» يېك

کاتیک له نیوان سۆزم بۆ تو

و

سۆزم بۆ ئەو

بەراوردىك ئەكەم

ھەست ئەكەم خيانەت،

لە «پاستى/ حەقىقەت « ئەكەم ...

ئەمە به چى ناو ئەبەيت :

دwoo رووپىيى..؟

پوخان.....؟

پا كردن....؟

نا سروشتى؟

شىتىتى..؟

و

چۈن لاي تو بەم

و

واى نىشان بەم

لاي ئەوم...!!!

/ شوبات / ٢٠١٨

١٠٠ نزار

نزار قبانى

257

کەلەشىر

لە گەرە كە مانا
كە لەشىرىكى خوين رىز ھە يە
پەرى ھە مو
مريشكە كانى گەرە كى دەرهىتدا وە
بەيانىان
بەر دەنۈكىيان ئە يَا
راويان ئە فنى
سواريان ئە بى

و

دوايى بى ئەوهى

ناوى يەكىكىان بىزانتى

جىييان ئەھىيلى ...

لەگەرەكەكەمانا

كەلەشىرىيەك

وهك رۆستەمى زال

ھەموو بەيانىيەك

بەدەنگىكى زولال

ئەقىپىينى

بەرىشە سورەكەيەوه

شەwoo روژ

دامان ئەپلۇسىيى

ئەو كەلەشىرىه

تاك و تەننیايە

نەمرە

ددسەلاتىيەكى

زەبەلاح و بەزەبرە

لەگەرەكەكەمان

كەلەشىرىيەكى دوزىمنكارى

فاشیستی

هه لگری « بیری « نازی ..

هه یه

که کاتی خوی

به ده بابه

ده سه لاتی دزی

ئازادی و ئازادی خوازانی

دەست بە سەرگەرد

نېشىتىمانييکى سپریه وە

گەلېتکى سپریه وە

زمان و فەرھەنگييکى

سپریه وە

يادى لە دايىك بۇونى

منالانى سپریه وە

ناوى هەمو گولەكانى

سپریه وە

لە گەرە كە مانا

كە لە شىرىيەك ھە یە

لە بۆنە نە تە وە يىيە كانا

بە رگى ژەنرال

ئەپۆشن !!...

سېكىس ئەخوا

سېكىس ئەخواتەوە

بەسىكىسيش

سەرخۇش ئەبى

سوارى پاپۇرىكى

پېلە لاشە ئەبى ”

و

سوپايەك لە « گۆي مەمك »

ئەبەزىنى

لەگەرەكەكەمانا

كەلەشىرىيکى بەناو

رەسمەنى كوردى

ھەيم

بەھەزار پىاوا

ھەمومانى داگىير كردوه

لەگەرەكەكەمانا

كەلەشىرىيکى نەخويىنهوار

ھەيم

سەرگردەی يەكىيڭ

لە مېلىشياكانى

ئەم وولاتەيە

جىڭە لە راونان و ویرانەكارى

ھىچ فيئر نەبوھ

جىڭە لە ساختەكردن لە

دراوهەكان

ھىچ فيئر نەبوھ

بۆي بكرى

مولۇكى باوکى ئەفرۇشنى

ئەلۇقەي دەستى ئەخاتە

مەزادەوە

و

دانى مردوھەكانىيش

ئەدزى

لەگەرەكەكەمانا

كەلەشىرىيەك ھەيە

ھەمو بەھەرى

گۈللەيە

و

بینن بەسەری

ھەرچى ووشەوە ھەيە

لەگەرەكەمانا

کەلەشىرىيکى شىتى تورە ھەيە

ودك حاجىيەك

قسە ئەكا

و

ودك خەلىفەيەك

خۆى بائەيا

و

لەسەكۆى مزگەوت

هاوار ئەكا

خواى گەورە، خواى گەورە

منم دەولەت

و

منم ياسا

كى بەددەنگمانەوە دى

و

دەغل و دانمان

چۈن پى بىگا ؟

و

خىرو بەرەكەت

بەئىمەش بىگا

ئەم ولاتە

خوا تىيا حاكم نىيە

“كەلەشىر”ە كەيىه

چۇنى بوى

وا حۆكم ئەكا

لەلاي ئىيمە

كەلەشىرىيک يەت و

كەلەشىرىيک ئەپروات

دابلىۋسىتەر

ھەرىيەكە و

نابىن بەدوان

ددسەلەتىيىكى چەپ ئەروخىت

و

ددسەلەتىيىكى راست

پەلامار ئەدرىيت

و

ئەوھى كە تىا ئەچى

پى ى ئەلىن، ئىنسان

كاتىك

كەلەشىرەكە

بەپەرى پوخت و رەنگاو رەنگ

ئەروات

سەرشانى رازاوه تەوهە

بە

خەلات و ئەستىرەي

رەزگارى و جەنگ

ھەر مريشكە و ھاوارىيتنى

جەنرالى ناو جى و

قارەمانى مەيدان

تۇ خۆشە ويستى لامان

كۆيلە يەكت ناوى ؟

نۆكەرييكت ناوى ؟

پشت شىلانىيكت ناوى

گەورەي ھەموان...!!

كاتىك حاكم

نزار

قبانى

265

١٠٠

نزار قبانى

چیروکه که‌ی بیست

فه رمانی سه بیانی

که له شیره که‌ی ده رکرد

به ده نگینکی پر له تو پهی

هاواری کرد

چون «که له شیریک» ی گه ره ک

ده سه لاتی منی «حاکم»

ئه با بۆ خۆی ؟

چون جورئه تى کرد !

له کاتیکا

ته نیاو بن شه ریکم

منی «حاکم»

نووسینه‌کانی سمر دیواره‌کانی ممنفا...

۱

خانمه‌که‌م

ئەم سەرددەمە قبۇل نەكراوەت
چۆن بۆ باس بکەم
وەسف كردەم لە بىر كردۇھ..
وام ئەزانى ووشە مالّمە
ئەوان دەرگاھ يان دزى
بنمېچەكە يان دزى
لاپەرە سپىيەكانيان لىن دزىن
ووشەكانيان لىن دزىن
چى بخۆين.....؟

۱۰۰ نزار

نزار قبانى

چى بخۆينه وە...?
 چۆن دەربارەی خۆمان
 هەست دەربېرىن..!
 خانمە كەم.....
 ئىيەمە داپلۇسىن ئەخۆين
 ئىيەمە خانمە كەم
 ترس ئەخۆينه وە
 خانمە كەم، بۇ كوي بچىن..?
 لە شەقام پەرينىه وە، مەترىسييە
 سوار بۇونى مەسەعەد، مەترىسييە
 ئۆتۈمۆبىل..ماقۇر..فېرۇكە
 شوينىك نەماواھ «نووسەر» لىيى دانىشى
 چاخانە يەك بەدى ناكىرى...!
 نىيەھى رىستەكە وا لە گۆرستان
 نىيەھى بىرۇكە كەش لە بىمارستان

««««««««

۲

خانمە كەم...:
 كاتئ بىريارى كوشتنى گۇرانى بىزەكەي ئەدرى
 لە ئايىدیاى شۇرۇش، جى ئەمېنلى...؟
 كاتئ جىگەر گۆشەكانى خۆى ئەھارى
 چى لە ووشەكانى شۇرۇش، ئەمېنلى ..؟

کاتئ دهولهت له بونى گول بترسى

هه موو له وه رگاکانى بسووتىنى

چى ئەمېنى؟.....

کاتئ له رۆژه لاتن بترسى

و

پەرى كەنارىيە كان دەرھىنن.

چى لە فەلسەفە شۇرس ئەمېنى؟!....

کاتئ شۇرس مىز بكا بەسەر

ووته كانى پەيام بەرەكانى

چى ئەمېنى؟....؟

چى ئەمېنى؟....؟

«—————»

۳

خانمە كەم ...م

لېم ببورە بۆ چاوه كانى

شىعرىكەم نەنۇوسى ،

مۇسىقا ژەنەكە، ژەنېنى

لەبىر جووه ،

خانمە كەم چۈنم خۆش بويى

کاتئ

ئاسايىشى دهولهت

خەوه كان ئەگرى

و

کەسانى عاشق

بۇ : مەنفا ئەنیزى...!!...

«««««

٤

خانمەكەم.....

جاران : دىپ بە دىپ

پيت بە پىتى

لەش و لارتم ئەخويىننەوه

جاران لە مەمكەكانتا

ئاگرم دائەگىرسان

و

لە نىوانىيانا

شمшиئرىيكم ئەچان

بەلام ئەمپۇ مەمكەكانىت

لە تەلبەنگى مەنفا ئەچىن

خانمەكەم..

خۆشەويسىتە تاقانەكەم.....

چۆن كردهى خۆشەويسىتى بکەم

كە تامى سىتكىس

لە تامى مەنفا ئەچىن.....!!

«««««

خانمەكەم ...

چۆن بەرنگارى ئەم

سەرددەمى كۆييلايەتىيە

و

ئەم رقە لە مىزىنە يە

و

ئەم كوشتنە خورايىيە

و

ئەم زەبر و زەنگە، بکەم...؟!

چۆن ئەم. :

ھەلڭشانە (نا) نەته و دىيە

و

ئەم بۆچۈونەي لەت لە تىكىرىدىن

و

ئەم بارانە ئاڭراوېيە

و

ئەم خويىن رىشتىنە ، بوجەستىنەم....؟!

چۆن ئەوهى تىيى كەوتۇوين

دەربېرىن....!

چۆن ئەو كەسەرهى لە ناخمانايە

دەربېرىن....!

چۆن ئايەتى « زىكىر » لەسەر لاشەمان

بخوینین....!

ئاسايشى دەولەت داۋامان لى ئەكا :

پىينە كەنین....

نەگرین.....

نوتق نەكەين...

عاشق نەبىن....

دەست لە لەپى دەستى ژن نەيەين

کورممان نەبى

نامە نەنېرىن.....

ھىچ كىتىبىك نەخويىنىنە وە

جىگە لە ھەوالى كەش و ھەوا

و

نەيىنييە كانى چىشت لېنان

ئەمانە : ياساي مەنفان

«<<<<<»

٦

خانمە كەم... :

چىبىكەم گەر دايكم ھاتھ خەوم. ؟

چىبىكەم گەر قاورمەي سلىمانى

بانگى كىرم ؟

و

ميوهى شارباژىر گلەيى لىيىكىرم. ؟

چىبىكەم گەر سىبىھەرى باوكم گەرايە وە لام

و

وەک پۆلیک کۆتر

دۆلم پەنای بۆ چاوه کانى برد ؟

خانمەکەم :

کاتى خور روبرووبه روی فەرمانى

لە سىدارەدان ئەبىيە وە،

چۆن شىعىيكت پى بلېم

چۆن پە خشانىيكت پى بلېم

خانمەکەم

چۆن بن ووتن

پىيت بلېم !!!

«««««««

٧

خانمەکەم

کاتى خور روبرووبه روی لە سىدارە دان ئەبىيە وە

چۆن مژدهى (ئازادى) بەم ... !!

چۆن بن خواردن، نان بخۆم ؟

خانمەکەم ،

من پىياوېك نىم، هىچ رۆژى

دەرچۈسى هىچ بارىكى

دەسەلات بۇو بن

يان

مەيمونىيكتى ناو مەيمونە كانى

ودزارەقى « رۆشنېرى » !!

بۇو بىن

خانمه کەم. :

من پیاویک نیم لە پشت پیتە کانه وە

کەس فریو بەم

یان

لە ناو عەبای هیچ مەلا یە کا

خۆم مەلاس بەم

خانمه کەم. :

گویى مەیەری.....

من ئەزانم

چۆن لە سەر دەمی .. قەزە مەکانى

«گەورە بىي « خۆم، راگرم

گوئئ مەیەری.....

«<<<<<<>>

۸

خانمه کەم ،

گویى مەیەری

ھەر خۆشم ئە ویيت

تا « تونیل « يك لە ژیئر دەريايى

دروست ئە کەم

و

کون ئە کەمە دیوارە کانى مەنفا

گویى مەیەری،»

مەنفا لە دارستانە کانى كلى رەشا

بە مەنفا

نا ژمیئرى

مردوجه‌کانی نیشتمان بۇ کوئى ئەچن...!!

وەك سەگى سەرجادەکان

بە رېيکەوت ئەمرين

و

ناوى خاوهەن بېپيارەکان

نازاين....

و

ئەمرين و باس لەوه ناكەين

بۆچى ئەمرين..؟

كەى ئەمرين.....؟

پۇزىك بە گۈللەي راست ئەمرين

و

رۆژیک بە گولله‌ی چەپ

لە شەر و ئاشتىا

لە خەفه تا ئەمرين

و

پروخسارى بکۈزە كانمان لە بىر نايىه

و

ناوى ئەوانەي ئەمان نىئىن لە بىر نايىه

لە ساتى مردىنا

جىاوازى لە نىيوان رەش و سېپيا نايىه

«————»

ووللاٽىك

شارەزا لە نۇوسىنى شىعىرى ماتەم

درىيژە ئەكىشىن

لە نىيوان گريان و گريانا

ووللاٽىك

ھەموو ئاسەوارەكانى

ھەر كەربەلايە...

«————»

ووللاٽىك

خۆى بۆ سەفەر

حازر ئەكا

نە شۆستەي ھەيە

نه شەمەنەفەر

««««««»»

وولاتىك

بە پاژنەي پىلاؤ بەريوھ ئەچى

بن زانا

بن پەيامبەر

بن كتىب

گەل تىايا

شىوهى مىش وەرئەگىرى

وولاتىك، دەمانچە تىايا

گفت و گۆ بەريوھ بەرى

وولاتىك... ترس ئەيچىنى

كوردايەتى !! وەك سزا وايد

لەش فرۇشى بە پاكىزەيى

بەزىن بە سەركەوتىن ئەزمىرى

««««««»»

وولاتىك

بىر و باودر لەسەر عەرەبانەي سەۋەزە

بە كارتۇن كەووتوھ

پەرەگرافە كانى گەرەنتى

ئازادى پا دەربېرىن، وەكۇ تۈور

لەسەر عەرەبانەي سەۋەزە

نىشان ئەدرى..

قەسیدەکان نىمچە پرووتەن
شەوانە لای ھەر سەركىزىدە كەن

و

ھەموو سەربازەکان پازى ئەكەن
و

بەيانىش وەك لەشىكى بۆگەن
لەسەر عەرەبانەي سەۋەزە
فرى ئەدرىئىن

«<<<<<<>>

وولاتىك بن وولات
لە نىيوان ئابلىقەيەك و ئابلىقەيەك
شويىنى شىعر لە كويىيە
نووسىن لە شارەكانى فىيىتمان
وەك كارىيکى خۆكۈشتەن وايە

«<<<<<<>>

وولاتىك
لە بىزاريا
درەختەكانى ئەپارىنە وە
بۇ پاس پۇرتىك

«<<<<<<>>

بۇ وولاتىك ئەگەرپىيم
كە نايەت
لە (زمان) يىكا نىشتە جىيەم

هیچ دیواریک نابینم

«««««««»»

وولاتیک

له قەسیدەیە کى شىعرى بىرسى

و

له مانگە شە و كاتىنك
قىزى دەمە و ئىّوارە دائەھىينى
بىرسى...
و

بە پۆستى سۆزدارى و چاوى ژنان
لە ئاسايىشى خۆى ... بىرسى

«««««««»»

مردووه كانى نىشتمان بۆ كوي بچن
كە هەموو مولىكە كان
بۆ پاسەوانە كانى سەرۆك
بۆ چىشت لىينەركانى سەرۆك
دانراون

ھى ئەوانەيە كە :
سنگ و پشت و وورگى سەرۆك
بە زەيت ئەشىيلن
و

بۆ ئەوانەيە كە مەنجە لە ماستى بۆ ھەئەگرن...!!
ئەي ئەوانەي لەشەرەكانى سەرۆكى

پیکران..سه قهت کران

که شوقه یه ک بُو نیشته جن بوون

شک نابه ن

بُو کوئ بچن!!!

«««««««

گه مردنمان

له پیناوا کاریکى مه زن بوایه

به پیکه نینه وه ئه چوین بُو مردنە کانمان

و

گه مردنمان له پیناوا شانازی یه ک بوایه

پیش هەمووان

ئەگەشتىنه

بەھەشتى ئىمادارە کان

بە لام بې پيار وايە بەر مىن

تا دەسەلّات و

کاسە لىسە کانى دەسەلّات و

بەردەستە کانى دەسەلّات

بەمیئن

و

وەک پە يكەرى له هە وير دروست کراو

ھەر بەمیئن...

«««««««

لىئە بەھە زاران ئە مرن

و

يەك توک قژى سەرى
سەرۆك، ناجولىنى
نەمئەزانى خۆ سەپىتەرەكان
بە حاسىبەش
لەشيان ئەخورى

««««««««

ئەممەوى بە شىعر
شەوقى رۆز

و

گىيات كىيڭىھەكان

و

پۇوناکى ئەستىرەكان بىگىيپەوه

و

كەنم

لە ژىر ئەم وىرانەيە يىا
بچىنم

««««««««

ئەممەوى بە شىعر
كۆتاينى بە سەردهمى دواكەوتىن بىيىن
تا سەردهمىيىكى تازە
لە گۈزىار

و

گوّله هه نار

دروست که م

«<<<<<<>>

نه مه وی به شیعر

سه رده میک بته قیته وه

و

گه ردونیک بگوّری

و

ئاگریک بکه ویته وه

«<<<<<<>>

گه رام بؤمه وله وی

به لام له عیزه تی نه فسا

نه مبینی

زور به دوای شانازیا

که رام

به لام له سه رده می کویله کانا

جگه له گولزار و گوّله هه ناری

بچوک .. بچوک

چی ترم نه دی ...

فایلی ئەتك گردنیکی سیاسى

بمانبورن،

کە تۆزیک جوینمان پى يان

و

دلمان ئىسراحەتى كرد

كتىبە مىزرووپەكان

ھيچيان بۇ ئىمە نەكىد

سەرگۈزشتە باو و باپيرانمان

ھىلاڭى كردووين

کە تا ئىستاش باس

لە كوه ردايەتى !! ئەكان

بۆيە :

ھەريمىكى لە تەختە دروستكراومان

دۆزییەوە،،،
زمانیکمان لە تەختە
دۆزییەوە،،،
قسەی بن مانامان
دۆزییەوە،،،
بمانبورن
کە سیلەی رەحمى نیوانمان
بچران
بمانبورن
کە واماں کرد
«««««««
گەورەکانمان
بمانبورن کە هەزاران
ساختەچیمان خستە سەرشان
ھەرلە دایک بۇونماňەوە
خويىنیان پژانىن
ھەزاران پۆلىس
تەقەيان لە نۇوسىنەکانمان کرد
بەلام نەكەوتىن
بۇ ئەوهى رېگرى لە چونە پىشوهمان
لى بىگرن
ويسىيان قاچمان بېرىنەوە
بەلام ھەر بە پىيوا

و هستاین

بۆ ئەوهى قەلەم نەگرین

بە دەستمانه وە

دەستیان بېرىنە وە

بە لام بەردە وام بۇوين

لە نووسین

و يىستیان باوەر بکەين

كە شىعىر ووتىن : كفرە

بە هەزاران جار

كفرمان كرد.....

«—————»

بمانبورن

گەر جارييک باو و باپيرانمان

لە ناو برد

و

گومانمان

لە بابان و کاوه و ماد كرد ..

بمانبورن

لە و شىعىر و دەقانەي

لە بەرمان كردوون

گومانمان كرد

لە باسى خەنجهەر و پەم

و

ههبوو و ههبووين

گومانمان کرد

بمانبورن

له ناوي ههموو سهرانى

مېژوومان رامان کرد

جارىك نهبوه

چاي ئهوانمان نه خواردبىتەوه

و

دواتر نهخنكابىن

جارىك نهبوه

داوامان نهکردىنى به دەنگمانەوه بىن

و

تەريق نهبوبيئەوه

مېژوومان، هەلبەستراوه

بمانبورن

ھەرچىيەكمان خويىند بىن

بىيرمان چۆتەوه

بمانبورن

«««««««»»

بمانبورن

بىن مۇلەت چوينە ناو كۆشكەكانغان

و

چوينە دىيوەخانى حوكىم

و

هۆئى ئاوينەكان

و

لە هەموو لايەكە وە بۇنى

لەش و لارى

بە عەتر پۈزىنراوامان كرد

لەسەلاجەي سولتانا

گۆشتى تازەي ھەممە جۆرمان

بەدى كرد

بمانبورن

گەر دەست درېڭىمان

كىدە سەر مۇلکە كانغان

و

زۆرلىرىن ژمارەي ھاوسەرە كانتمان

دەركىد...

بمانبورن

گەر تەريق بويىنه وە

پۇمان لە خۇمان بۇوه

پۇمان لە پىيستان بۇوه

و

ئىيەمان تەخت كرد

و

خۆشمان كوشت...

«—————»

بمانبورن
که جاريک مهستبونتاناـان
تيـك يا
بو روـزـيـك « ويـسـكـيـ» مـان
لـتـ دـزـين

و

دهـمـيـ زـامـهـ كـهـ نـمـانـ كـرـدـهـ وـهـ،ـ»

بمانبورن

كهـ مـيـكـ «ـ فـيـديـوـ »ـ كـهـ مـانـ
لـتـ دـزـينـ
تاـ مـهـ رـگـيـ خـوـمـانـتـانـ
نيـشـانـ بـهـ يـينـ

ئـيـمـهـ بـهـ دـواـيـ كـهـ سـيـكـاـ

نهـ كـهـ رـيـبيـنـ

ناـوـيـ «ـ مـهـ وـلـهـ وـيـ»ـ يـهـ

روـزـيـكـ لـهـ روـزـانـ

زـمانـ حـالـمـانـ بـوـوـ

دـهـرـكـهـ وـتـ كـهـ بـهـ دـهـسـتـيـ

پـارـيـزـهـ رـافـيـ ئـاسـايـشـ وـ ئـارـاميـ

لـهـ نـاوـ چـوـوـ !!

گـولـلـهـ يـهـ كـمـانـ بـهـ سـهـ رـيـيـهـ وـهـ دـىـ
گـولـلـهـ يـهـ كـمـانـ بـهـ پـيـشـيـيـهـ وـهـ دـىـ

گولله يه کمان لە سەر دلى دى

و

گولله يه کى ترمان

لە ناو دلى خۇمانا دى...

««««««««««««

بمانبورن

گەر رۆژىك دەستت درېڭىمان

كىردى سەر» كچىنى « وولات

و

زۇر دېندانە ئەتكىمان كرد

و

دەلمان ئاوى خواردەوه

و

وەك گورگ گازمان لە دەستى گرت

و

باوک و دايىكىمان

بە لە عنەت كرد

و

فەرمانمان بۇ گەل دەركىرد

كە گۆشتى تازەسى بىن تاوانى

ئەو بخۇن

بمانبورن

گەر كەمىك لە خۇمان دەرچۈۋىن

نزار

قىبانى

289

۱۰۰

و

وهک مئانی برسی

ههلس و کهوتمن کرد

و

له خوینی وولات

دهریامان خواردهوه

و

خهومان لئ کهوت...

««««««««

بمانبورن

میزمان کرده سهر

ههموو پهیکه ره کانی شار

میزمان کرده سهر

ههموو ئه و وینانهی

پولیس به تورهییه وه

به ههموو دوکانه کانی شارا

ههلىانواسى....

میزمان کرده سهر

ههموو ئه و دروشمانهی

منالانی شار

به قوقچه قانی ئهیهاویژن

بمانبورن

که وهک « مهـر »

له پاپوپریکا
 سال به دوای سال
 به سه ره مهو کیشودره کانا
 ن او اره ببووین
 له ناو هه مهو باز رگانه سیاسیه کانی کوردا
 یه کیکمان نه دی
 نه گیامان باتنی
 نه بمانکری
 له ناو هه مهو زنه جوانه کانی کوردا
 یه کیکمان نه دی
 نه عاشقمان بی
 نه سه رکرده مان بی
 له ناو هه مهو
 شوپرشکیپه کانی کوردا
 یه کیکمان نه دی
 چه قویه کمان پیا نه کا...!!!

««««««

بمانبورن
 بمانبورن که:
 هه مهو شتیکمان قبول کرد
 و
 هه مهو شتیکمان شکان
 و

۱۰۰ نزار
نزار قبانی

هەموو شتیکمان ھەلکیشا

و

ناوی خۆمانمان بۆ فری یان

سنوره کان

قبولیان نەکردین

بەندەرە کان

قبولیان نەکردین

و

فرۆکەخانە کانی شەو و پۆژ

پیشوازی لە بالنە ئەکەن

قبولیان نەکردین

لە هەموو شوینیکا

بە خۆری داپلۆسین

سووتاین

بمانبورن

کە تف لە سەرددەمیک بکەین

کە هیچ ناویکى نیه....

بمانبورن

گەر كفرمان کرد

لە سەر دەمیکا

کە هیچ ناویکى نیه

كفرمان کرد

بمانبورن....

کەی وەفاتى «مېلەت» رائەڭەيەن..!

۱

لە مناڭىمەوە ئەمەوى
وينەى ووللاٽىك بكىشىم
«ئەگەر وا ناو بىرىنى» بە:
بە ووللاٽى كورد ناو ئەبرى
كە لىيم ببۇرى گەر شوشەي مانگم شكان

و

سوپاسىم بكا گەر قەسىدەيەكى
خۆشە ويستىم نۇوسى...

و

رىيگەم با وەك ھەموو چۆلەكە كانى
سەر درەخت،

بۆکرده‌ی خۆشەویستى، جووت بەم
ئەمەوى وینەی وولاتىك بکىشىم
فېرى كىرمەن، هەرددەم
لە ئاستى عەشقان بەم
هاوينان عەباي خۆشەویستىت بۆ راخەم
لە باران بارىنيشا
كراسەكەت بچۆرم

««««««

۲

ئەمەوى وینەی وولاتىك بکىشىم
پارلەمانىيىكى لە نىرگەس و
گەلىيىكى ناسكى نىرگەس ئاسا هەبى...
كۆترەكانى لە سەر سەرم بنۇون

و

مەنارەكانى لە چاوما بگرىين
ئەمەوى وینەی وولاتىك بکىشىم
هاورييى شىعر بى

و

خۆى هەلنى قورتىننەتە بىر كردنه وەكانىم
و

چەكدارەكان بە سەر ناواچەوانما نەرۇن
ئەمەوى وینەی وولاتىك بکىشىم
گەر شىعرييىكم نۇوسى خەلاتم كا

و

گەر پۇوبارى «شىئىتى» تىيم
بۇو بە لافاوى.....

لىّم ببورى

«««««««»»

۳

ئەمەوى وىنەي شارىك بکىشىم
لەھەمۇو گرى كويىرەكان، رىزگاركرا بىن
«مى» يەقى تىيا سەرنەبېرى.... و
لەش و لار دانەپلۇسىنلىرى

«««««»»

۴

باکور گەپام
باشور گەپام
و.....ھىچ سودىيىكى نەبۇو
چاي ھەمۇو چاخانەكان، وەك يەك بۇو
ھەمۇو يەك بۆنیان ھەيە

و

پىاوانى خىيىل خواردن ناجوون

و

بەيەك سانىيە ئاپەرەت ھەئەلوشنى

«««««««»»

لەسەرەتداوە، ھەوئىم ياوە
لە يەكىتى تر نەچم
قىسى « قوتۇو » م قبۇل نەبوھ
پەرسىنى ھىچ « بىت » يېكم قبۇل نەبوھ

<<<<<<<>>

ئەممەوى ھەموو ئەو دەقانەي
لەبەرمایە، بسوتىنم
ھەندىيەك قەسىدە قەبرىن

ھەندىيەك زمان، كفن

لەگەل دوا « مىن » يارىكە وتم
بەلام دواى تىپەر بىوونى زەمەن
گەيشتم.....

<<<<<<<>>

ئەممەوى خۆم لە دەستە واژەكانم
و
زمانى پىستە و ووشەيلىكىراو
پاڭ بىكەمەودە
خۆم لە تەپ و تۆزم، بىتكىنم

و

به ئاواي باران دەم و چاو بشۆم

ئەمهۇي لە دەسەللاتى شاخ

بکشىمەوه

ئىتىر : مال ئاوا خىېل

مال ئاوا بابان

مال ئاوا وولات

«<<<<<<>>

۸

ئەمهۇي وينهى وولاتىك بکىشىم

شويىنى خەوم جىيگىر بى

شويىنى سەرم جىيگىر بى

تا جىياوازى نىيوان

پاپۇر و وولات بزانم...

بەلام «ئەوان» زەرفى وينهكەيان لى سەنم

نهيان ھىشت سىماي وولات

بکىشىم.....

«<<<<<<>>

۹

لە منالىمەوه، ئەمهۇي

كەش و هەوايەكى نىرگىس ئاسا

دروست كەم

و

له هه موو میژووی کوردا
بو پیشوازی له عاشقان
یه که م « ئوتیل « ی خوشە ویستیم
دامە زران
ھە موو جە نگە کانی نیوان ژن و پیاو
و
نیوان کۆتر و ئەوانەی سەریان ئە بىن
و
نیوان بۆرەک و ئەوانەی سپیتى بۆرەک زامدار ئە کەن
ھە لۇدشانە و
بە لام، ئوتیلە کە يان دا خستم
و و تيان :
خوشە ویستى نا لایە قە
بە رابردووی کورد
و
بە پاکىتى کورد
و
بە میراتى کورد
« ئاي لەسەير و سەمە رەبى کورد.... !!»

<<<<<<>>>

۱۰

ئەمە وى شىوهى ووڭلات

بیتہ بهر چاوم

ئەمەوی بچمە وە يەکەم شوینم لای دایکم

و

دژی ئاوی پۆزگار مەلە بکەم

و

هەنجیر و قۆخ و گوینز، بىزم

و

وەک چۈلەکە بە داوى

پاپۇرەکانا بىفرم.....

ئەمەوی بەھەشتى سەر ئەرز بىنەمە

بەر چاوم

و

چۆن پشوم لە نیوان دەرييا دابەش بودەكان

و

دەرياكانى ماست بەسەر بەرم.....

كاتىن ھاتىمە وە سەرخۆم

تىك شکانى خەوەکەم بۆ دەركەوت...!!

لە ئاسمانى ئىمە يَا مانگ نىيە و

لە سېروان ماسى نىيە و

لە بەھەشتى سەر ئەرز

چا نىيە.....

«—————»

ئەمەوى بە شىعر
دەست بەسەر مەحالا بگرم
و
دارتۇويەك بچىنم
بەلام لەم وولاتەي ئىمەيا
قىزى دار تۇو ئەپىن
ئەمەوى ئەسپى ئېرىھ بکەمە باشترين ئەسپ،
بەلام خەلکى شار لە ئەسپ
بىزازن.....

<<<<<<>>

خانەكەم :
ئەمەوى لە دەرەوەدى ھەمۇو
كەش و ھەوايەكا
لە دەرەوەدى ھەمۇو دەقىيکا
و

لە دەرەوەدى ھەمۇو شەريعەت و رژىيەتكا
خۆشم بويىت
ئەمەوى...:
بۇ ھەج مەنفايەك چۈرم
خۆشم بويىت
تا رۆزىك خىستىيە باوهشىم

ههست بکه م، خولی وولات
واله باوهشم

««««««««

۱۳

له مناچیمهوه، ئەمەموئى هەرچى
كتىپىك دەربارەي :

پەيامبەرى كورد

و

فەرمانزەوه کانى كورد

و

شاعيرى كورد

ھەيءە، بىخويىنمهوه

«زۆر بە دەگەمن نەبىن» تەنها ئەو قەسىدانەم دى
كە لە پىتىناوى پارويىھك و چەن ھەزارى

قاچى «خەلەپە» ئەلىسنسەوه

«ئاي چەن سەير و سەمەردەيە كورد...!!

ھەر خىڭىم بىنى كە جىاوازى

لە نىيونان گۇشتى زىن و پىاوى بىن توک ناكەن !!

ھەر ئەو رۆژنامانەم دى

كە جلى ژىرەوه يان، بۇ ھەموو سەرۆكى

كە لەغەيىبەوه ھاتېنى

و

ھەر ئەفسەر يىك بەسەر لاشەى

میللەتا بیت و بچى

و

ھەر بازركانى به ئاسانى
ئائىتون بخاتە سەرىيەك ،
دائە كەنلى.....

ئاي چەن سەممەرەيە !!!

««««««

١٤

پەنجا سالە
سەيرى حاڭى كورد ئەكەم ،
ئەبن بە ھەورە تىريشىقە و
باران ئابارىين
ئەچنە شەرەوه و
ھاتنە دەرەوه لىيى ئابىين

««««««

١٥

پەنجا سالە
ئەمهۇى ويئەى وولاتىك بکىشىم
جارىيەك بە پەنگى دەمارەكان
و
جارىيەك بە پەنگى « تۈرەيى »
ويئەم كرد ..
كە تەواو بۇو لە خۆم پرسى :

گەر رۆژیک وەفاتى كورديان پاگەيان،
لە كام گۆرسەن ئەينىشن..!

و

كى بۇي ئەگرى.....!

و

نه كوريان هەيە نە كچ

نه هيچ غەم و

نه هيچ كەسيكى غەمبار

««««««»»

١٦

لە سەرەتاي شىعر نۇوسىنەمە و
ئەمەمە ئىيوانى خۆم و باپىرە گەورەكانم
بېپۈم

لەشكىرم دى، لەشكىريش نەبوو
سەركەوتىنم دى، سەركەوتىنىش نەبوو

و

ھەموو جەنگە كانم
لەسەر شاشەي تەلە فزىيون دى
كۈزراو لەسەر شاشە
برىندار لەسەر شاشە

و

سەركەوتىيىكمان لە خواوه بەرىيەيە
ھەر لەسەر شاشە.....

««««««»»

وولاته که میان
 کردوه به ئەلچەی دراماى ترس
 هەموو ئىوارەيەك سەيرى ئەكەين
 گەر كارەبايان لى بېرىن
 چۆنى بېيىن...!

<<<<<<>>

دواى پەنجا سال
 ئەمەوي ئەودى دىومنە، تۆمار كەم
 مىللەتىكىم دى، پىتى وايد
 پياوانى «پاراستن»ى !! نىشتمان :
 وەك سەرييەشە
 وەك ھەلامەت
 وەك لەش خوران
 وەك سورىيىزە
 ئىرادەي خوايد !
 لە مەزاد خانە، كوردايەتىم
 بۇ زەم كردن بەسەرا، دى
 بەلام كوردم خۆى...نەدى

سلطان ...

((باک گراوند و زاده‌ی بیری ئەم شیعره
“السیرة الذاتية لسياف عربى” يه يه...))

۱

خەلکىتە..

من سولطانى ئىيۇھەم
دواى رى وون كردن
بىتەكانتان بشكىئىن

۲

بىمپەرسىتن.....
من زوو زوو دەرناكەوم
لە سەر شۆستەی چاودەروانى

دانیش

تا خه و ئەتاباتە وە

و

دوا تر يەمە بەر چاوتان
منالله کانتان بى شيرجييەيلن .
..زنه کانتان بى پياو جييەيلن

و

دوا مکە وون
شوکرى نىعەتى خوا بکەن
كە منى ناردوه

ميژوو بنووسمە وە
بى (من) ميژوو نانوو سرىتە وە
من لە " چاكە يىا " ئەسحابە يە كم
بۆ خۆم

جگە لە من
پەرودەر دگار قىيىكى ماش و برنجى
وەك ئە وەي منى نە خشانوھ ..

و

ناوچە وانىكى پىيغەمە رانەي
وەك ناوچە وانى
.... منى نۇورانى نە كردوھ
چاودكانم دارستانى گويىز و مىيۇدەن
بەر دەوام نويىز بکەن

تا خوا چاوه کانم بپاریزئ ...

خه لکینه :

من فه رهادی شیرینم

ژنه کانستان بنیرن

تا سکیان له من پر بى

میرده کانیشتان بیبرن

تا سوپاسم بکه ن !!

مايهی شه ره فه

گه نمی له شم بخون

مايهی شه ره فه

میوه م لئ بکه نه وه

مايهی شه ره فه

له من بچن ..

چونکه من

روداویکم هه زاران ساله ..

روروی نه یاوه ...

««««««««

۲

خه لکینه :

من داپه روهرتین

و

جوانترینی هه موو دهسته لاتداره کانم ..

من شه وقی مانگ ..

و سپیتی به فری کویستانم..
من باشترین پهیامبه ر ..
داهینه ری یه که م سی داردم
هه ر که بیر له جیهیشتني کورسییه که م
ئه که مه وه
به دم نازاري ویژدانمه وه ..
ئه تلیمه وه
دواي من کن حوكمی ئه م
خه لکه باشه بکا
کن شه ل و کویر و گه وج
چاره سه ر بکا؟
ئه ی کن ئیسقانی
مردوه کان بژینیتیه وه!
کن شه وقی مانگ ..
له گیرهانی پالتوكه ده رهینه ..?
کن باران ببارینن
ئه ی کن ئه م خه لکه دارکاري بکا
و به دارا هه لیانواسى ..!
کن ناچارييان بکا
وهک مه ر و ماللات بژین
وهک مه ر و ماللات بمرن
هه ر که بیر له جیهیشتني
ئه و خه لکه ئه که مه وه

غەرقى فرمىيىس ك ئەبم

بۆيە...:

بِرَايَارِمْ دَا

پشت بە خوا

تا رۆژى قىيامەت

سووارى ملى «گەل» بىم

««««««««««

۳

خەلکىينە :

وەك ئەسپ و كۆيلەكانم

من خاوهەنناتانم.....

وەك فەرسەكانى كۆشكەكەم

بە سەرتانا ئەرۇم..

لە هەستان و دانىيشتنم..

سوجىدەم بۇ بەرن

،،، ... گەر رۆزىيک لە نىيوان

پەرەكانى بەردەستىما نەمدۇزىنەوە

ووريا بن

ھىج كتىبىيەكم بۇ نە خويىننەوە

ئەوە منم

دەربارەي ئىيۇھ ئەخويىنەوە

ووريا بن

ھىج ووتارىيک نەنۇوسىن

ئەوە منم

دەربارەئىيۆھ ئەنۇوسم

بە دزىيەوە

گۈئ لە گۇرانى نەگرن

چونكە ئاگادارى نىيەتە كانتانم ...

ووريا بن

تاوانىيکى گەورەيدە

بىن مۆلەقى من

بچەنە گۇرەوە

كە قسەم كرد بۇتان

بىن دەنگ بن

چونكە قسەي من

پىرۇزە وەك قورئان

««««««««««

٤

خەلّكىنه

چاودەرىيەم كەن، من حەزىرەتى مەھدى ئىيۆم

ھەممو ئەو سرۇوودانە بۇھەستېنن.

كە مەنلاڭ

بەسەر نىشتىمانا ئەيللىنەوە

چونكە ئىيىستا

منم نىشتىمان

من تاڭ و نەمرى ..

هەموو زىيندەورەكانم

من ناودەرۆکى مىوه و

مۆسىقا و هەموو بەستەكانم

لە هەموو كون و قۇزېنىكى

وينەكانم هەلۋاسن

بە ستايىش و پىيا هەلدان،

دامپۇشـ..

گەنجىرىن ژۇم بۇ بىئىن

چونكە من پىر نابم

لەشم پىرنابىن

زىيندانەكانم پىر نابن..

دەزگاكانى داپلۇسىن

... لە وۇلاتەكەم پىر نابن

خەلکىينە :

گەر دەمامكى دەم و چاوم

لابەم

.....ئەمناسنەوە...

چونكە جەنكىزخانى لاشەتام

بە قەمە و سەگ و زىيندانەكانم

بە تۈند و تىيزييم

بىن تاقھەت مەبن

بۇ ئەوهى نەكۈزۈرىيەم

من ئەكۈزم

بۇ ئەوهى ھەلّنەواسرىم
خەلّك ھەلّنەواسىم
بە كۆمەل ئەتان نىزىم
تا ئىيۇه
نەمنىزىن.....

««««««««««

٥

خەلّكىتە..
ئەو رۆژنامانەم بۇ بىكىن
كە باسم ئەكەن..
پەرەى سەوز و زەرد
لاستىكى خەت كۈزاننەوە
چاپخانەم بۇ بىكىن
كەنالى راگە ياندىم
بۇ بىكىن
لەم روزگارە يَا ھەموو شتىك
ئەكرىيەت
تەنانەت (پەنجە) ش ئەكرىيەت
لە بەر دەما
مېيەى بىر و باودى دابىنىن
شاعيرىكىم بۇ لى بىنىن
بۇم بىخەنە
لىيىتى خواردنە كانم
من نەخويىنەوارم

گرئ کوییره‌ی ووته‌ی شاعیره‌کانم

هه‌یه.....

ئه‌و شاعیرانه‌م بق بکرن

که ستایشم .. ئه‌کەن

بمکەن به ئه‌ستیّره‌ی

به رگى هه‌موو چاپکراوه‌کان..

ئه‌ستیّره‌کانى دانس و شانۇ..

ھەرگىز لە من جوانتر نىن

من چىم بويت :

بە دراوى قورس ئەيکرم

ديوان و سرودى هه‌موو

شاعيره‌کان، ئەكىرم

چونكە قاسە‌کانى "ماڭى موسىمانان"

میراتىيەكى! كۆنۈ باوكمە.....

بە ئالىتون و نەوت

لە سەر هه‌موو كتىبە‌کان بنووسن

كە سەردەمى من

سەردەمى باشتىرين خەلىفە‌يە

.....

٦

گەلە دلسۆزە‌كەم..

من ئه‌و پۆحە پاكەم

كە هاتووم لە تەپ و تۆزى

نه زانین، پاکتان که مه ود ..
دهنگم لە سەر ھەموو کاسیتە کان
.. تۆمار بکەن
تۇنى دەنگم
وهك (سېۋە) و (كوردستانى) يە
بە زەردە خەنە وە،
رەسمم بگەن
کە بە دان شىعر ئە كرۇزىم
رەسمم بگەن
كە خويىنى پىيە کانى « ئەلەف و بى »
ھە لئە مژم، رە سەم بگەن
رەسمى بالا و قامە تم بگەن
بە جله خاكىيە کانىمە وە
رەسمم بگەن ...
كە بىزىنە كىيۆيەك
يان ئاسكىيەك راو ئە كەم
رەسمم بگەن ...
كاتىيەك بەرەو دوا مە نزلىڭا تان
ئە تاناخمە سەر شانم ..
رەسمم بگەن

«<<<<<<<<>>>>>>>

خەڭىيە

كە خەو ئەبىن

من بەر پرسى خەوەكانتانم

..بەر پرسى هەر نانىيەم ئەيخۇن

بەرپرسى ئەو شىعرانەشم

كە لە پشتمەوه ئەخويىنرىتەوه

لە رېي پياوانى كۆشكەوه

لە هەموو هەوالىك ئاگادارم

هەوالى چۈلەكەكان

و

دار و درەختەكان

تەنانەت چى ئەگۈزەرى

لە سكى ژنه دوو گىيانەكان

من پاسەوانى زىندانەكانتانم

لىيەم ببورن.....

خۆشم زىندانى ئىيۇم

لە ناو كۆشكەكەما

نەفى كراوم...!!..

نە رۆز، نە ئەستىرە

نە گوللاھىيەك ئەبىن

ھەر كە به منالى

كرام بە ”سولطان“

دهس و دایه‌رهی دیوه‌خان
به چوارده‌ورما ئەخولینه‌وه
یەکیکیان دەھۆن لى ئەیا
یەکیکی تر شمشال
یەکیکیان جوزه‌لە پاک ئەکاته‌وه
ئەوی تر نەعل
ھەر کە به منالى کرام
بە سولطان
ھیج راویز کاریک نەیوتوه: نەخیز
گویم لە وزیریک نەبوه
بلی: نەخیز
سەفیرەکانم قەت بەرهو روو
نەیان ووتوه: نەخیز
لە ناو جیگەی خۆشەویستیا
ھیج کام لە ئافرەتەکانم
نەیان ووتوه: نەخیز
فیریان کردم خۆم بە «خوا» ببینم
بمبورن کە بومەنە
ھۆلاکۆی سەردەم
بە مەبەستى كوشتن
بۇ يەك رۆژیش كوشتارم
نەكردۇه..
چونكە تەنها
بۇ «خۆشى» خۆم
ئەتانكۈزم...

سوباسگوزاري و پيزانين

ئەمەۋى لە ناخى دلەمەوھ س بەۋپەرپى رېزلىيانانەوھ سوباسى ئەم ھاولرى خوشەويستانە بکەم كە كەم و زۆر و بە شىوازى جياواز ھاوكار و يارىدەدەر بۇون لە بەچاپ گەياننى ئەم بەرهەمە:

- ھاولرى خوشەويىت كاكە (دەۋەند معروف) كە ھەرددەم غەم خۇر وھاوكار و دلسۆزىكى بى ھاوتا بۇوھ بۇم..

- مامۆستا (شىئىززاد حسن) ھاندانى ئەو لە رووى مەعنەویيەوھ كارىگەرلى خۆى ھەبۇو لە كۆلنەيان لە بەچاپ گەياننى ئەم بەرهەمە..

- نووسەر و پارىزەر (د. چىا زەنگەنە) بە تىيىنى و بۇچۇونەكانى كارئاسانىيەكى زۆرى بۇ كردى..

- بە ھونەرمەندى دىيزاين ساز كاكە «ھىمن يەحىا» كە ئەركى دىيزاينى بەرهەمەكەى بە پەرۋىشى و دلسۆزىيەوھ كىشا و بەرگىكى رەنگىن و پرمانا بەخش ترى كرده بەرى شىعرەكان، سوباسىكى بى پايانى ھونەرمەند كاكە «ھىمن» بۇ ھاوكارىكىردن لە دىيزاينى بەرگەكان، ماندووبۇونيان لە بىر باكرى..

- «سَاكَارِي» هاوسمه، كه به پالپشىي ئەو بۆم،
ھەنگاوهكانى ئەم بەرھەمە ساكارانە ئەنرا.....

- ھەموو ئەو دۆست و ئاشنايانەي بە تەنها ووشەيەك،
تىيىننېك، رادەربىرىنىك، ھاوكار و ھاندەرم بۇون..

- سوپاس بۆ «نزار قبانى» كه ئەو زاتە نەبوايە ئەم
بەرھەمە لە دايىك نە ئەبۇو.....